

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan
SOAM11
VT 2009

Modus vivendi

– en studie av hivpositiva homosexuella mäns berättelser
om sexuella möten

Socialt arbete: Examensarbete för masterexamen 30.0 hp

Författare: Julius Charpentier

Handledare: Mats Hilde

Examinator: Hans Swärd

”När någon rör vid en, förvandlas man till den man alltid velat vara och en gång kanske var, men nära nog glömt bort. Man har börjat städa upp, göra fint, förbereda avtåget. Ordet ”avtåg” tyder ju ändå på att det funnits någon riktning. Men strax före beröringen fanns det ingen. Det var inte längre någon idé med Mozarts pianokonsserter, med näselfjärilen på pinjestammen, ingen idé med vinet eller boken. När någon rör vid en, förvandlas man återigen till en byggare, en pionjär: en ny värld blir möjlig, därför att någons händer går över ens bröst, kind, öronsnibbar; man tvingas lyssna, som till en avlägsen sommarängs klocklika, milda viskande, inåt mot kroppens hemliga källor.”

Ett stycke ur novellen ”Champagne före middagen”
från novellsamlingen ”Det sanna livet” (1987) av Göran
Tunström (1937–2000).

Abstract

Author: Julius Charpentier

Titel: Modus vivendi – en studie av hivpositiva homosexuella mäns berättelser om sexuella möten.

Title: Modus vivendi – a study of narratives by HIV–positive homosexual men about sexual meetings.

Supervisor: Mats Hilde

Assessor: Hans Swärd

During the last ten years several international studies and reports have paid attention to the sexual life of HIV-positive homosexual men, while in Sweden this area is unexplored and has to be investigated in the future. The lack of knowledge of the sexual life of HIV-positive homosexual men risks to stigmatize still more this group of people who are already exposed in society. The aim of the report is to study the way the HIV-positive homosexual men talk about the sexual meeting seen in the light of their HIV-diagnosis. The theoretical frame of reference of the study is partly Erving Goffman's theory about "the Self and the masks". Goffman's theory is inspired by symbolic interactionism. The other part of the theoretical frame of reference of the study is narrative theory and methodology. The empirical material of the study consists of six qualitative interviews which provide a unique insight into the sexual ideas, hopes, wishes, disappointments, sorrow and shame of the informants. Most of them have an active sexual life with several sex partners. The sexual meetings take place in different surroundings, e.g. porno and sauna clubs, public parks and rest rooms, on Internet and in homes. The study shows that the sexual meeting is of great importance in the life of the informants. Besides the possibility to express sexual lust the sexual meeting is of great importance to well-being, quality of life, a part of the self-respect etc. The study shows a variety of opinions from HIV having ruined sexual life to the experience that HIV doesn't put any obstacles or restraints to the sexual life. The informants criticize the Swedish law on Infectious Disease Control, which will influence their use of condoms and their willingness to inform a presumptive partner about their HIV-diagnosis in the sexual meeting. How the informant feels at the very moment of the construction of the sexual meeting is of vital importance for his decision to inform about his HIV-status at a sexual meeting.

Key words: HIV-positive, sexual meeting, homosexuality, Erving Goffman, narrative theory and method, symbolic interactionism, social constructivism

Ordlista:

Hiv	Humant immunbristvirus (eng. human immunodeficiency virus).
Hiv-Sverige	En paraplyorganisation som främst arbetar med hivpositivas rättigheter i samhället.
Modus vivendi	Ett latinskt uttryck som betyder ungefär levnadssätt eller sätt att leva. Ibland kan uttrycket avse ett tillfälligt sätt att hantera en komplicerad situation. Uttrycket kan även avse en preliminär eller mer tillfällig lösning, vilken är avsedd att bytas ut mot en permanent och detaljerad lösning.
Noaks Ark	En frivilligorganisation som arbetar med hiv och aids. Organisationen arbetar både för att förebygga spridning av hiv och för att stödja människor som lever med hiv eller tillsammans med någon som har hiv.
Noaks Ark Skåne	En ideell organisation som arbetar med information och stöd kring hivfrågor. Verksamhetsområdet är i första hand Skåne, men eftersom hiv/aids inte känner några nationella gränser utgör Öresundsområdet en naturlig geografisk utgångspunkt för organisationens verksamhet.
Posithiva Gruppen	En rikstäckande förening för alla hivpositiva homo- och bisexuella män i Sverige, d.v.s. för alla hivpositiva män som har sex med män (MSM).
Positiva Gruppen Syd	En kamratförening för alla hivpositiva män, kvinnor och barn i södra Sverige.
Positiva Gruppen Väst	En självhjälpsförening för hivpositiva och deras närstående i västra Sverige.
Qruiser	Nordens största community för homo-, bi-, trans- och queerpersoner samt deras vänner.
Smittskyddslagen (2004:168)	En svensk lag som är till för att skydda oss mot smittsamma sjukdomar.
SRHR	En förkortning för <i>Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter</i> . SRHR är ett programområde vid Socialmedicinska enheten, UMAS Malmö, Region Skåne.
STI	En förkortning för <i>Sexuellt överförbara infektioner</i> (eng. sexually transmitted infections)

Förord

Jag vill främst tacka alla informanter som generöst låtit mig få ta del av sina personliga berättelser. Det har varit en intressant och lärofylld resa att ta del av era gedigna erfarenheter och er kunskap. Det är era berättelser som utgör fundamentet i examensarbetet och jag är djupt tacksam att ni alla tog er tid och ställde upp. Tack ännu en gång för er medverkan!!!

Jag vill tacka mina föräldrar Agneta Charpentier och Lennart Eliasson som stöttat mig i arbetet med examensarbetet. Tack till min flickvän Felicia som stått ut med mitt ibland osociala jag under arbetets gång. Tack till Eva Eklund vid Noaks Ark Skåne, Annie Haraldsson vid Positiva Gruppen Syd, Hans Nilsson vid Posithiva Gruppen, Joakim Jonsson, Per Sander Helenius och Solveig Johansson – ni har alla på olika sätt hjälpt mig under arbetsprocessen. Tack till organisationen Hiv-Sverige och till föreningarna Posithiva Gruppen, Positiva Gruppen Syd och Positiva Gruppen Väst – ni har alla bistått med bra information, kunskap och stöttning under arbetet med studien.

Tack till min handledare Mats Hilde som handlett mig bra igenom framställningen av examensarbetet. Jag vill även tacka programområdet *Sexuell och Reproductiv Hälsa och Rättigheter* (SRHR), vid Socialmedicinska enheten, UMAS Malmö, som stött framställningen av examensarbetet.

Innehållsförteckning

1. Inledning	9
1.1 Personlig bakgrund	9
1.2 Problemformulering	10
1.3 Syfte och frågeställningar	11
1.4 Tidigare forskning	11
1.4.1 Nordisk och svensk forskning	13
1.5 Centrala begrepp	14
1.6 Fortsatt framställning	17
2. Teoretisk tolkningsram.....	18
2.1 Erving Goffmans teori om jaget och maskerna, en teori inspirerad av symbolisk interaktionism.....	18
2.2 Narrativ teori.....	20
2.3 Analytiska begrepp	22
3. Metod och material.....	27
3.1 Forskningsperspektiv och berättelsen som social konstruktion	27
3.2 Den kvalitativa forskningsintervjun och studiens genomförande	28
3.2.1 Intervjufasen	30
3.2.2 Transkriptionsfasen	31
3.2.3 Den explicita analysfasen och skrivandefasen	32
3.3 Studiens material och urval	33
3.3.1 Presentation av informanterna	35
3.3.2 Skriftliga källor	36
3.4 Studiens tillförlitlighet	36
3.5 Etiska överväganden	38
3.6 Källkritik	40
4. Analys	41
4.1 Livsberättelserna	41
4.1.1 Claes livsberättelse	41
4.1.2 Lennarts livsberättelse	44
4.1.3 Adams livsberättelse	47
4.1.4 Staffans livsberättelse	50
4.1.5 Magnus livsberättelse	53
4.1.6 Bertils livsberättelse	57
4.2 Analys utifrån Erving Goffmans teori om jaget och maskerna.....	60
4.2.1 Claes rollgestaltning i det sexuella mötet.....	60
4.2.2 Lennarts rollgestaltning i det sexuella mötet.....	64
4.2.3 Adams rollgestaltning i det sexuella mötet.....	67
4.3 Uppsummering	73
5. Avslutande diskussion	76
6. Referenser.....	80
6.1 Bilagor	86
Bilaga 1. Humant immunvirus (Hiv).....	85
Bilaga 2. Intervjuguide	86
Bilaga 3. Mer utförlig beskrivning av urvalsprocessen av informanter	88
Bilaga 4. Informationsbrev för deltagandet i examensarbetet	90

1. Inledning

I detta examensarbete intresserar jag mig för homosexuella mäns berättelser om sexuella möten sett i ljuset av deras hivpositivitet. Intresseområdet väcker många intressanta frågor och det är min förhoppning att examensarbetet ska förmedla kunskap och förståelse. I inledningskapitlet kommer jag redogöra för min personliga bakgrund och examensarbetets problemformulering, syfte och frågeställningar. Jag redogör även för centrala begrepp i examensarbetet. Jag avslutar kapitlet med en redogörelse av examensarbetets fortsatta framställning.

1.1 Personlig bakgrund

Bakgrunden till examensarbetet utgörs av fyra trådar som sträcker sig tillbaka i tiden. En tråd utgörs av att jag under tjugo år tagit del av information om hiv. Under åren har jag även lärt känna ett par hivpositiva homosexuella män som i relationen gett en subjektiv inblick i att vara bärare av hiv. Den kunskapen och erfarenheten är fröet till detta examensarbete. En tråd härrör från att jag de senaste fyra åren, vid sidan av mina studier, kunnat jobba med STI- och hivprevention inom Region Skåne och arbetet har gett en unik inblick i hivpreventivt arbete. Den tredje tråden kommer av att vid början av min masterutbildning hösten 2008 rapporterades om ett stigande antal hivpositiva i Skåne. Varje månad rapporterade media om det stigande antalet hivpositiva t.ex. ”Läkare befarar stark ökning av hiv” (Sydsvenskan 2008), ”Forskare talar för kondom – antalet hivsmittade ökar” (Skånska Dagbladet 2008), ”Hiv-utvecklingen oroar Skånes smittskydd” (Qruiser 2008) och ”Kampanj ska stoppa hiv-ökningen” (Helsingborgs Dagblad 2008). Statistik från Smittskydd Skåne som presenterades i början av 2008 visade på en 40-procentig ökning av hivinfekterade från år 2006 till år 2007 (Smittskydd Skåne 2008). Den fjärde och sista tråden består i att avspegla den subjektiva erfarenheten av hivinfektionen utifrån sexualitet. Det kommer av min uppfattning att sexualiteten kan ses utifrån ett mellanmännskligt perspektiv, d.v.s. något igenkännande och något som vi alla kan relatera till. Det mellanmännskliga perspektivet skapar unika möjligheter och uppmuntrar till kunskapsinhämtande och en inre dialog med sig själv och detta skapar förutsättningar för att ta bort fördomar och barriärer mellan människor. Mot bakgrund av mina personliga, yrkesmässiga erfarenheter och olika tillfällen skapades examensarbetet ”*Modus vivendi – en studie av hivpositiva homosexuella mäns berättelser om sexuella möten*” som en del av min masterutbildning vid Socialhögskolan i Lund åren 2007–2009.

1.2 Problemformulering

Under det senaste decenniet är det främst internationella studier och rapporter som uppmärksammat hivpositiva mäns sexualliv. I forskningen visas bl.a. ett utbrett sexuellt riskbeteende, upplevelsen av ett förändrat och mer problemfyllt sexualliv till följd av en hivdiagnos. Studien och forskningsöversikten "Relative Safety II, "Risk and unprotected anal intercourse among gay men with diagnosed HIV" visade att informanterna i allmänhet ägnade sig åt oskyddat analt samlag, bl.a. därför att de eller deras sexpartner tyckte illa om kondomer eller tyckte att kondomer är problematiska att använda (Bourne et al., 2009 s. 2ff.). I forskningsöversikten "HIV-positive people, risk and sexual behaviour" (Schiltz & Sandfort 2000) tar författarna upp olika internationella studier som uppmärksammat hivpositiva homosexuellas sexualliv. Författarna beskriver att en konstaterad hivinfektion påverkar de hivpositiva homosexuella männens sexuella beteende olika. Vissa avstår helt från sex medan andra ökar antalet tillfälliga sexualpartners. Forskningsöversikten visar även att reaktioner på en negativ sinnesstämning kan vara en huvudfaktor som leder till oskyddat analsex bland hivpositiva homosexuella män (a.a., s. 1576ff.). Även nordiska studier har uppmärksammat hivpositiva homosexuella mäns sexualliv, t.ex. studien "Hiv og levekår – en undersøgelse av hiv-smittedes levekår og livskvalitet i Danmark" (Dahl & Carstensen 2007). I den studien uppgav 12 % av informanterna att sexlivet inte förändrats efter en konstaterad hivinfektion (s. 99). I den norska studien "Levekår og livskvalitet blant hivpositive" (Fangen et al. 2002) uppger 55 % av informanterna att de "i stor grad eller noen grad" väljer att leva ett liv utan sex (a.a., s. 131). Den svenska studien "Vart tog den lustfyllda sexualiteten vägen?" (Westrell 1998) visade att hivpositiva homosexuella män är benägna att söka sexuella kontakter på träffställen enbart för hivpositiva för att slippa tala om sin hivstatus då de ska ha sex (a.a., s. 18). Nilsson Schönnesson (2001) menar att hivinfektionen hotar den sexuella existensen och för gruppen hivpositiva homosexuella män kan även den homosexuella identiteten och livsstilen hotas (a.a., s. 13).

Hivpositiva homosexuella mäns sexualliv är ett utforskat område i Sverige. Det finns inte många avhandlingar och det har inte bedrivits några större forskningsprojekt på området. Okunskapen är problematisk ur flera aspekter och det finns en stor utmaning i framtiden att inhämta kunskaper om hivpositiva homosexuella mäns livssituation och sexualliv. Bristen på kunskap kan inte anses vara tillfredsställande och beaktas det internationella kunskapsläget, den svenska smittskyddslagen (2004:168) och övrig forskning inom hivområdet är det tydligt

att man bör intensifiera forskningen på området. En väg att öka kunskapen består i att producera kunskap som vilar på vetenskaplig grund och/eller beprövade erfarenheter. Jag vill hävda att kunskapsbristen delvis utgörs av dåligt tillvaratagande av befintliga kunskapskällor, d.v.s. kunskaper inom ”gruppen” hivpositiva homosexuella män. För att motverka kunskapsbristen bör det satsas resurser på att öka kunskapsproduktionen, eftersom detta ökar möjligheten att utveckla förhållnings- och arbetssätt generera ny kunskap m.m. Dagens utveckling riskerar att öka stigmatiseringen och utanförskapet och urholka det stöd hivpositiva homosexuella män kan förvänta sig av samhället. Siffror ifrån Smittskyddsinstitutet (2009) visar att till och med år 2008 har totalt 8 455 hivfall anmälts i Sverige, varav ca 5 000 beräknas leva med hiv i Sverige idag. Det betydande antalet hivpositiva bör vara ett incitament att öka kunskapen om ”gruppen” hivpositiva i samhället. I detta examensarbete intresserar jag mig för ett mindre antal hivpositiva homosexuella mäns erfarenheter av det sexuella mötet, sett i ljuset av deras hivpositivitet. Det finns ingen önskan att ta reda på hur hivpositiva homosexuella män i allmänhet upplever det sexuella mötet utan fokus ligger på ett mindre antal informanter och deras subjektiva upplevelser.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med min uppsats är att studera hur homosexuella män talar om sexuella möten sett i ljuset av deras hivpositivitet. Syftet har brutits ner till följande frågeställningar:

1. Hur kan vi förstå informanternas erfarenheter av det sexuella mötet?
2. Hur framställs platsen för det sexuella mötet?
3. Vad påverkar informanternas agerande i det sexuella mötet?
4. Vilka vändpunkter och intriger är utmärkande i det sexuella mötet?
5. Vilka narrativa karaktärer konstrueras i det sexuella mötet?

1.4 Tidigare forskning

Hivpositivas sexualitet började röna systematisk uppmärksamhet 1998 när det konstaterades att sexualiteten är en central faktor i kontrollen av hivpidemin (Schiltz & Sandfort 2000, s. 1572). Se bilaga 1: Humant immunvirus (Hiv). Forskningen har visat att sexuell glädje och tillfredsställelse är viktig för män oberoende av deras hivstatus (Bourne et al. 2009). Bourne et al. visar att många hivpositiva homosexuella män upplever sexuell dysfunktion, bl.a. därför att många är permanent missnöjda med sina sexliv. De vanligaste problemen är att de inte har sex, eller mycket lite, vilket ofta förenas med dålig självkänsla och förlust av libido eller

sexuellt intresse. Andra relaterade problem som rapporteras är männens ängslan för att smitta partnern med hiv och för att bli avvisad av möjliga partners eller svårigheter att vara öppna om sin hivstatus med sin partner. Utmärkande var även oron för att bli åtalade för att ha överfört hiv genom sex (a.a., s. 2). Forskning visar att homosexuella män som har fått ett positivt hivtest i högre grad har oskyddat analt samlag än de som inte har testat positivt och de har betydligt fler partners än negativt testade eller otestade män (a.a., s. 3).

I forskningsöversikten av Schiltz och Sandfort (2000) uppmärksammas att hivinfektionen kan leda till olika sexuella dysfunktioner och ett mer riskfyllt beteende i sexuallivet, bl.a. kan två olika extrema reaktioner uppstå till följd av ett positivt hivtest, att män avstår från sex eller ökar antalet partners sedan de konstaterats hivpositiva. De extrema reaktionerna förklaras med den djupa ångest dessa män får av rädslan att avslöja sin nya smittstatus för sin(a) sexuella partner (s) p.g.a. det avvisande som kan bli resultatet (a.a., s. 1576–1577). Studier visar även att oskyddat analt samlag bland männen sällan var ett resultat av ”beklagansvärda olycksfall” eller att de ”rycktes med”, utan snarare var ett resultat av beräknad riskvärdering och därav följande beteendemodifiering (Bourne et al. 2009). I taktiken och strategin användes element av förhandlad säkerhet, där man undvek den inträngande rollen och drog sig ur före ejakulation. Forskning visar att ett genomgående problem var att män som har oskyddat analt samlag överskattar sannolikheten att deras sexpartner också är diagnostiserad med hiv (a.a., s. 3)

Forskning visar att de hivpositiva homosexuella männen efter ett tag lär sig att hantera problemen med sitt sexbehov, att klara av att tala om att de är hivpositiva, att förutse sin partners reaktion, att undvika att bli avvisade och att uppnå en ny sexuell balans (Schiltz & Sandfort 2000, s. 1577). En jämförande studie av hivpositiva och hivnegativa homosexuella och bisexuella män visade att i båda grupperna var de män som hade oskyddade anala samlag yngre och mer lågutbildade. De yngre männen hade dock en mindre grad av psykologisk oro och en större känsla av kontroll. Dessa män använde också färre strategier för att klara av situationen och de använde mer alkohol och poppers (a.a., s. 1578). Poppers är ett annat namn för amylnitrit. Amylnitrit inhaleras ur små glasampuller i samband med sex, oftast omedelbart före orgasm för att förlänga och intensifiera euforikänslan (Drugsmart 2009).

Studien av Bourne et al. (2009) visade att ”tillfälligt sex” var en nyckelkomponent i de hivpositiva homosexuella männen hantering av den personliga, sociala och sexuella effekten

av en konstaterad hivdiagnos. Den begränsade kommunikation som erbjuds i tillfälliga sexuella miljöer gav flera män en möjlighet att hantera dessa bekymmer (a.a., s. 7ff.). Schiltz och Sandfort (2000) refererar till en studie från början av 1990-talet där de fann ett samband mellan sexuellt högriskbeteende hos hivpositiva homosexuella män och depression. Negativ sinnesstämning kan t.ex. vara en huvudfaktor som leder till oskyddat analsex bland hiv-infekterade män (a.a., s. 1579). Hivpositiva homosexuella män har olika skäl till att ha osäkert sex. En av de vanligaste orsakerna var att de kände att de inte hade något att förlora (a.a., s. 1580). Det finns även direkta motsättningar mellan männens avsikter och deras beteenden. I studien av Bourne et al. (2009) framkom att nästan alla männen sade att de aldrig ville ha ansvaret för att ha smittat en sexpartner med hiv och de förstod alla att oskyddat analt samlag kunde medföra den konsekvensen. Flera hade konstruerat system av övertygelser om riskerna som lät dem ha det sex de önskade, samtidigt som de skyddade sin egen självkänsla genom att känna att de gjort så mycket de kunnat, antingen genom att göra andra medvetna om sin hivstatus eller genom att söka en hivpositiv partner (a.a., s. 31).

1.4.1 Nordisk och svensk forskning

Studier om hivpositiva homosexuella mäns sexualliv är en bristvara i nordiska sexualstudier. I de studier som gjorts där man tagit upp livskvalitet har sexlivet varit en del av ett större undersökningsområde. Även i de nordiska studierna har sexuella dysfunktioner och sexuellt riskbeteende uppmärksammats inom gruppen hivpositiva homosexuella män (se Dahl & Carstensen 2007, Fangen et al. 2002). I studien ifrån NordPol (2007) har det framkommit att 20 % av informanterna aldrig berättar om sin hivstatus om det gäller "one night stands" eller tillfälliga sexpartners (a.a., s. 24). I samma studie uppger hälften av informanterna att de alltid berättar för en ny sexpartner om sin hivstatus (Hiv-Sverige 2008, s. 20ff.). Nilsson-Schönnesson (2001) menar att de krav och förväntningar som finns på hivpositiva att praktisera säkert sex är en potentiell källa till stress och frustration (a.a., s. 13). Studierna om sexuell dysfunktion har även visat på en variation av sexuella problem. I den danska studien av Dahl och Carstensen (2007) framkom att 12 % av informanterna uppgav att sexlivet inte förändrats sedan de konstaterats vara hivpositiva (a.a., s. 99). I samma studie framkom att hivpositiva löper tre gånger större risk att ha erektionsproblem och fyra gånger större risk att ha utlösings-/orgasmproblem än befolkningen i övrigt (a.a., s. 111). I den kvantitativa delen av Fangens et al. studie (2002) visas att hälften av informanterna väljer att avstå från sexuella kontakter på grund av sin hivpositivitet och att 75 % av informanterna uppger att sexlivet har

blivit starkt begränsat (a.a., s. 131). I studiens kvalitativa del uppgavs det att huvudorsaken till att avstå från sexuella kontakter var risken att smitta partnern och rädslan att berätta om sin hivstatus p.g.a. de negativa reaktioner som kan bli följden (a.a., s. 142). I den nordiska studien ifrån NordPol (2007) uppger varannan informant att de har färre sexualpartners och större svårigheter att hitta en partner eller pojk/flickvän sedan de blev hivpositiva (a.a., s. 22). I samma studie framkom att 25–30 % av informanterna till ”mycket stor del” känner rädsla inför sex (Hiv–Sverige 2008, s. 27). Nilsson Schönnesson (2003) menar att de hivrelaterade konsekvenserna kan attackera mannens psykologiska immunförsvar, det vill säga hans självbild (inklusive självkänsla), som därmed kan bli mer eller mindre vingklippt. Enligt Westrells (1998) studie levde en fjärde del av männen ett liv utan sexuella kontakter ”under de senaste månaderna”. Några av männen menade att det ändrade sexuella beteendet berodde på någon typ av sexuell dysfunktion, vilket de kopplade till hiv (a.a., s. 10ff.). Författaren beskrev även de återkommande reflektionerna kring hur ansvarstygnd och psykiskt påfrestande informations–plikten upplevs. I studien beskrevs att rädslan att berätta om hiv kunde medföra att en del män avstod från längre relationer, för att slippa prata om hiv (a.a., s. 11ff.). Månsson och Hilde (1990) menar att återerövrandet av sexualiteten och den sexuella lusten blir en av de största utmaningarna i anpassningen till ett liv med hiv. Effekterna av myndigheternas kontrolltänkande, att så att säga ”bära storebror inom sig”, har sjunkit djupt in i männens medvetande, vilket kan ge upphov till ångestframkallande symtom hos hivpositiva (a.a., s. 118).

1.5 Centrala begrepp

I detta avsnitt redogörs för begreppen *sexualitet*, *sexuellt möte* och *livsberättelse*.

Sexualitet

Sexualitet kan beskrivas utifrån olika perspektiv, till exempel hur den har formulerats genom historien, i termer av rättigheter för människan eller nödvändighet i hans/hennes liv. Sigmund Freud (2002) beskrev att människans personlighetsutveckling är förankrad i kroppen och att den inte enbart förhåller sig till det biologiska. Även upplevda och omedvetna kroppsupplevelsens har betydelse för personlighetsutvecklingen. Den psykiska kroppen är källan till önsknings- och begär som påverkar hur människan lever sitt liv (a.a., s. 145ff.). Michel Foucault (2002) beskrev att det finns ett särskilt tal om könet och sexualiteten och menade även att könet, sexualiteten och begäret är det huvudsakliga elementet för utövande

av kontroll över individen i samhället (a.a., s. 10ff.). Internationella och svenska organisationer, föreningar och författare har på olika sätt definierat sexualiteten. Förenta Nationernas Världshälsoorganisation (WHO) menar till exempel att sexuella rättigheter inkluderas som en del av mänskliga rättigheter och att sexualiteten är en viktig komponent i livet och i individens identitet:

“Sexuality is a central aspect of being human throughout life and encompasses sex, gender identities and roles, sexual orientation, eroticism, pleasure, intimacy and reproduction. Sexuality is experienced and expressed in thoughts, fantasies, desires, beliefs, attitudes, values, behaviors, practices, roles and relationships. While sexuality can include all of these dimensions, not all of them are always experienced or expressed. Sexuality is influenced by the interaction of biological, psychological, social, economic, political, cultural, ethical, legal, historical, religious and spiritual factors” (World Health Organization, 2008).

World Association for Sexuology (WAS) har antagit en deklaration om sexuella rättigheter och skriver bland annat:

Sexual rights embrace human rights that are already recognized in national laws, international human rights documents and other consensus documents. These include the right of all persons, free of coercion, discrimination and violence, to:

- the highest attainable standard of health in relation to sexuality, including access to sexual and reproductive health care services;
- seek, receive and impart information in relation to sexuality;
- sexuality education;
- decide to be sexually active or not;
- consensual sexual relations;
- pursue a satisfying, safe and pleasurable sexual life (World Association for Sexology, 2008).

I Sverige menar Statens folkhälsoinstitut (FHI) att möjligheten till trygg och säker sexualitet är grundläggande för individens upplevelse av hälsa och välbefinnande (Statens folkhälsoinstitut 2008). Sexualiteten kan bygga upp våra relationer och bidra till vår självbild och varje individ ska ha möjlighet att pröva sig fram för att finna sin syn på och sitt sätt att uttrycka sin sexualitet (Riksförbundet för sexuell upplysning 2008, s. 3). Sexualiteten är mångfacetterad och starkt bunden till historia, kultur och samhälle (Lundmark & Sandler 1998, s. 9). Helmius (1994) beskriver att sexualiteten skapas och utvecklas kontinuerligt i mötet med andra och att processen startar vid födelsen och pågår livet ut (s. 77). Mänskligheten och sexualiteten hör ihop och det går att tala om den sexuella människan liksom vi kan tala om den sociala, religiösa eller intellektuella människan (Heberlein 2004, s. 15). Sexualiteten har i alla tider funnits som en källa till lust och glädje i människors liv och sexualiteten spelar en viktig roll för människors identitet (Arver 2001, s. 6). I examensarbetet används Giddens (1995) definition av sexualitet, det vill säga sexualitet är en formbar egenskap hos jaget, en viktig förbindelselänk mellan kropp, jag-identitet och sociala normer (s. 21ff.). Människors ökade möjligheter till självförverkligande i dagens samhälle har

inneburit en positiv utveckling av sexualiteten som i mångt och mycket numera är en fråga om vad man tycker om. Om sexualiteten kan formas som personlighetsdrag blir den även en integrerad del av personligheten. På så sätt kommer sexualiteten att bli en del av sociala relationer snarare än något naturgivet och förutbestämt, vilket leder till att heterosexualiteten inte kommer att bli standard. Utvecklingen kommer att bidra till en ökad acceptans för olika typer av sexualitet.

Sexuellt möte

I examensarbetet är jag intresserad av informanternas erfarenheter av det sexuella mötet. Jag är inte intresserad att definiera det sexuella mötet som ett allmänt vedertaget begrepp. Jag utgår ifrån informanternas subjektiva erfarenheter som omgärdar det sexuella mötet. Begreppets definition som ligger till grund för hur begreppet det sexuella mötet används i examensarbetet utgår ifrån Nilsson Schönnessons (1994) definition av det sexuella mötet: Det sexuella mötet är som ett kraftfält av behov, önskningar och känslor oavsett om mötet sker i verkligheten eller i fantasin (a.a., s. 13).

Livsberättelse

Även om berättelseforskning är på frammarsch inom samhälls- och humanvetenskaperna har forskare mycket varierande svar på vad en berättelse egentligen är och hur olika slags berättelser bör definieras (Mishler 1997, s. 63ff.). Inom den samhällsvetenskapliga och medicinska forskningen är det möjligt att definiera två extrempunkter av begreppet berättelse (Hydén 1997). En minimal definition av berättelse är att se den som en väl avgränsad enhet inom ramen för ett pågående samtal eller en språklig framställning (a.a., s. 19ff.). I den minimala definitionen ligger berättelsen inom en annan text och den kräver därför avgränsningar, så att lyssnaren vet vad som kommer och därmed hur han/hon ska lyssna till berättelsen. Berättelsebegreppet kan också uppfattas i mycket bredare termer i bemärkelsen livsberättelse. I examensarbetet används denna bredare definition av berättelsebegreppet, det vill säga livsberättelse. Enligt Hydén (1997) kan livsberättelsen omfatta en rad berättelser, berättade vid flera tillfällen, framställas i intervjuform som inkluderar att preciseringar kan göras eller invändningar bemötas. Sociologen och genusforskaren Anna Johansson (2005) skriver att en livsberättelse är den berättelse som en person berättar om sitt liv eller valda aspekter av sitt liv (a.a., s. 23). I livsberättelser använder både berättare och lyssnare (intervjuare) berättelse begreppet aktivt för att binda samman och tolka olika ”språkliga händelser” som en del av en helhet – personens berättelse om sitt liv i något speciellt

avseende (Hydén 1997). Även om formen för berättelsen kan variera, innehåller den alla centrala begrepp som gör en berättelse till just en berättelse. Centralt för en berättelse är händelser, som sker i ett visst sammanhang, är orsakade av något och upplevda av någon och som framställs av någon (a.a., s. 20).

1.6 Fortsatt framställning

I inledningskapitlet har jag redogjort för bakgrundsinformationen för problemformuleringen, syftet och frågeställningarna. Jag har beskrivit definitionen av sexuellt möte som utgör en central del i examensarbetet. I kapitel två beskriver jag den teoretiska tolkningsramen som ligger till grund för examensarbetet. I kapitel tre beskriver jag den metod och de metodval jag använt mig av i framställningen av examensarbetet. I kapitel fyra redovisar jag analysen av empirin. Kapitel fem utgör examensarbetets slutdiskussion och i kapitel sex redogör jag för examensarbetets referenser i källförteckningen. Sist i examensarbetet följer bilagorna:

1. Humant immunvirus (Hiv).
2. Intervjuguide.
3. Mer utförlig beskrivning av urvalsprocessen av informanter.
4. Informationsbrev för deltagandet i examensarbetet.

2. Teoretisk tolkningsram

I detta kapitel beskriver jag examensarbetets teoretiska tolkningsram. Den teoretiska tolkningsramen utgörs av Erving Goffmans teori om jaget och maskerna samt narrativ teori och metod. Jag gör inga anspråk på att ge en allomfattande redovisning av teorierna utan bygger här en kontext utifrån vilken jag analyserar mitt empiriska underlag.

2.1 Erving Goffmans teori om jaget och maskerna, en teori inspirerad av symbolisk interaktionism

Erving Goffmans (2000) samhällssyn brukar kallas för det dramaturgiska perspektivet och i rapporten ”Jaget och maskerna – en studie i vardagslivets dramatik” beskriver han ett sociologiskt perspektiv ur vilket det sociala livet kan studeras (s. 9). Det dramaturgiska perspektivet har inspirerats av teorin symbolisk interaktionism, utifrån teorins analys av den sociala verkligheten och dess analytiska redskap för att öka förståelsen av det samhälle vi lever i och det samhälle vi studerar (Trost & Levin 2004, s. 10ff.). Den symboliska interaktionismens teoretiska utgångspunkt är att individer som deltar i specifika sociala interaktioner bär med sig intryck från allmänna sociala sammanhang, vilket bidrar till att belysa enskilda situationer och handlingar som en dialektisk process mellan struktur och handling (Augustsson 2007, s. 86). Angelöw och Jonsson (2007) beskriver att teorin/perspektivet ser människan som en symbolförmedlande varelse, som i växelverkan med andra skapar sitt medvetande och sin jaguppfattning (a.a., s. 19). Kritiken mot symbolisk interaktionism utgår bl.a. ifrån teorins/perspektivets metodologiska vaghet, framställningen av självbegreppet och negligeringen av social struktur (Augustsson 2007, s. 90). Kritiker menar framförallt att eftersom symbolisk interaktionism undviker att behandla social struktur hjälper teorin istället till att bevara strukturen. Teorin/perspektivet har därmed sammankopplats med den strukturella funktionalismen (a.a., s. 101–102).

Erving Goffman (1922–1982) var professor i antropologi och sociologi i Pennsylvania. ”Jaget och maskerna – en studie i vardagslivets dramatik” (2000) är den svenska utgåvan av hans bok ”The presentation of Self in Everyday Life” från år 1959. Det dramaturgiska perspektivets utgångspunkt är att människors sociala liv är som en teaterföreställning där det ingår aktörer, åskådare och utomstående. Han använder sig av begrepp ifrån teatervärlden i analysen av vardagslivet. I rapporten framställs jaget som en image, en föreställningsbild som

individen i sitt framträdande på scenen och i sin rollgestaltning på ett effektivt sätt försöker förmå andra att ta till sig. Jaget är som en framställd rollgestaltning och det är alltså inte ett organiskt ting som finns till på ett specifikt ställe och vars fundamentala öde är att födas, mogna och dö, utan jaget är en effekt som uppstår ur en scen som visas upp, och allt hänger på om den kommer anses vara trovärdig eller inte (a.a., s. 218). Han skriver: *”Medan den bilden hålls vid liv visavi individen, så att han tillskrivs ett jag, så härleder sig emellertid själva det jaget inte från dess innehavare utan från hela scenen för hans aktivitet”* (Goffman 2000, s. 218). Erving Goffman (2000) menar att jaget kan analyseras genom att man avlägsnar det från innehavaren, eftersom dennes kropp under en tid enbart är en kollektiv produkt. Individen producerar och bevarar jaget men svaren går i realiteten inte att söka hos individen utan i sociala inrättningar (a.a., s. 219).

Enligt Erving Goffman (2000) är individen öppen för lärdomar och de kommer till nytta vid uppgiften att lära sig en roll. Individen intar ett stort antal olika roller i vardagslivet t.ex. i jobbet, i skolan och i affären. Rollerna intas även i våra sociala liv t.ex. som mamma/pappa, vän, syskon och kvinna/man. En rollgestalt som framställs på en teaterscen är i vissa avseenden inte verklig, och det finns en skillnad mellan den omsorgsfullt utformade rollgestalten och den som inte är det. Goffman skriver: *”(...) en framgångsrik framställning av den ena eller den andra av de typerna av falska gestalter inbegriper användandet av verkliga tekniker – samma tekniker som vanliga människor använder sig av för att upprätthålla sina reella sociala situationer”* (Goffman 2000, s. 220). Individen är aktören som uppträder på en scen. Aktören observeras av publiken och drar sig tillbaka bakom kulisserna för att förbereda nästa föreställning. I interaktionen mellan människor utgör alla på samma gång publik och aktör. Erving Goffman menar att individer är olika lagda för fantasier och drömmar vilket resulterar i att en del lyckas bättre och andra sämre med sitt framträdande. Individen visar ofta ett behov av lagkamrater och en publik, och han/hon har förmåga att känna djup skamsenhet vilket får individen att ta så små risker som möjligt i sitt framträdande. Goffman skriver: *”De attribut hos individen i egenskap av agerande är inte enbart en beskriven effekt av speciella framträdanden; de är psykobiologiska till sin natur, och ändå tycks de uppstå i intim växelverkan med de tillfälligheter som präglar ett iscensatt framträdande”* (Goffman 2000, s. 219). Erving Goffman går inte in på teateraspekter som smyger sig in i vardagslivets händelser utan han behandlar de sociala sammanträffandenas struktur som uppstår varje gång olika individer kommer i varandras omedelbara närhet.

Goffman skriver: *"Den avgörande faktorn i den strukturen är hävdandet av en bestämd definition av situationen, att den definitionen måste uttryckas och att det uttrycket upprätthålls inför och i trots av en mängd olika potentiella störningar"* (Goffman 2000, s. 220). Augustsson (2007) beskriver att det dramaturgiska perspektivet inte har fått stått oemotsagt utan att det har kritiserats på en rad punkter t.ex. att teorin har missuppfattats i den bemärkelsen att alla människor framställs som manipulativt styrda personer och att interaktionen i sig är styrd. Annan kritik liknar den kritik som riktas mot t.ex. den kvalitativa forskningsintervjun, d.v.s. godtyckliga val och utvecklingar av teman, oprecis användning av begrepp och oförsiktighet i hanteringen av data (a.a., s. 86).

2.2 Narrativ teori

Lundby (2009) menar att begreppet narrativ betyder antingen "berättad historia" eller "historieberättelse" d.v.s. det handlar om historier, men inte om historien. Begreppet innefattar en relation mellan den som berättar och någon annan. I relationen utgör lyssnaren och läsaren en viktig del eftersom de bestämmer hur berättelsen ska förstås och tolkas (a.a., s. 35). Lundby menar att beteckningen narrativ används som ett samlingsbegrepp för alla slags historier och berättelser, t.ex. romaner, allegorier och noveller, från livsbiografier till små episoder i människors liv (a.a., s. 61). Under de senaste årtiondena har berättelsen fått en allt mer erkänd plats som kunskapsfält inom allt fler akademiska discipliner och vi har kunnat se framväxten av ett tvärdisciplinärt forskningsfält som benämns narrative studies eller berättelseforskning (Johansson 2005, s. 17). Ett led i framväxten är den hermeneutiska vändningen på 1980-talet och ett ökat intresse för språkets roll inom kunskapsbildningen (Skott 2004, s. 40). Hydén (1997) menar att det ökade intresset för språket och dess betydelse för hur den sociala verkligheten skapas eller konstrueras har ökat intresset för berättelsen och berättelse-forskning (a.a., s. 16). Språket ses numera inte enbart som en reflex eller en avbildning av en redan existerande verklighet, utan det bidrar till att skapa den sociala verkligheten d.v.s. språket ses som en social aktivitet. Genom berättelser, beskrivningar och förklaringar skapas våra identiteter, relationer, värderingar och normer (Johansson 2005, s. 17ff.). Ett grundläggande steg i utvecklingen av den narrativa forskningen var rörelsen från den textbaserade, fiktiva berättelsen som det givna exemplet på vad en berättelse är (Hydén 2008, s. 90). Idag riktas intresset mot berättelsen som sådan till skillnad från förr då den användes för att nå en social verklighet bortom berättelsen (Hydén 1997, s. 16). Enligt Hydén (2008) finns tre centrala argument för varför berättelser är viktiga: 1) Det första argumentet är

att berättelser återfinns överallt, det vill säga att berättelser som institution återfinns i olika kulturella, sociala och mediala sammanhang och har en rad olika funktioner. 2) Det andra argumentet är att berättelsen har olika kognitiva funktioner till exempel att organisera händelser, att öka förståelsen för ett sammanhang samt att hjälpa oss att minnas och att planera (Hydén 2008, s. 91). Berättelsen ger struktur, sammanhang och mening till våra erfarenheter d.v.s. något vi skapar dagligdags för att göra omvärlden och oss själva begripliga. Genom berättandets former blir de pågående sinnesintrycken och upplevelserna inordnade i en form, som gör världen överskådlig och hanterbar (Johansson 2005, s. 17). Det tredje argumentet Hydén (2008) framför avser att berättandets och berättelsens sociala sammanhang och funktioner har konsekvenser för hur berättelsen organiseras och hur den framförs. Berättelsen är inte i första hand att betrakta som en färdig produkt, utan som en del av sociala och kulturella processer (a.a., s. 92). Framförandet av en berättelse inbegriper att skapa en miljö eller ett scenario för handlingen, att fastställa handlingens tidsmässiga omfattning, att bestämma relationer mellan personer och händelser och utvecklingen för skeendet samt att dramatisera en iakttagelse av händelserna (Drakos 2005). Berättandet innebär ett inordnande av händelser till ett meningsfullt helt, genom att berättaren skapar en handling eller intrig (a.a., s. 14). Genom att studera berättelser studerar vi hur vi gestaltar och upplever vår fysiska och sociala värld, oss själva och andra. Berättelsen i mellanmänsklig kommunikation säger något om både berättaren och dennes värld (Hydén 1997, s. 16). Hydén (1997) menar att hos narrativt inriktade forskare finns ambitionen att låta berättelsen i sig utgöra en teoretisk grundsten. Detta görs genom att argumentera för att den sociala verkligheten till sin karaktär är narrativ, med utgångspunkten att den sociala verkligheten är uppbyggd och formad kring en rad narrativa element eller berättelser (a.a., s. 17ff.). Riessman (2004) framhåller att fantasin och strategiska intressen påverkar hur berättarna väljer att länka händelser och göra dem meningsfulla för andra. Berättelser är användbara i forskning just därför att berättarna tolkar det förgångna i stället för att återge det som det var. Sanningen i narrativa berättelser ligger inte i den trogna återgivningen av en förgången värld, utan i de varierande länkar de smider mellan förflutet, närvarande och framtid (a.a., s. 708). Berättelseforskningens teoretiska traditioner inbegriper både sådana som är mer traditionellt kopplade till studiet av berättande och andra mer allmänna kritiska teorier, till exempel strukturalism och hermeneutik (Johansson 2005, s. 20). Enligt författaren ska studiet av berättelsen ses som ett specifikt problemområde inom ett vidare forskningsfält och det bör bedrivas utifrån en mängd olika perspektiv och utgångspunkter. Berättelseforskning handlar om att undersöka tolkningsprocesser, meningsskapande, betydelsesystem och definitioner (a.a., s. 20).

Hydén (1997) menar att kritiken mot den narrativa teorin bottnar i kritik mot den traditionella, representerade synen på språk. Det som kritikerna skjuter in sig på är uppfattningen att det är ett motsatsförhållande mellan språk och ”verklighet” (a.a., s. 14). Kritikerna menar bl.a. att språket alltid förutsätter och bygger på sociala konventioner och normer samt att vår sociala verklighet är sammanflätad med språket vi använder. Den sociala verkligheten är alltså inte åtskild från eller oberoende av språket utan vi som aktörer tolkar ständigt och förstår vårt eget och andras handlande genom språket. Skillnaden ligger i en annan uppfattning om hur vi ska tolka den sociala verkligheten och i en annan kunskapssyn på hur språket betraktas (a.a., s. 14–16). Johansson (2005) menar att den narrativa som kunskapsform har historiskt sett varit kopplat till berättande och osynliggjort och underordnat i relation till skriftligt berättande och modern vetenskaplig kunskap. En viktig utgångspunkt tas i tankegången om ”representationens kris” och den förmodade upplösningen av gränsen mellan vetenskaplig kunskap och narrativitet (a.a., s. 117).

2.3 Analytiska begrepp

Här följer en beskrivning av de analytiska begrepp jag använder mig av i analysen av empirin. Begreppen är: *framträdande*, *fasad*, *idealisering* och *förvrängning*, *progressivt*, *regressivt* och *stabilt grundnarrativ*, *karaktär*, *vändpunkt*, *intrig*, *klimax* samt *tema*.

Framträdande

Erving Goffman (2000) beskriver att när en individ kommer i kontakt med andra människor söker de information om honom/henne eller så försöker de tillämpa den information de redan har. Bakom processen att ta reda på information gömmer sig oftast praktiska skäl då upplysningarna om en individ bidrar till att definiera situationen och gör det möjligt för andra att veta i förväg vad han/hon kommer att vänta sig av dem och vad de kan förvänta sig av honom/henne (a.a., s. 11). Eftersom många avgörande fakta om individen finns utanför själva interaktionen med andra eller ligger dolda inom interaktionen kan enbart individens ”sanna” eller ”verkliga” attityder, övertygelser och känslor fastställas indirekt genom hans/hennes öppna medgivande eller det som Goffman kallar ett ”ofrivilligt expressivt beteende” (a.a., s. 12). Individen kommer härmed att avsiktligt eller oavsiktligt uttrycka sig (*express oneself*) och de andra kommer i sin tur bli påverkade av honom/hennes (a.a., s. 12). Enligt Erving Goffman (2000) utgår individens uttrycksförmåga från två olika slag av teckenaktivitet: det

första uttryck som han/hon sänder ut (give expression) innehåller verbala symboler eller ersättningsmedel som han/hon använder och som han/hon lärt sig eller de andra lärt sig att knyta till dessa symboler. Den andra teckenaktiviteten utgörs av olika aktiviteter som betraktas som symtomatiska för den agerande individen, eftersom man räknar med att aktiviteten utförs av skäl som ligger utanför den information som sålunda överförs (a.a., s. 12). Utifrån individens synvinkel finns det flera tänkbara skäl till att presentera sig inför andra, t.ex. vill han/hon att de andra ska få en hög uppfattning om honom/henne eller att de ska tro att han/hon har en hög uppfattning om dem. Goffman skriver: *"Oavsett vilket speciellt mål individen har i tankarna och oavsett hans motiv för att ställa sig det målet ligger det i hans intresse att kontrollera de andras beteende, framförallt deras reaktionsbetingade behandling av honom"* (Goffman 2000, s. 13). Den kontroll som individen använder uppnås i stort genom påverkan av den definition av situationen som de andra kommer att använda. Individen kan inverka på den definitionen genom att uttrycka sig på ett sådant sätt att han/hon får dem att självmant handla i överensstämmelse med hur han/hon vill. Ibland kommer individen att handla på ett beräknande sätt eller att handla utifrån status m.m. Interaktionen är enligt Goffman *"individernas ömsesidiga inflytande på varandras handlingar och sätt att fungera när de befinner sig i varandras omedelbara fysiska närhet"* (Goffman 2000, s. 23). Erving Goffman (2000) definierar ett framträdande som den samlade aktiviteten hos en viss deltagare vid ett givet tillfälle som tjänar till att på ett eller annat sätt påverka någon av de andra deltagarna. Om framträdandet ses som en utgångspunkt blir de som står för de andra framträdandena *publik, observatörer* eller *medagerande*. Det redan i förväg fastställda handlingsmönstret som läggs fram eller spelas upp kan kallas en *roll* eller en *rutin* (a.a., s. 23).

Fasad

Enligt Goffman (2000) menas med fasad den del av individens framträdande som regelbundet fungerar på ett allmänt och fastställt sätt för att definiera situationen för de personer som observerar framträdandet (s. 28). Han skriver: *"Fasaden är alltså den expressiva utrustningen av standardtyp som avsiktligt eller omedvetet används av individen under hans framträdande"* (Goffman 2000, s. 28). Begreppsdefinitionen innefattar inramningen d.v.s. möbler, dekor, ytplanering m.m. och inramningen är i allmänhet platsbunden (a.a., s. 29). *Personlig fasad* refererar till de detaljer som vi mest intimt identifierar med aktören själv, t.ex. kläder, kön och ålder. De stimuli som tillsammans bildar personlig fasad delar Goffman in i *uppträdande* och *manér*. Uppträdande kan då referera till de stimuli som fungerar för

ögonblicket för att upplysa oss om den agerandes sociala status. Manér refererar till de stimuli som fungerar för ögonblicket för att ge oss besked om den roll i interaktionen som den agerande räknar med att spela i den situation som är under utveckling (a.a., s. 30).

Idealisering och förvrängning

Enligt Goffman (2000) finns det inom socialisationsprocessen en tendens att en agerande individ brukar dölja eller tona ner aktiviteter, fakta och motiv som är oförenliga med en idealiserad version av honom/henne själv eller hans/hennes produkt. (a.a., s. 49). Det kan handla om att införliva samhällets officiellt sanktionerade värden eller om att ifall individen ska nå upp till idealnormen under sitt framträdande måste individen avstå från eller dölja alla handlingar som är oförenliga med de normerna (a.a., s. 44). En individ tenderar att uttrycka sina aktiviteter i hemlighet om ett olämpligt uppträdande upplevs som tillfredsställande, men när en individ gör ett framträdande döljer han/hon oftast något mer än opassande njutningar, t.ex. verksamheter som går emot den bild individen försöker förmedla av sig själv. Fel och misstag har ofta rättats till innan framträdandet, eller också visar individen enbart upp en färdig produkt (a.a., s. 46). Den agerande kan under ett framträdande använda sig av publikens tendens att missuppfatta innebörden av antydningar, som ett annat sätt att "mörka" verkligheten (a.a., s. 52). Goffman skriver: *"Det expressiva sammanhang som krävs vid agerandena ger besked om att det finns en avgörande brist på överensstämmelse mellan våra alltför mänskliga jag och våra socialiserande jag. Som mänskliga individer är vi förmodligen varelser med skiftande impulser, med stämningar och kraftresurser som förändras från det ena ögonblicket till det andra. Men i egenskap av personer som framträder inför en publik får vi inte vara utsatta för dessa skiftningar"* (Goffman 2000, s. 55). Enligt Goffman ska förvrängningar av "verkligheten" studeras utifrån vilket slags berättigande individen har att förvränga bilden av sig själv. Frågan handlar då mer om huruvida den agerande är berättigad att spela den rollen än om huruvida vi är intresserade av framträdandet i sig (a.a., s. 58). Då någon upptäcks vara bedragare handlar det främst om att individen inte hade rätt att spela den roll denne spelade och att han/hon inte var godkänd innehavare av den ställning individen gjort anspråk på. Enligt Goffman (2000) avspeglar människans känslor av att bli bedragen ett hotande av det försvagande moraliska sambandet vi har inom oss mellan ett legitimt berättigande att spela en roll och förmågan att spela den (a.a., s. 58). Den sociala definitionen av rollframställning menar Goffman inte heller är särskilt konsekvent eftersom det t.ex. är mer acceptabelt att utge sig för att tillhöra en mindre betydelsefull samhällsgrupp om man tillhör en högre än tvärtom. Samtidigt som det finns en hårdare attityd mot bedragare som

avsiktligen förvränger alla fakta om sitt liv kan vi känna viss sympati eller deltagande med människor som bara har en ödesdiger skavank (a.a., s. 59). Enligt Goffman finns många olika slags "vita lögn", som sägs av läkare, gäster och andra, förmodligen för att skona känslorna hos dem man ljuger för, och den sortens osanningar anses inte vara fördömliga. Dessutom finns det i vardagslivet många accepterade sätt att ge falska intryck t.ex. anspelningar och taktiska tvetydigheter (a.a., s. 61). Goffman skriver: *"Alla dessa allmänna egenskaper kan betraktas som ett interaktionstvång som påverkar individen och förvandlar hans aktiviteter till framträdanden. Istället för att enbart utföra sin uppgift och ge utlopp åt sina känslor kommer han att ge uttryck åt hur han utför sin uppgift och på ett acceptabelt sätt förmedla sina känslor. I allmänhet kommer alltså framställningen av en aktivitet att till en viss grad skilja sig från själva aktiviteten och följaktligen att ofrånkomligt förvränga den"* (Goffman 2000, s. 63).

Progressivt, regressivt och stabilt grundnarrativ

Gergen (1997) menar att ett grundnarrativ beskriver hur en berättelse, längs en värderingsaxel, utvecklas från sämre till bättre, från ett tillstånd till ett sämre eller att en utveckling är stillastående. Det progressiva narrativet beskrivs som en positiv och kumulativ förändringsprocess, det regressiva som en successiv försämring och det stabila som en oförändrad livsbana (a.a., s. 193ff.).

Karaktär

Inom den narrativa teorin används begreppet karaktär som syftar på att en händelse i en berättelse inte sker av sig själv. Någon eller något får den att hända och intrigen i en berättelse kräver en aktör som reagerar (Johansson 2005, s. 133). Genom att ta fasta på händelser och strukturer i informanternas berättelser så skapas olika karaktärer ur livsberättelserna. I examensarbetet handlar begreppet karaktär inte om informanternas verkliga karaktärer utan det är ett analytiskt verktyg som avspeglar fragment som växer fram ur livsberättelserna.

Vändpunkt

Inom den narrativa teorin används begreppet vändpunkt på många olika sätt. Eftersom detta examensarbete har ett socialkonstruktivistiskt perspektiv väljer jag att tydliggöra begreppet utifrån denna synvinkel. Vändpunkter ska inte analyseras vare sig som ett antagande om en "objektiv" verklighet bestående av faktiska händelser, eller som en normativ modell för psykologisk utveckling. Vändpunkter ska istället ses som socialt skapade och som

kontextuellt bundna. Vändpunkter konstrueras inom en specifik berättelse, en specifik situation med vissa berättartekniker och de kan vara gemensamma för en viss grupps berättelser, men de kan också vara individuella (a.a., s. 320).

Intrig

Begreppet intrig kan vara en beskrivning av en berättelses händelseförlopp, som svarar på frågan ”Vad hände sen?” (Johansson 2005, s. 132). Med hjälp av intrigen binds det berättade samman till en berättelse (Hydén 1997). Med hjälp av intrigen kan vi skapa spänning och liv, förväntan och överraskning i en berättelse. Med hjälp av intrigen beskrivs de grundläggande dramatiska relationerna mellan de inblandade aktörerna och handlingar/händelser i berättelsen (a.a., s. 23).

Klimax

Klimax kan beskrivas som en del av en berättelse och en del av en intrig. Varje intrig börjar med någon slags initial situation, som leder till en händelse (Johansson 2005). Varje händelse leder till en ny situation och nya tillstånd och därmed nya frågor, som måste besvaras ända till slutet av berättelsen. I traditionell narrativ teori brukar intrigen struktureras utifrån fem stadier: introduktion, stegrande handling, klimax eller konflikt, upplösning och sist konklusion (a.a., s. 132).

Teman

Teman kan innebära att man gör forskningsintervjuer där man ber en eller flera personer att berätta utifrån ett specifikt tema (Johansson 2005, s. 22). Ett tema kan då ses som hivpositiva homosexuella mäns erfarenheter av sexuella möten. Ett annat exempel på tema kan vara att intrigen bör vara tematisk, det vill säga att intrigen organiseras utifrån ett eller flera teman, som bestämmer vilka händelser som ska lyftas fram och hur de ges sin mening. Tema refererar till bland annat psykologiska, sociala och moraliska frågor. När man berättar utgår man från idéer eller föreställningar, som förklarar varför saker och ting är som de är (a.a., s. 95).

I kapitel två har jag redogjort för examensarbetets teoretiska tolkningsramar, vilka är Erving Goffmans teori om jaget och maskerna och den narrativa teorin. Jag har även beskrivit de analytiska begrepp jag använt mig av i analysen av empirin. I nästa kapitel redogör jag för examensarbetets metod och material.

3. Metod och material

I detta kapitel beskrivs examensarbetets forskningsperspektiv, studiens upplägg, metodval, genomförande och urval. Jag redogör för studiens tillförlitlighet, centrala aspekter i de etiska övervägningarna och sedan avslutar jag med ett avsnitt om källkritik.

3.1 Forskningsperspektiv och berättelsen som social konstruktion

Det har funnits en önskan att precisera och använda informanternas erfarenheter och kunskap i en större kontext, det vill säga att översätta personliga bekymmer till allmänna problem, som Rosmarie Eliasson skriver (Eliasson 1995). Examensarbetets forskningsperspektiv utgår ifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. I socialkonstruktivismen är det centrala att verkligheten är just socialt konstruerad d.v.s. all vår kunskap är förknippad med våra sociala konstruktioner och bör inte lyfta för högt från dessa (Alvesson & Sköldberg 2008, s. 81). Enligt den sociala konstruktivismen konstrueras kunskapen mellan människor utifrån den vardagliga interaktionen d.v.s. kunskapen blir varaktig genom sociala processer, då det sociala livet fabricerar våra olika kunskapsversioner. Den sociala konstruktivismen menar att vårt nuvarande och accepterade sätt att förstå världen inte är en produkt av objektiva observationer utan en konsekvens av den ständigt pågående sociala interaktion som vi alltid är engagerade i (Angelöw & Jonsson 2000, s. 55). Detta stämmer överens med Goffmans dramaturgiska perspektiv. Goffman skriver *”(...) när en individ framträder inför andra kommer hans handlingar att påverka den definition av situationen som de kommer fram till”* (Goffman 2000 s. 15). Den sociala konstruktivismen förenar även synen på berättelsen och narrativ teori då berättelsen i sig kan ses som en social konstruktion. I och med att forskare har intresserat sig för icke-fiktiva berättelser har de teoretiska intressena vidgats utöver den litterära institutionen till att inkludera berättelsens vidare kulturella och sociala kontext och berättandet som en form av social handling (Hydén 2008, s. 90). Då definitioner och betydelser skapas och omskapas, etableras och undermineras i sociala processer, blir ett sätt som det sker på just att berätta en berättelse (Johansson 2005, s. 26). Berättelsen som form av kunskap ligger på en och samma gång till grund för mänskligt socialt handlande. Dessutom är skapandet av dessa berättelser i sig sociala handlingar. Perspektivet social konstruktivism utmanar idéer om att det finns en sann, reell ”verklighet”, där berättelser ses som uttryck för hur det ”faktiskt” var/är. Istället ser social konstruktivism berättelser som direkta reflektioner om en viss kulturell eller social identitet eller om inre psykologiska dispositioner/autentiska upplevelser. Johansson menar att berättelsen inte uttrycker någon bakomliggande ”essens”,

utan dess mening och betydelse produceras genom språklig kommunikation i socialt samspel, i ett visst kulturellt och historiskt sammanhang. Berättelser är sociala konstruktioner (a.a., s. 26).

Begreppet socialkonstruktivism har blivit populärt och på det senaste decenniet har det vuxit fram en kritik mot begreppet och framförallt användningen av det. Hacking (2004) har invändningar mot hur socialkonstruktivism används som begrepp och tar exemplet X är en social konstruktion för att tydliggöra problematiken och ge sin bild av förvirringen kring begreppet. Enligt Hacking gör ofta den beskrivningen att:

- (0) X är taget för givet.
- (1) X skulle kunna vara annorlunda.
- (2) X är i sitt nuvarande tillstånd dåligt.
- (3) saker och ting skulle bli bättre om synen på X förändrades (a.a., s. 19–20).

Hacking (2004) menar att risken är att användandet av social konstruktion blir en benämning och beskrivning av andra fenomen, vilket gör det svårt att verkligen skapa förståelse av vad som egentligen pågår i en beskrivande situation. Hacking menar att problemet är att social konstruktion har blivit en del av den diskurs, som den själv anser att den försöker upplösa, och att det är lätt att förlora helheten ur sikte om man fokuserar på enstaka detaljer (a.a., s. 58). Till exempel, om begreppsapparaten med vilken vi förstår och tar oss igenom världen skapas genom social konstruktion, så kan begrepp om saker finnas i någon mening som är oberoende av vår begreppsapparat. Andra har kanske en annorlunda begreppsapparat där begrepp om saker inte finns, men detta gör inte att det inte finns några saker. Hacking menar inte att förringa människan som social och språklig varelse, utan menar att det mänskliga medvetandet har en särart och komplexitet som man bör ta på allvar. Men Hacking menar att det behövs än mer nyanserade begrepp för att nå klarhet kring fenomen av de slag som per automatik klassas som social konstruktion (a.a., s. 24ff.).

3.2 Den kvalitativa forskningsintervjun och studiens genomförande

Intervjuerna för examensarbetet har kvalitativ utformning. Kvalitativ är den väsentliga karaktären eller egenskapen hos något. Termen kvalitet har att göra med beskaffenhet. Den fråga man ställer sig är ”hur något är beskaffat” (Starrin 2007, s. 21). Begreppet kvalitativ kan referera till allt från hela forskningsstrategier till sätt att samla in och analysera och redovisa data (Levin 2008). Kvalitativ forskning kan avse särskilda sätt att analysera empiri och presentera resultat, den kan avse forskning med särskilda forskningsmetoder, som intervju

eller observation och den kan avse ett särskilt induktivt arbetssätt som strävar mot tolkning och förståelse istället för förklaringar (a.a., s. 38). Kvale (1997) menar att den kvalitativa intervjun präglas av hantverksskicklighet. Den följer inte metodregler som gäller oberoende av innehåll och sammanhang utan vilar på en kvalificerad forskares omdöme (a.a., s. 101).

Kritiken mot den kvalitativa forskningsintervjun handlar om trovärdighet, att metoden inte anses vara vetenskaplig och om bristande generaliserbarhet (Kvale 1997). De som hävdar att forskningsintervjun inte är en vetenskaplig metod, anser att metoden visst kan ge intressanta resultat och skulle kunna fungera som förberedelse till en vetenskaplig metod, den är däremot inte en vetenskaplig metod utan speglar bara sunda förnuftet (a.a., s. 60). Det mellanmänskliga samspelet i intervjun har ett avgörande inflytande på resultaten och därför bör de olika parternas potentiella inflytande noggrant uppmärksammas. Det nödvändiga antalet personer i det empiriska underlaget skiftar beroende på vad man ska undersöka eller ta reda på, men det finns även analytiska generaliseringar där forskaren presenterar belägg och argument för anspråk på generaliserbar kunskap (a.a., s. 258ff.). Den kvalitativa forskningsintervjun kritiseras bl.a. för att den kan vara individualistisk, intellektualistisk och verbaliserande. Intervjuforskningen inriktar sig på individen och bortser från att han/hon är inbäddad i ett socialt spel. Det finns även en risk för att den bortser från kunskapens emotionella aspekter och försummar empatin som kunskapsform. I intervjuforskningen finns även fokus på verbal interaktion och utskrifter som försummar intervjuns kroppsbundenhet (a.a., s. 264). Kvale (1997) anser att vissa invändningar pekar på reella problem som är förbundna med intervjumetoden, medan andra härrör från en otillräcklig förståelse för användningen av samtalet i forskning (a.a., s. 256).

I examensarbetet avser den kvalitativa utformningen insamlandet av det empiriska underlaget med hjälp av intervjuer och en uttalad strävan att tolka och förstå, mer än att förklara till exempel händelser/situationer. Den kvalitativa metoden ansåg jag vara bäst lämpad för att svara mot examensarbetets syfte, som handlar om att förstå de hivpositiva homosexuella männens berättelser om sexuella möten sett i ljuset av deras hivpositivitet. Analysen av empirin har genomförts i fyra olika faser: intervjufasen, transkriptionsfasen och den explicita analysfasen, som är sammanvävd med skrivandefasen. Metoden att dela upp analysen i dessa faser är inspirerad av Kvale (1997) och Johansson (2005).

3.2.1 Intervjufasen

I examensarbetet användes kvalitativ forskningsintervju för att samla in det empiriska underlaget. I den kvalitativa forskningsintervjun bygger man upp kunskap: det rör sig bokstavligen om ett samspel, om ett utbyte av synpunkter mellan två personer som samtalar om ett ämne av gemensamt intresse (Kvale 1997, s. 21). Den kvalitativa intervjuens syfte är att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening (a.a., s. 35). (Se bilaga 2: Intervjuguide.) Vid genomförandet av en kvalitativ intervju ska frågorna vara så öppna och tillåtande som möjligt, men Trost och Levin (2004) poängterar att det är intervjuaren som styr intervjun (s. 14). I intervjusituationen är forskarens roll att vara den aktiva lyssnaren men även utfrågaren (Johansson 2005, s. 281). För att ringa in området ”sexuella möten” valdes fyra teman som vägledning i framtagandet av frågor för intervjuguiden. De olika temana var:

1. platsen för mötet
2. öppenhet/slutenhet om hivstatus och dess påverkan på mötet
3. sexuell praktik, d.v.s. hur mötet fungerar
4. självuppfattning i mötet

Vid intervjuerna för examensarbetet användes en halvstrukturerad intervjuform. Den halvstrukturerade modellen används för att möjliggöra insamlandet av rika och förutsättningslösa beskrivningar, som senare blir föremål för tolkning i en analys (Kvale 1997, s. 121ff.). Den metoden ger informanterna möjlighet att fritt berätta om sin erfarenhet. Forskningsintervjun är en mellanmänsklig situation, ett samtal mellan två parter om ett tema av ömsesidigt intresse. Det är en specifik form av mänskligt samspel där kunskap utvecklas genom dialog (a.a., s. 117ff.). Som intervjumodell användes den ”delade förståelsemodellen”. Modellen formulerades av den feministiska psykologen Margery B. Franklin (Johansson 2005). I modellen ses intervjun som en situation där intervjuaren försöker förstå hur informanten erfar och upplever sitt liv och/eller världen utifrån sitt perspektiv (a.a., s. 248ff.). Modellen förutsätter närhet snarare än distans och att intervjuaren ska sträva efter att gå in i dialog med informanten snarare än att undvika det. Målet med att använda den delade förståelsemodellen är att få ett nyanserat beskrivande material för att sedan kunna göra kvalitativa analyser (a.a., s. 250).

Jag intervjuade personligen alla informanterna med intervjuguiden som underlag men tillät mig att bibehålla öppenheten och flexibiliteten under intervjuens gång. Kvale (1997) förklarar

öppenheten och flexibiliteten med att valet om man ska följa upp nya uppslagsändrar i en intervjusituation eller hålla sig till intervjuguiden ställer krav på intervjuarens förberedelser och kompetens (a.a., s. 82). Jag hade för avsikt att inte låta mig fullständigt styras av intervjuguiden, för att så långt som möjligt låta min egen förförståelse påverka intervjusituationen. Det var även min målsättning att låta informanten prata så öppet som möjligt kring temana platsen för mötet, öppenhet/slutenhet om hivstatus och dess påverkan på mötet, sexuell praktik och självuppfattning i mötet, som utgjorde underlaget för intervjuguiden. Ganska tidigt upptäckte jag svårigheten att avskilja sexualiteten från andra områden i informantens liv. Det blev t.ex. svårt att tala om dagens erfarenheter i det sexuella mötet om det inte gavs tillfälle för informanten att gå tillbaka i tiden och ge en bakgrund. I de intervjusituationer där intervjun ”fastnade” öppnades nya möjligheter genom att gå tillbaka i tiden i informantens liv eller ta upp någon specifik händelse/situation. Varje intervju varade i mellan en och en och en halv timme. Tre av informanterna har jag intervjuat hemma hos dem, två på respektive arbetsplats och en i en samlingslokal vid en intresseförening för hivpositiva. Mitt förarbete till intervjusituationerna, d.v.s. hur kontakten mellan mig och informanterna skedde fram till själva intervjun såg jag som en central del i samspelet och i arbetet med att bygga upp tilliten mellan oss. Jag använde mig av många sätt att bygga upp en atmosfär där informanten kände sig så bekväm som möjligt i intervjusituationen. T.ex. använde jag en minimal inspelningsutrustning, hade en inledning under 10–15 minuter där jag berättade om bakgrunden till examensarbetet, och ägnade tid åt att småprata om andra saker för att avdramatisera situationen. Jag var även tydlig med att informanterna fick välja platsen för intervjun, med den utgångspunkten att informanterna skulle känna sig så trygga som möjligt under intervjun. Jag kom dock på mig själv med att känna mig mer utsatt, då jag åkte hem till informanterna än om jag träffade dem någon annanstans, men jag kände det som min uppgift som intervjuare att ge avkall på min egen bekvämlighet för att intervjun skulle kunna bli bättre. Intervjuerna som skedde på informanternas arbetsplats genomfördes i ett rum i avskildhet från de andra, så att intervjun inte väckte uppmärksamhet. Dock kändes intervjusituationen mer avdramatiserad vid de intervjuer som skedde hemma hos informanterna än någon annanstans, d.v.s. jag uppfattade det som att informanterna slappnade av på ett annat sätt om intervjun skedde hemma hos dem.

3.2.2 Transkriptionsfasen

Intervjuerna för examensarbetet spelades in på diktafon. Kvale (1997) menar att fördelen med detta är att orden, tonfallet, pauserna och dylikt registreras i en permanent form, som

intervjuaren kan återvända till för omlyssning. Idag är det sällan en intervju analyseras direkt från en bandinspelning. Det vanliga är att man skriver ut den bandade intervjun (a.a., s. 147). Själva transkriptionen är i sig en process av strukturering och analys av materialet (Johansson 2005). Forskarens roll i denna fas är i hög grad en översättning, d.v.s. överföringen av tal till skrift (a.a., s. 282.). Transkription är en procedur som tar upp många olika metodiska och teoretiska problem, som i praktiken har att göra med reliabilitet och validitet (Kvale 1997, s. 149ff.). Transkriptionen avpassas både till den typ av samtal/berättelse som ska analyseras och till syftet med analysen (Ahlberg 2004). Enligt författaren kan transkriptionen variera i omfattning och detaljeringsgrad. Transkriptionen för examensarbetet genomfördes i två olika faser. I ett första steg gjordes en grov utskrift av hela intervjun. Om inte intervjun skrivs ut i sin helhet finns alltid en risk att intressanta partier inte kommer med och man kanske till och med går miste om en central berättelse (a.a., s. 73ff.). I den andra fasen av transkriptionen transkriberades de stycken, som analysen kom att fokusera på, mer noggrant. Metoden att göra transkriptionen i två olika faser inspirerades av Riessmans modell som både Johansson (2005) och Ahlberg (2004) refererar till.

3.2.3 Den explicita analysfasen och skrivandefasen

Den explicita analysfasen av det transkriberade materialet, d.v.s. en aktiv systematisk tolkning gjordes utifrån de specifika teoretiska och metodologiska utgångspunkterna i examensarbetet (Johansson 2005). Analysen av empirin har en narrativ inriktning som fokuserar på perspektivet del–innehåll. Perspektivet med fokus på del–innehåll är den form som kopplas samman till ”innehållsanalys” (a.a., s. 282). Johansson urskiljer tre olika dimensioner i analysen av en livsberättelse: innehållsanalysen, analysen av uttrycksmedlet/formen samt analysen av den interpersonella dimensionen. Dimensionerna är inte på något sätt ömsesidigt uteslutande utan tvärtom sammanvävda, det vill säga ”innehåll”, ”uttrycksmedlet/form”, ”samspel” hänger ihop. Betydelsen av en berättelse innehåller en så kallad vad-dimension, som inte går att analysera skild från hur innehållet förmedlas eller i vilket sammanhang innehållet framförs (a.a., s. 287). Frågan blir då istället vad analys–dimensionen betonar eller har mest fokus på. För examensarbetet kommer innehållsanalysen att betonas mest, då analysen fokuseras på att besvara frågor som Vilken är berättelsens handling? Vilka är genomgående, ytliga respektive underliggande teman? Och vilken är berättelsens poäng? Analysen har till uppgift att leta efter teman eller innehållsliga mönster i berättelserna som handlar om sociala relationer, normer och värderingar. Berättelsen styckas och olika delar

lyfts ur och analyseras utan att relateras till helheten, d.v.s. innehållet lyfts ur utan att relateras till formen (a.a., s. 286). Tolkningarna av empirin har skett i form av en kritisk och reflekterande dialog mellan det empiriska materialet och olika teoretiska begrepp, antaganden och perspektiv. Tolkningen av empirin har inspiration från bland annat Johansson (2005). En annan aspekt i analysprocessen har varit att använda empirin på ett sådant sätt att informanternas identitet inte avslöjas. I vissa fall har därför händelser och andra beskrivningar tagits bort, vilket kan innebära att i några fall viktig information har gått till spillo. Jag har ansträngt mig så att det nödvändiga materialet kan presenteras, som "oidentifierbart". I tolkningsfasen har jag som forskare intagit en roll som aktiv läsare. Den explicita analysfasen är ouplösligt sammanvävd med skrivandet som process. I skrivandefasen väljer jag som forskare ut olika delar av berättelserna, flyttar om, stryker och redigerar, gör referat av vissa delar av berättelserna samt omformulerar (Johansson 2005, s. 183ff.). I tolkningsprocessen har jag använt mig av en modell som inspirerats av Frid (2004) då jag till att börja med lyssnat till och läst berättelserna i deras helhet, för att göra det möjligt för berättelsen att "presentera sig själv". Genom att lyssna till och läsa berättelserna i deras helhet fick jag en första förståelse för det berättade och en känsla av ett huvudbudskap (intrig). För att sedan definiera det berättade som ett huvudbudskap har jag valt att låta berättaren upprepade gånger under berättelsens gång återkomma till samma tema, till exempel känslan av smutsighet och känslan av ett förändrat sexualliv (a.a., s. 121).

3.3 Studiens material och urval

Våren 2008 bestämdes att hiv skulle vara ämnet för fördjupningsstudien inom ramen för examensarbetet. Eftersom hiv är ett brett ämnesområde och kan skildras på många olika sätt ägnades en stor del av den första tiden åt att ta reda på information om hiv via olika medier, till exempel tidningar och böcker. Jag tog även kontakt med intresseföreningar för hivpositiva och ett par män som jag känner personligen, som är hivpositiva, för att få mer kunskap om ämnet. I början av hösten 2008 satte arbetet med uppsatsen igång och då bestämde jag att jag ville skildra hiv utifrån sexualitet. Sexualitet valdes för att det skulle innebära att skildra hiv ur ett personligt och mellanmänniskt perspektiv. I examensarbetet har jag med avsikt satt det sexuella mötet i fokus före andra aspekter, som naturligtvis kan påverka det sexuella, till exempel fysiska och psykiska tillstånd samt socioekonomiska aspekter. Hösten 2008 ägnades åt researcharbete och åt utvecklandet av examensarbetets stomme, det vill säga inledningskapitlet. Under december 2008 började arbetet med att framställa intervjuguiden

och planera intervjuerna. I januari 2009 genomfördes de sex intervjuer som utgör examensarbetets empiriska underlag. Under våren arbetade jag med analysen och med att slutföra examensarbetet. Vid inledningen av examensarbetet var gruppen män som har sex med män (MSM) den mest utsatta bland det ökade antalet hivpositiva i Skåne. Från starten fanns en vilja att avgränsa informanterna till gruppen män som har sex med män (MSM), men slumpen avgjorde att alla sex informanterna var homosexuella män. Detta medförde att examensarbetet avgränsades till gruppen hivpositiva homosexuella män. Således valde jag bort informanter från andra grupper av hivpositiva, det vill säga heterosexuella män, homosexuella/heterosexuella kvinnor, intravenösa missbrukare, smittade via blod och blodprodukter, mor/barn och gruppen okänt. Grupperingarna utgår från Smittskydd Skånes uppdelning av olika grupper av hivpositiva utifrån trolig smittväg (Smittskydd Skåne 2008).

Ett par av informanterna fick jag kontakt med via föreningar och organisationer för hivpositiva i Sverige, medan de flesta informanterna kontaktades via Qruisers hemsida. Qruiser är Nordens största community för homo-, bi-, trans- och queerpersoner samt deras vänner (Qruiser 2008). Se bilaga 3 för att få mer detaljerad beskrivning av urvalsprocessen. I den initiala kontakten skickades ett informationsbrev till informanterna där jag beskrev examensarbetet, dess syfte och de kommande intervjuerna, se bilaga 4. I arbetet med att få informanter till examensarbetet ville jag få så stor spridning som möjligt när det gällde informanternas ålder, nationalitet och hur länge de varit hivpositiva. Syftet och förhoppningen med att få så olika informanter som möjligt var att de skulle ge olika sorters svar, beroende på vilken situation i livet de befann sig i. Det fanns alltså en avsikt att få ett styrt urval av informanter i examensarbetet. Ryen (2004) menar att det finns svårigheter i att göra ett representativt urval i en kvalitativ intervjumetod, men att avsikten är att konstruera eller göra ett varierat urval. Det handlar först och främst om variation i de variabler utifrån vilka man har konstruerat urvalet, men sannolikt kommer även andra dimensioner att variera (a.a., s. 79). I examensarbetet uppvisade informanterna likartade erfarenheter trots skillnader i bakgrundsvariablerna. På så sätt infriades förhoppningen att samla in bred kunskap på området med ett styrt urval. I examensarbetet var ambitionen att få så stor variation i urvalet som möjligt. Med bakgrundsvariablerna har jag kunnat styra urvalet vilket betyder att informanterna utgör ett konstruerat urval av hivpositiva homosexuella män.

3.3.1 Presentation av informanterna

Informant 1: Claes är i 60 – årsåldern och bor i en stad i västra Sverige. Han har utländskt påbrå och har bott i Sverige länge. Claes har varit singel sedan han fick sitt hivbesked i mitten av 1990-talet. Han fick hivinfektionen av sin dåvarande pojkvän via sexuellt umgänge. Claes visste inte att pojkvännen bar hiv utan detta framkom senare då Claes insjuknat och förhållandet med pojkvännen tagit slut. Signifikant för Claes berättelse är upplevelsen att hivinfektionen berövat honom många möjligheter och drömmar i livet.

Informant 2: Lennart är i 45 – årsåldern och bor i en stad i södra Sverige. Han har utländskt påbrå och har bott i Sverige länge. Han är singel och har känt till sin hivstatus sedan början av 2000-talet. Lennart är den ende som inte fått sin hivinfektion efter en sexuell kontakt. Lennart är också den ende av informanterna som har ett heltidsarbete. Signifikant för berättelsen är upplevelsen att hiv inte utgör några begränsningar eller hinder i sexuallivet.

Informant 3: Adam är i 35 – årsåldern och bor i en stad i södra Sverige. Han har ingått registrerat partnerskap för ett par år sedan. Adam har känt till sin hivstatus sedan början av 2000-talet och fick hiv efter en sexuell kontakt. Han känner inte till när han fick hiv men har tankar kring ett speciellt tillfälle, då han troligen fick hivinfektionen. Signifikant för Adams berättelse är hans behov av bekräftelse, vilket även påverkar det sexuella mötet.

Informant 4: Staffan är i 45 – årsåldern och bor i en stad i södra Sverige. Han är singel och han har vetat om sin hivstatus sedan början av 2000-talet. Hivinfektionen fick han antagligen via en sexuell kontakt någon gång i mitten av 1990-talet, men han vet inte när eller vem som smittat honom. Hivinfektionen kom heller inte som någon överraskning, utan han visste om sin hiv långt innan han kom i behandling. Signifikant för Staffans berättelse är en självsäkerhet som präglar livsberättelsen i många avseenden.

Informant 5: Magnus är i 35 – årsåldern och bor i en stad i västra Sverige. Han har ingått registrerat partnerskap med sin man för ett antal år sedan. Magnus har känt till sin hivstatus sedan mitten av 1990-talet. Han fick antagligen hiv via en sexuell kontakt. Han vet inte riktigt när han fick hiv men har tankar kring en speciell person som antagligen var den som smittade honom. Signifikant för Magnus berättelse är beskrivningar av strategier för att göra problemen mer hanterbara.

Informant 6: Bertil är i 60 – årsåldern och bor i en stad i mellersta Sverige. Han har ett förhållande men är särbo. Bertil är förtidspensionerad sedan ett par år tillbaka men jobbar ibland som volontär. Han har känt till sin hivstatus sedan mitten av 1980-talet. Han vet inte exakt när han blev smittad men antagligen var det via en sexuell kontakt. Själv tror han att han blev smittad innan folk ens visste att hiv fanns. Utmärkande för Bertils berättelse är att han idag upplever sig som näst intill helt impotent.

3.3.2 Skriftliga källor

Vid insamlandet av examensarbetets skriftliga källor har jag använt mig av Internet och ELIN@. Genom dessa två ”verktyg” har jag googlat och gjort artikelsökningar för att samla in material till examensarbetet. Jag har sökt på ord som hiv, hivpositiv, hivpositiva, hiv och sex, hivpositiv och sexualitet, hiv och homosexuella, hivpositiva homosexuella, hivpositivas föreningar, hiv Sverige, hiv Danmark, hiv Norge, Noaks Ark, Noaks Ark Malmö, Smittskyddsinstitutet, Smittskydd Skåne, sex, sexualitet och sexuella mötet. Sökningarna har gjorts för att dels få en allmän bild av ämnesområdet, som jag valt för examensarbetet, dels få kunskap och information som jag har kunnat använda mig av i examensarbetet. Via det kontaktnät jag har inom hivområdet har jag även fått tips till exempel från föreningar, privatpersoner och vänner, på artiklar och böcker. De böcker, artiklar och rapporter/studier jag har använt mig av i examensarbetet står beskrivna i examensarbetets sjätte kapitel, Referenser.

3.4 Studiens tillförlitlighet

Johansson (2005) beskriver att narrativ analys handlar om tolkning och hon ställer sig frågan hur det går att värdera en tolkning (a.a., s. 313). Inom modern samhällsvetenskaplig forskning har begreppen reliabilitet, validitet och generaliserbarhet använts för att testa forskningens resultat och genomförande (Kvale 1997, s. 207ff.). Validitet handlar om i vilken mån resultaten stämmer med verkligheten. Studerar forskaren det den tror sig studera? Reliabilitet beskriver hur väl resultaten motstår slumpvalens inflytande (Johansson 2005, s. 314). Inom den kvalitativa forskningen finns olika inställningar till huruvida validitet, reliabilitet och generaliserbarhet bör användas. Medan några helt förkastar begreppen har andra forskare valt att omstrukturera dem, för att de ska passa den kvalitativa forskningen bättre (Kvale 1997, s. 208). Både validitet och reliabilitet är kontroversiella fenomen inom kvalitativ forskning. Konstruktivistiska forskare har riktat stark kritik mot dessa båda traditionellt positivistiska

kvalitetskriterier (Ryen 2004, s. 137). Kvale skriver: "*Förståelsen av verifiering börjar i livsvärlden och vardagsspråket, där frågorna om tillförlitliga observationer, om generalisering från ett fall till ett annat, om giltiga argument är del av det vardagliga sociala samspelet*" (Kvale 1997, s. 209). Utifrån antagandet att validiteten är socialt konstruerad urskiljer Kvale (1997) tre grundläggande kriterier för validering: 1. hantverksskicklighet, 2. kommunikativ validering och 3. pragmatisk validering (a.a., s209). Validitet som hantverksskicklighet handlar om forskarens trovärdighet där hantverksskickligheten har stor betydelse. Vid bedömningen ser man inte bara till forskarens metoder utan också till forskarens person och moraliska integritet (Johansson 2005, s. 314). Kommunikativ validering innebär att kunskapsanspråkens giltighet prövas i dialog eller förhandlingar mellan olika samtalspartners, till exempel forskarsamhället, undersökningsspersonerna eller en lekmanpublik. Pragmatisk validering handlar om förpliktelsen att handla i enlighet med tolkningar och här är den praktiska tillämpningsbarheten av resultaten och möjligheten att förändra viktiga (a.a., s. 314).

Johansson (2005) lyfter fram olika kriterier som bör användas för att utvärdera narrativ analys. Det handlar inte om att söka efter en absolut sanning utan om att pröva analysens tillförlitlighet, till exempel: *sammanhang*, *överensstämmelse* och *pragmatisk nytta*. Sammanhang handlar om hur de olika delarna av tolkningen skapar en fullständig och meningsfull bild. Sammanhanget i berättelsen kan värderas internt i termer av hur de olika delarna hänger ihop, och externt gentemot tidigare forskning (a.a., s. 315). I analyskapitlet sätts det sexuella mötet i fokus eftersom det är examensarbetets intresseområde. I den första delen görs en narrativt inspirerad analys av livsberättelserna. Begreppet överensstämmelse handlar enligt Johansson (2005) om ett sätt att öka tolkningens trovärdighet och detta kan göras genom att ta tillbaka empirin till dem det gäller, d.v.s. att låta informanterna själva läsa materialet (s. 15). För att öka reliabiliteten gjordes en transkription av alla intervjuinspelningarna. Det gavs även möjlighet för alla informanter att ta del av materialet. Fem informanter ville läsa transkriptionen av sin intervju, vilket de även fick. Valet att låta dem ta del av transkriptionen var bl.a. för att få dem med i framställningsprocessen av examensarbetet. Jag upplevde det som nödvändigt och viktigt att skapa en gemensam plattform, där informanten och jag kunde enas om vilket material som skulle ligga till grund för analysen av empirin. Ingen av de fem informanterna hade någon synpunkt på råmaterialet till sin intervju. Perspektivet pragmatisk nytta handlar om huruvida en studie kan ligga till grund för andras arbeten (Johansson 2005, s. 316). Enligt författaren kan detta kriterium inte prövas av den enskilde

forskaren utan bör prövas av forskarsamhället. Däremot går det att bidra med information som gör det möjligt att pröva arbetets tillförlitlighet: 1. beskriva hur tolkningarna skapades, 2. synliggöra vad som gjorts, 3. specificera hur man gjorde omvandlingen från tal till text och 4. göra primärdata tillgängliga (a.a., s. 316). Att bocka av listan är enligt författaren ingenting som den som utför studien eller den som ska utvärdera den kan göra, utan det är och förblir svårt att avgöra kvaliteten på en narrativ analys. Även om Johansson (2005) menar att det inte går, så har jag så långt som möjligt beskrivit förutsättningarna för min tolkning av det empiriska materialet bl.a. genom en utförlig beskrivning av den teoretiska tolkningsramen och de metodval som ligger till grund för examensarbetet. Genom examensarbetets utformning synliggör jag processframställningen bl.a. då jag beskriver de olika stegen där jag omvandlar tal till text. Jag har gjort primärdata, d.v.s. intervjuunderlaget, tillgängliga för informanten. För att skydda informanterna har jag däremot inte gjort primärdata tillgängliga för utomstående. Johansson (2005) menar även att till syvende och sist handlar det alltid om förmågan att dela med sig av sina reflektioner och slutsatser på ett begripligt sätt (a.a., s. 316). Genom en tydlig processbeskrivning av examensarbetets framställning har jag verkat för att öka arbetets tillförlitlighet.

3.5 Etiska överväganden

De centrala aspekterna i de etiska övervägandena har handlat om att minska riskerna för informanternas deltagande och säkra anonymiteten, att inhämta informerat samtycke, samt att visa personligt engagemang. I starten av examensarbetet väcktes många tankar kring de etiska aspekterna, till exempel att intervjua människor som drabbats av hiv, en sjukdom som idag inte går att bota. Många hivpositiva upplever sig själva som starkt stigmatiserade och marginaliserade som grupp i samhället. Även examensarbetets fokusering på det sexuella mötet väckte etiska frågor. Idag har de flesta hivpositiva smittats via sexuellt umgänge, vilket gav upphov till etiska överväganden kring att spegla hiv utifrån sex. Trots stigmat och utsattheten har ledstjärnan i examensarbetet varit, som Eliasson (1995) menar, att skapa möjlighet för en part eller en grupp människor, som har en relativt svag position, till ”rätten att tala” och få gehör för sina erfarenheter och kunskaper, sina problemdefinitioner, värderingar, önsknings och handlingar (a.a., s. 69). I de etiska aspekterna kring examensarbetet har informerat samtycke varit en central utgångspunkt. Enligt Kvale (1997) betyder detta att informanterna informerats om undersökningens generella syfte, om hur undersökningen är upplagd i stort och vilka risker och fördelar som kan vara förenade med

deltagandet i forskningsprojektet (s. 107). I den initiala kontakten underrättades informanterna om examensarbetets syfte och upplägg. De fick initialt och genom hela examensarbetet möjlighet att själva välja om de ville delta i arbetet. Det har även varit viktigt att vara tillgänglig för kontakt via mail, brev och mobil för eventuella frågor och allmän information om hur arbetet fortskrider. Centralt i de etiska aspekterna har varit ansvaret och skyldigheten att arbeta på ett sätt som minimerar risken med deltagandet i examensarbetet (Denscombe 2004, s. 217), bland annat genom att hantera data konfidentiellt och anonymisera empirin och data. Enligt Denscombe innebär anonymitet att informanterna inte ska kunna identifieras via den publicerade rapporten och försiktighet vid hantering av namn, platser och ålder (a.a., s. 217). Informanternas rätta ålder, bostadsort, bakgrundsinformation, namn på städer och platser samt unika händelser i deras liv, har fingerats eller helt tagits bort för att de ska kunna förbli anonyma.

Andra etiska avvägningar har handlat om mitt personliga engagemang i valet av ämne. Jag har inga personliga erfarenheter av hiv, men jag har genom åren tagit del av andras erfarenheter och kunskap. Enligt Denscombe (2004) finns föreställningen att vetenskaplig forskning ska formas enbart av de frågor som motiveras av ansträngningen att utöka den befintliga kunskapen, medan kunskapsutvecklingen i praktiken i lika hög grad formas av de möjligheter och begränsningar som härrör från bl.a. personligt engagemang (a.a., s. 46ff.). Även Eliasson (1995) pekar på forskningsideal som förespråkar forskarens utanförstående, distans och ett ”objektivt”/neutralt iakttagande. Hon anser däremot att både ett inifrån- och ett utifrånperspektiv är användbart, d.v.s. såväl närhet och försök till inlevelse som distanserad analys (a.a., s. 27). I framställningen har jag varit uppmärksam på mina tidigare erfarenheter av ämnet och strävat efter att lägga dessa åt sidan för att på så sätt minimera riskerna för påverkan på examensarbetet. Genom arbetets gång har jag fokuserat på att ta fram ett så bra empiriskt underlag som möjligt och använt mig av analytiska verktyg och teoretiska tolkningsramar då jag tagit mig an analysen. Detta har hjälpt mig att se ämnet för examensarbetet med ”nya” ögon. Mina förkunskaper har inte upplevts som ett problem i framställningen av examensarbetet utan har tvärtom gett mig mer möjlighet och utrymme att avspegla hiv utifrån perspektivet det sexuella mötet.

3.6 Källkritik

Med källa menas ursprunget till vår kunskap och enligt Thurén (2005) kan källan vara skriftlig, muntlig, men även materiell det vill säga, allt som vi bygger vår kunskap på. Källkritikens uppgift är således att värdera dessa källor och bedöma deras trovärdighet (a.a., s. 9). Thurén menar att de källkritiska principerna handlar om de fyra kriterierna äkthet, tidssamband, oberoende och tendensfrihet (a.a., s. 13). Det källkritiska arbetet i examensarbetet har fokuserats kring de skriftliga källorna. De skriftliga källorna avser böcker om sexualitet, studier/forskningsöversikter på området hiv, artiklar om narrativ teori och metod samt referat ifrån organisationes/föreningars sidor på Internet. Utifrån de kriterier som Thurén tar upp finns det enligt mig inget att anmärka på i användningen av de skriftliga källorna, eftersom det är namnkunniga författare, erfarna forskare och stora föreningar/organisationer som står bakom skrifterna. Källorna ”står för sig själva” i det avseendet att de inte är plagiat, avskrifter eller referat av en annan källa. Dessutom menar jag att källorna inte har för avsikt att förvränga en verklighetsbild utan är seriösa i sitt uppsåt. Det som däremot kan påpekas är att källorna Schiltz och Sandfort (2000) och Bourne et al. (2009) uppmärksammar hivpositivas sexualitet utifrån perspektivet ”riskbeteende”.

I kapitel tre har jag bl.a. beskrivit det socialkonstruktivistiska perspektivet, som är centralt för examensarbetets forskningsperspektiv. Jag har även redogjort för examensarbetets metod och material. Kapitlet har även tagit upp studiens tillförlitlighet och etiska övervägningar. Avslutningsvis har jag beskrivit en källkritisk diskussion kopplad till examensarbetet. I nästa kapitel redovisas analysen av empirin.

4. Analys

Analysen är uppdelad i tre olika delar. Den första delen, Livsberättelserna utgörs av en analys av alla informanternas berättelser utifrån narrativ teori. Den andra delen består av en analys av Claes, Lennarts och Adams rollgestaltning i det sexuella mötet. I denna del används Erving Goffmans teori om jaget och maskerna. I den tredje delen, Uppsummering, binds den narrativa teorin ihop med Erving Goffmans teori för att knyta ihop och avsluta analyskapitlet.

4.1 Livsberättelserna

I detta avsnitt görs en narrativt inriktad analys av informanternas livsberättelse. Livsberättelsen avser i detta sammanhang informanternas berättelser om de sexuella mötena. I denna analys görs ett försök att så långt som möjligt fokusera på det sexuella mötet och därmed bortse från andra delar av informantens livssituation. Det är svårt att ge en heltäckande bild av informanternas erfarenheter av sexuella möten, men jag försöker avspegla de mest framträdande dragen i livsberättelsen. Analysen av informanternas livsberättelser följer i ordning Claes, Lennart, Adam, Staffan, Magnus och Bertil.

4.1.1 Claes livsberättelse

Claes är i 60 – årsåldern och han har känt till sin hiv sedan mitten av 1990-talet och smittades vid en sexuell kontakt. Livsberättelsen domineras av det regressiva grundnarrativet och signifikant är att sexualiteten organiseras kring ångest och misslyckanden. Även om teman och intriger har dubbla funktioner d.v.s. både positiva och negativa blir de senare dominerande. Ett tema är upplevelsen att hiv haft stor negativ inverkan på sexuallivet:

Claes: "(...) jag har väldigt svårt till exempel att uppfylla det som, vi talar tillfälliga kontakter, partner förväntar sig eller vulgärt talat, jag har väldigt svårt att få stånd sen jag hade fått det beskedet och jag tror att just det mitt tillstånd och det att jag är hivpositiv har påverkat mig psykologiskt på det sättet och det är fortfarande någon slags broms som det tar lång tid och jag måste verkligen fördjupa mig i den sexuella akten för att kunna få stånd och genomföra."

Intrigen och temat som utgörs av den sexuella dysfunktionen i ett sexuellt möte beskriver sambandet mellan när han diagnostiserades med hiv och den regressiva utvecklingens början. Hivinfektionen utgör en naturlig vändpunkt i hans liv eftersom han beskriver en tydlig skillnad mellan livet före och efter den konstaterade hivdiagnosen. I livsberättelsen beskriver han hur sexuallivet omgärdas av en uppbyggd stress och att han i det sexuella mötet tenderar förlora sig själv. Den press han upplever i sexuella möten har en negativ inverkan på hans sexuella funktion. Då han upplever sexuell dysfunktion får hiv stå som symbol för orsaken till

den sexuella dysfunktionen t.ex. då han tappar ståendet. Ett underliggande tema i livsberättelsen är att allt negativt i sexuallivet har sitt ursprung i hiv. Forskning visar att många hivpositiva homosexuella män upplever sexuell dysfunktion som följd av en hivdiagnos och att en stor grupp är permanent missnöjd med sitt sexliv (se Schiltz & Sandfort 2000, Fangen et al. 2002). I livsberättelsen beskrivs att platsen för det sexuella mötet har stor betydelse:

Claes: ”(...) finns dessa bastuklubbar där så om man vill ha sex eller istället vulgärt talat om man vill knulla av sig då åker man dit. Och där är man anonym, där behöver man inte prata med honom. I värsta fall kan det vara i mörkrummet så man vet inte ens vem det är så för att liksom att undvika den där risken att avslöja att man begår något brott, gör att man inte talar det att man är hivpositiva så det leder just till det att sexuella kontakter sker i det anonyma i mörkret.”

Ett tema i livsberättelsen är den viktiga betydelse han tillmäter vid platsen för det sexuella mötet, bl.a. ses den som en förutsättning för att han ska få utlopp för sin sexualitet. Platsen är inte vald av en tillfällighet utan det är ett noggrant övervägt val där för- och nackdelar vägts emot risk och möjlighet. I det sexuella mötet är anonymiteten och ragningsplatsen starkt förbundna och ett genomgående tema i livsberättelsen är att ragningsplatsen utgör en garanti för det anonyma sexuella mötet. I livsberättelsen uttrycker Claes en stark oro och rädsla att avslöjas som hivpositiv vilket påverkar intrigerna och hans agerande, t.ex. uppger han inte sin hivstatus vid det sexuella mötet:

Claes: ”(...) därför att jag hm uppriktigt talat, jag måste säga, att jag har inte berättat, jag berättar inte för mina tillfälliga partners att jag är hivpositiv.”

Temat i livsberättelsen utgörs av relationen mellan hiv och konstruktionen av de sexuella mötena d.v.s. hiv tvingar honom till ragningsplatserna och de anonyma sexualkontaktarna eftersom han inte vågar uppge sin hivstatus vid de sexuella mötena. Ett annat tema utgörs av att han fäster stor vikt vid konstruktionen av det sexuella mötet, d.v.s. det sätt han träffar sina älskare på är det enda sätt som står till hans förfogande. Forskning visar att hivpositiva homosexuella män är rädda för andras reaktioner om de skulle berätta om sin hivstatus. Rädslan leder alltså till ökat sexuellt riskbeteende (se Nilsson Schönnesson 2001, Bourne et al. 2009, Dahl & Carstensen 2007). I livsberättelsen framträder temat att det sexuella mötet förutom att det ger honom möjlighet att få utlopp för den sexuella lusten, även används för att ”fly” ifrån verkligheten:

Claes: ”(...) att uppleva något spännande, att avlägsna sig från den tråkiga vardagen, att glömma bort sig, att glömma framförallt att jag är hivpositiv och att vara som jag var innan jag blev smittad (...) jag tänker på min livssituation hela tiden så det känns så uppriktigt talat så de enda nöjen jag kan glömma bort allt det där tråkiga runt omkring mig sådär när jag kan förlusta mig förlustar mig i sex och sen vad är sex för mig, det är det är escape från verkligheten.”

I den intrig, som utgörs av upplevelsen av flykt ifrån verkligheten i det sexuella mötet, finns en distansering ifrån hivinfektionen. I det sexuella mötet blir han något annat och han upplever sig fri från hiv och de begränsningar han upplever av hiv. Ett genomgående tema i livsberättelsen utgörs av upplevelsen att hiv starkt begränsar livet. I intrigen ovan beskrivs styrkan i upplevelsen av det sexuella mötet, mer än enbart utloppet för den sexuella lusten. Det sexuella mötet används för att avlägsna sig från verkligheten vilket utgör en naturlig drivkraft bakom besöken på ragningsplatserna. Forskning visar att tillfälligt sex är en nyckelkomponent i männens hantering av effekten av en hivdiagnos (se Bourne et al. 2009). Ett tema i livsberättelsen utgörs av hans möjlighet att vid ett sexuellt möte få utlopp för sin sexuella fantasi:

Claes: ”(...) Det är sådär vilt om man säger att det blir sån där gangfucking, det blir på det sättet att folk bryr sig inte om att folk ska avskärma sig från andra när man hittar nån partner utan tvärtom man vill att andra står och tittar på och runkar, eller sådär knullar runt helt vilt runt omkring. Ibland så jag tänker det om jag hade berättat för mina syskon eller nån vilka ställen jag besöker så hade dom inte trott det. Dom hade trott att det var fantasi, det är någonting som att vara i en föreställning, liveföreställning.”

I intrigen, som utgörs av det sexuella mötet på ett ragningsställe, finns en tydlig beskrivning av hur den stegrande handlingen ändrar hans karaktär. I den stegrande handlingen upplever han sig fri ifrån begränsningarna och han blir ett med den sexuella atmosfären. Han beskriver att han i den stegrande handlingen bortser från det som skiljer honom från de andra deltagarna. De andras påverkan är tydlig och tillsammans utgör de delar av den stegrande handlingen mot klimax, som utgörs av orgasmen. När klimax är nådd beskriver Claes ett abrupt dramatiskt uppvaknande:

Claes: ”(...) då blir det liksom så där eh den där dimridån som man försöker skapa runt omkring sig med dessa tankar och så att det försvinner om man blir så där så att man har vaknat ur en dröm så börjar man tänka förnuftigt och då tänker man herregud vad är det jag har sysslut med, nej jag vill härifrån jag vill härifrån, så man känner sig helt enkelt smutsig.”

Klimax beskrivs som en vändpunkt i intrigen, eftersom den helt ändrar dess handling. Klimax utgör en trådsml skiljelinje mellan när han känner sig som bäst och när han dras tillbaka i misslyckandet och ångesten. Ett genomgående tema i livsberättelsen är uppgivenheten som har sitt ursprung i hivinfektionen och det finns inte något slut på det negativa som hiv fört med sig. Karaktären som konstrueras i livsberättelsen är den ”smutsige homosexuelle mannen” och hans för alltid nersmutsade relation till sex, de konstant smutsiga känslorna av hiv, den bristande tilltron till honom själv och hans livsångest:

Claes: "(...) trots att jag liksom vet att mina sexuella möten kommer inte att leda till någon relation delvis därför att jag inte vågar ta det steget därför att jag på något sätt så där känner jag mig som en smutsig människa som inte kan tvätta bort det där som har drabbat mig."

Även om beskrivningen av den sexuellt frustrerade individen, offret, oförmögen till njutning m.m. inte är fri från motsägelser uppfattar jag det regressiva grundnarrativet som dominerande.

4.1.2 Lennarts livsberättelse

Lennart är i 45 årsåldern och har känt till sin hiv sedan början av 2000-talet. Han smittades inte av en sexuell kontakt. I livsberättelsen avspeglas de tre olika grundnarrativen, men signifikant för livsberättelsen är det stabila grundnarrativet. I den regressiva perioden beskrivs en tydlig negativ påverkan på sexuallivet, vilket även kan härledas till tidpunkten för den konstaterade hivinfektionen. Hivinfektionen innebär en naturlig vändpunkt i hans liv då den har sådana absoluta konsekvenser. För att ta sig igenom chocken känner han sig tvungen att stänga av de sexuella känslorna helt för en period.

Lennart: "(...) när jag fick besked så blev det ju ett år jag kunde inte så att det blev totalt stopp på dom här sexuella känslorna och bland annat också den här rädslan att man kanske för vidare på den här, det var många frågor som liksom rörde sig i huvudet."

Intrigen och temat, som utgörs av att han för en period stänger av de sexuella känslorna, beskrivs som en strategi för att klara av att ta sig igenom den uppkomna livssituationen. Strategin konstruera bl.a. utifrån rädslan att föra hiv vidare till någon annan vid ett sexuell möte. Den regressiva fasen utmärks av att det för honom uppstår nya svårigheter som han är tvungen att bearbeta och ta sig igenom. Arbetet att ta sig igenom dessa svårigheter beskrivs som en process för att skapa nytt handlingsutrymme, t.ex. konstruerandet av ett nytt fungerande sexualliv som hivpositiv. Forskning visar att en reaktion som hivpositiva homosexuella män kan uppvisa när de drabbats av hiv är att de stänger av de sexuella känslorna och för en period inte har några sexualkontakter alls (se Schiltz & Sandfort 2000, Bourne et al. 2009). Efter att Lennart levt ett tag med hiv beskrivs att utrymme ges för att återuppta de sexuella känslorna och här får livsberättelsen en mer progressiv karaktär:

Lennart: "(...) det blev ju att man började våga mer och mer och mer, och man blir mer och mer avslappnad. Det var inte så smärtfritt i början det var på nåt sätt lite grann som första gången man har sex, va ska man göra nu då? Aha om du förstår vad jag menar. Det var en ny situation som var ganska stark. Det är lite som att komma ut en gång igen."

Under den progressiva utvecklingsperioden vågar han ta upp det som han tidigare lämnat ifrån sig vid den regressiva periodens början. Det som var otänkbart i den regressiva perioden väcks till liv och processen beskrivs som en återerövring av sexualiteten. Även om Lennart varit sexuellt aktiv under större delen av livet beskrivs det regressiva grundnarrativets dignitet av att de sexuella känslorna känns helt nya. Han måste återerövra sexualiteten genom att testa sig fram, våga och upptäcka. Att tvingas återupptäcka sexualiteten utgör ett tema i livsberättelsen. Intrigen, som utgörs av processen för att återta sexualiteten, beskriver den progressiva utvecklingen i sexuallivet eftersom det sker en utveckling till något annat. Ett underliggande tema är att utvecklingen innebar en smärtsam process men att det var en del av den progressiva utvecklingen. Under den progressiva perioden jämför han sexuallivet som hivpositiv med det han hade då han var hivnegativ:

Lennart: "(...) så börjar man liksom efter ett tag jämföra lite grann när. När man levt ett tag med hiv så börjar man jämföra det livet man var negativ, det behöver inte vara så här stor skillnad, det behöver inte betyda att man har sex att man inte kan gå ut och ragga, så det gjorde jag ju också när jag var negativ. Inte hoppade man ju säng med varenda person när man flörtade och så. Så det förändrar liksom egentligen ingenting utan det sitter liksom i mitt eget huvud, den här begränsningen egentligen."

I intrigen och temat, som utgörs av hur han jämför sexuallivet som hivpositiv med det han hade som hivnegativ, beskrivs en betydande vändpunkt i sexuallivet, när han förstår att det är han själv som konstruerat de begränsningar i sexuallivet han upplevt i den regressiva perioden. Den progressiva utvecklingen ger honom möjlighet att se på sitt sexualliv utifrån en annan synvinkel och han förstår att sexuallivet inte förändrats alls av hiv. Han beskriver även hur den progressiva utvecklingen får en mer stabil karaktär. Forskning visar att en liten grupp hivpositiva homosexuella män upplever att hivinfektionen inte utgör något hinder för eller har negativ inverkan på sexuallivet (se Westrell 1998, Dahl & Carstensen 2007). I livsberättelsen beskrivs även att det sexuella mötet har många olika funktioner:

Lennart: "(...) utlösning gör ju att på nåt sätt att man slappnar av, att det blir totalt det här skakar av bort allt bekymmer och så lite kanske medan om man har kanske med nån annan så är det väl mer är lite annorlunda, just det längtan också förstås när man onanerar (...) ja det kan hända på Internet men inga filmer och sånt. Jag använder mig mest av fantasin också men jag måste ha stimulans förstås, jag kan ju inte bara fantisera utan någonting, jo det kan man visst men det är klart bilder och sånt stimulerar. Och det är positivt även i en parrelation. Det kan gynna i en parrelation i sexet så att säga. När jag är själv om jag skulle varit i ett parförhållande så stimulerar ju den här tiden mitt sätt att ha sex."

Intrigen som utgörs av det sexuella mötet beskriver hur detta möte kan användas för att ta sig ur känslor av stress och av att vara uppjagad. Det sexuella mötet utgör en övergång mellan nuet och framtiden, vilket vidgar digniteten av ett sexuellt möte. Ett tema i livsberättelsen är

inspirationen som en central del av det sexuella mötet. Internet kan t.ex. utgöra en inspirationskälla. Inspirationen ges en central del i sexuallivet, vilket t.ex. bidrar till att samlivet med en partner blir lättare. Ett tema i livsberättelsen är att Lennart idag framförallt dejtar och raggar andra hivpositiva män:

Lennart: "(...) men man söker ju bara till positiva, man vill helst ha den här friheten att man slipper förklaringen"

Intrigen som beskriver att det är problematiskt att berätta om sin hivstatus vid ett sexuellt möte, beskriver även hur han frångår problematiken genom att dejta och ha sex med andra hivpositiva. På så sätt beskrivs valet av sexualpartners som en strategi för att slippa berätta om sin hivstatus vid det sexuella mötet. Att inte behöva berätta om sin hivstatus upplevs som en frihetskänsla, vilket även visar på de inskränkningar i privatlivet han upplever att hiv innebär. Forskning visar att många hivpositiva homosexuella män föredrar sex med andra hivpositiva (Westrell 1998). Ett tema i livsberättelsen som ligger i nära anslutning till öppenheten och slutenheten kring hivstatus handlar om de delar i smittskyddslagen (2004:168) som reglerar hans sexualliv. Han uttrycker ett starkt ogillande av den:

Lennart: "(...) den är inhuman och sprider ju bara rykten. Den försvårar inte bara min situation utan den försvårar till den andra också. Den personen kanske aldrig tar reda på fakta och då kanske de struntar i det här. Jag tycker att de hindrar personer att bli lite nyfikna och ta reda på fakta, hur man kan skydda och att man faktiskt kan ha sex med en hivpositiv. På det sättet upplever jag det hårt att den som säger nej struntar i en totalt och vilka möjligheter som kan finnas (...) Sen just att många berättar det inte ändå om sin hivstatus och så drar man på kondomen och då: 'har du hiv eller eftersom du vill ha kondom?' det blir så snedvriden grej, det är kontraproduktiv hela skiten."

I intrigen som utgörs av Lennarts interaktion med presumtiva sexualpartners beskrivs att smittskyddslagens (2004:168) utformning skapar svårigheter och han upplever att lagen inskränker på hans privatliv. Lagen försvårar kontaktskapandet med andra människor då ordet hiv eller hivpositiv är värdeladdat. De reaktioner som ordet hiv skapar gör att han inte får en chans att förklara innan motparten ryggar tillbaka och han beskriver även att människor invaggas i en falsk trygghet, d.v.s. att de tar för givet att den presumtive sexualpartnern är hivnegativ om han inte uppger sin hivstatus vid ett sexuellt möte. Ett underliggande tema i livsberättelsen är upplevelsen att smittskyddslagen (2004:168) bidrar till att i olika situationer göra honom utlämnad och ensam. Intrigen, som beskriver att Lennart vill använda kondom vid ett sexuellt möte, beskriver hur kondom står som symbol för positiv hivstatus utan att den presumtive sexualpartnern vet något om hans hivstatus.

Ett genomgående tema i livsberättelsen utgörs av att hiv inneburit ett förändrat förhållningssätt till hans älskare:

Lennart: ”(...) andra har varit liknande men vi har inte hoppat i sängen, vi har dejtat i flera månader så folk börjar undra: 'ah känner du inget annat? Vi kan ju inte bara dejta vi måste ju', och då har jag gjort slut. Då har jag konstaterat: 'Är det här okey?' Jag är väldigt noga med vilka jag ska berätta det här för, det måste kännas bra, då berättar jag det om inte då avstår jag det helt och hållet. Då han som jag berättade för, det kändes bra att berätta och han förstod hur jobbigt det var att berätta.”

Idag dejtar han en längre tid innan han för relationen till en annan nivå. I en relation med en presumtiv sexualpartner för han en konstant inre dialog med sig själv, för att känna av om det känns rätt eller inte att tala om sin hivstatus. Ett genomgående tema i livsberättelsen är att han är restriktiv med att berätta om sin hivstatus och om det inte känns rätt avstår han, vilket i praktiken innebär att han avbryter relationen. Den inre dialogen han för med sig själv beskrivs som en strategi och ett förhållningssätt mellan honom och den presumtive sexualpartnern. I livsberättelsen konstrueras den ”trygge homosexuelle mannens” karaktär bl.a. utifrån den sexuella trygghet han idag upplever. Han raggas och dejtar som han gjorde som hivnegativ. Han har en klar bild av hur han vill att sexuallivet ska se ut och idag utgör hiv inte något hinder för honom att uttrycka sin sexualitet. Utvecklingen i sexuallivet ifrån det regressiva till dagens stabila utgör en central del av konstruerandet av den ”trygge homosexuelle mannen”.

4.1.3 Adams livsberättelse

Adam är i 35 årsåldern och har känt till sin hivstatus sedan början av 2000-talet. Han fick hiv genom en sexuell kontakt. I livsberättelsen framträder de tre olika grundnarrativen men signifikant för livsberättelsen är det stabila grundnarrativet. Liksom hos de andra informanterna utgör den konstaterade hivinfektionen början på en regressiv utveckling i sexuallivet:

Adam: ”(...) fick det väl en dipp de första åren där jag kände mig ganska osexuell, jag hade ingen lust med sex då. Jag kunde inte hantera min egen situation riktigt i och med att jag inte visste hur jag skulle reagera, hur min kropp skulle reagera, skulle jag tappa ståndet om jag drog på ett gummi och såna saker eller vad händer om en kille suger mig och jag kommer och inte hinner dra ut, mycket såna frågor.”

Intrigen som utgörs av reaktionen på hivbeskedet beskriver en skiljelinje mellan tiden före hivbeskedet och den regressiva utvecklingen efter den konstaterade hivinfektionen. Även i Adams liv utgör hiv en naturlig vändpunkt. Likt vad informanten Lennart beskriver

symboliseras den regressiva perioden av att det uppkommer nya svårigheter han måste förhålla sig till, t.ex. upplevelsen att förlora kontrollen över sin egen kropp. Den upplevda ”förlorade kontrollen” symboliserar att han i den regressiva perioden tvingas att återta kontrollen och på nytt lära sig hur kroppen reagerar i olika situationer. En strategi som beskrivs för att ta sig ur chocken efter hivdiagnosen är att använda sexualiteten:

Adam: ”(...) att vara sexuellt aktiv då att gå på porrklubbar, att ragga många älskare det var liksom ett sätt att synas eller att kanske bara när jag har varit på bastuklubb att ligga och runka med öppen dörr och såna saker att exhibitionera sig någonstans, att bekräfta, att bekräfta sig själv, att försöka attrahera någon, att ser nån mig när jag ligger och viker ut mig där så kanske det leder till sex.”

Adams regressiva period skiljer sig ifrån de andra informanternas genom att den kännetecknas av att han upplever sig vara oattraktiv. Dock slutar han inte med sexuella möten utan fortsätter och för en period även ökar antalet sexualpartners efter den konstaterade hivinfektionen. Att göra sig tillgänglig och att bli bekräftad som sexuell beskrivs som en strategi för att ta sig igenom den regressiva perioden och på så sätt blir perioden även en utveckling av en mer progressiv karaktär. Forskning visar att en reaktion som hivpositiva homosexuella män kan uppvisa då de diagnostiseras med hiv är att de för en period kan öka antalet sexualpartners (se Schiltz & Sandfort 2000, Bourne et al. 2009). Med tiden upplever Adam att han får balans i sexuallivet:

Adam: ”(...) jag saknar inte det här extremt aktiva sexlivet som jag hade när jag var mycket på porrbiografer, när jag var utomlands hade jag då kollat upp i Spartacusguiden som är en reseguide för gayfolk, vart finns det bastuklubbar, vart finns det läderklubbar. Jag har inte alls den inriktningen idag. Visst vi tycker det är roligt i och med att vi är båda väldigt sexuellt aktiva, vi går iväg på klubbar tillsammans men det är inte samma hysteriskt jagande efter kuk utan det är liksom på plats om man säger så. Det känns mycket mer stabilt nu när jag har ett fast förhållande.”

I livsberättelsen ger han uttryck för en betydande skillnad i dagens förhållningssätt till sexuallivet mot vad han hade förut och idag upplevs sexuallivet vara mer kontrollerat. Den progressiva perioden symboliseras av utvecklingen av sexuallivet i ett mer stabilt grundnarrativ. Det är upplevelsen av kontroll som främst utgör dagens stabila grundnarrativ i sexuallivet. Ett genomgående tema i livsberättelsen är behovet av det sexuella mötet:

Adam: ”(...) dels kan det vara så att efteråt, ger det en väldigt skön avslappnad känsla. Det är väl mest därför jag runkar egentligen för att få den där sköna och avslappnade känslan efteråt. Jag har märkt att är jag spänd eller stressad inför någonting då kan jag runka för att släppa spänningarna, men i övrigt, jag tycker sex är kul.”

Liksom Lennarts livsberättelse avspeglar även Adam sexualitetens olika funktioner. Han beskriver att han använder det sexuella mötet för att uppnå ett mer avslappnat tillstånd. I

intrigen som handlar om ett sexuellt möte beskriver han att lusten utgör ett centralt tema. Han är stolt över att vara sexuellt aktiv och han njuter och tycker om de sexuella mötena han konstruerar. Ett genomgående tema i livsberättelsen är hans behov av bekräftelse, vilket också ges en central plats i sexuella möten:

Adam: "(...) jag njuter av att få uppmärksamheten. Jag kan gärna ha ett gäng karlar runt omkring mig, som leker med mig eller om jag leker med dom. En som slickar mig i röven, en som suger och en annan som leker med bröstvårtorna, då går jag i extas, då kan jag verkligen få såna där stjärnorgasmer så det känns som hela ryggraden åker med. Så att jag tycker om att synas, jag bjuder gärna på mig själv."

Det sexuella mötet beskrivs utifrån en stark lust. Behovet av bekräftelse samspelar med lusten, vilket bidrar till att höja de positiva känslorna av ett sexuellt möte. Ett underliggande tema i livsberättelsen utgörs av de positiva känslorna inför att göra sig sexuellt tillgänglig för andra och detta ses som en bidragande del i den stegrande sexuella handlingen. I intrigen som utgörs av det sexuella mötet beskrivs hur den stegrande sexuella handlingen påverkar honom starkt. Intrigen avspeglar en annan dimension av det sexuella mötet än enbart den situationsbaserade sexuella lusten, bl.a. beskrivs karaktärsförändringar:

Adam: "(...) det är också en viss risk att vara ute och cruisa därför att man vet ju aldrig heller om det är en bögknackare alltså som slår ner nån, det vet man ju aldrig men det är nåt med cruising som lockar ändå, det är det definitivt. Det är just den här spänningen, och så lyckas jag ragga upp nån får jag nån att bli attraherad, och så spänningen att vara ute och cruisa. Det kan vara fler som ser att man har sex, det är liksom liknande känslor som det här när man går på porrbio, man får visa upp sig, man får män att bli attraherade av min kropp, man utstrålar sexualitet just då."

I intrigen som utgörs av ett sexuellt möte på en ragningsplats beskrivs hur känslor som hot och våld utgör en del av den stegrande handlingen. Besöket på en ragningsplats beskrivs som att han får möjlighet till många olika slags upplevelser, t.ex. sexuell tillgänglighet och bekräftelse av den konstruerade självbilden. Han får vara den attraktive och får utlopp för sexuella fantasier. I likhet med Claes livsberättelse ger Adams uttryck för en karaktärsförändring i den stegrande sexuella handlingen:

Adam: "(...) man får en superaura runt omkring sig, dit inga monster kan nå, det blir liksom en liknande gloria att man utstrålar någonting, man utstrålar en självsäkerhet, man utstrålar sex, man utstrålar kåthet, på nåt sätt så ser man det på kroppen på den här personen som man leker med (...) på nåt sätt är det precis som att den här sexglansen den försvinner ju sen efteråt och man blir en vanlig människa sen (...) sexglansen försvinner ju sen efteråt och man blir en vanlig människa sen och bara skingras."

I den stegrande handlingen förvandlas hans karaktär till någon annan och han beskriver en tydlig skiljelinje mellan något han är och något som han blir i det sexuella mötet. Hans egenskap i den stegrande handlingen avspeglas genom de andra besökarna och tillsammans

för de intrigen vidare mot klimax, till orgasmen. Klimax beskrivs i intrigen som en vändpunkt eftersom den ändrar intrigens karaktär. I likhet med Claes beskriver Adam klimax som ett dramatiskt uppvaknande och han går tillbaka till vad han var före den stegrande handlingen. Ett underliggande tema i livsberättelsen är att avsaknaden av det sexuella mötet skapar abstinensbesvär för Adam:

Adam: ”(...) bakruset kan vi nästan likna vid avsaknad av någonting, känslan av att vilja ha mer, att åter stå i centrum, att just det sexuella ögonblicket så mådde jag så jäkla bra och nu har känslorna försvunnit. Nu vill jag igen och så fort som möjligt bara ladda om de sexuella batterierna eller vad man ska kalla dom för, för att återigen kunna utmynna i en orgasm i alla fall för mig så att det blir inte riktigt en abstinens men ändå en känsla av att vilja ha tillbaka det. Inte fullt så illa som en abstinens men inte så långt ifrån abstinenskänsla ändå att man saknar det är någonting som är fråntaget en och man vill ha det för att må bra.”

Flera aspekter i livsberättelsen konstruerar den ”frustrerade homosexuelle mannens” karaktär bl.a. det starka bekräftelsebehovet, ambivalensen i informationsplikten och abstinensbesvären efter det sexuella mötet. Det stabila grundnarrativet menar jag utgörs av att han har samma sexualliv som han hade som hivnegativ d.v.s. ett aktivt sexualliv, han besöker porrklubbar m.m. På så sätt har sexuallivet sett över tid inte förändrats.

4.1.4 Staffans livsberättelse

Staffan är i 45 årsåldern och har känt till sin hivstatus sedan början av 2000-talet. Han fick hiv via en sexuell kontakt. I livsberättelsen avspeglas alla de tre olika grundnarrativen men signifikant är det stabila grundnarrativet. I likhet med de andra informanterna uttrycker Staffan en regressiv utveckling, som påverkar sexuallivet vid tidpunkten för den konstaterade hivinfektionen:

Staffan: ”(...) Nja första tiden så är man ju inne i ett, det är ju väldigt individuellt va, man är inne i ett skede där man känner sig skitig så att säga, i och med att man har dragit på sig viruset så känner man sig oattraktiv av den orsaken, det varade två månader eller något sånt.”

Den regressiva perioden karaktäriseras av att något hänt som påverkar sexuallivet negativt. Han beskriver upplevelsen av att bli ”skitig” till följd av den konstaterade hivinfektionen. Utmärkande för livsberättelsen är att han, till skillnad från de andra informanterna, upplever den regressiva perioden som kort. Han tar sig igenom den regressiva perioden och livsberättelsen utvecklas i en mer progressiv riktning:

Staffan: ”(...) det varade två månader eller något sånt, sen öppnade jag då en sida på [namn på Internet community] där jag skrev hur det låg till men la inte in nån bild, nån ansiktsbild eller någonting och den har jag kvar så att säga. Det var ju som att komma ut som gay en andra gång. Först kom man ut som gay och ta den förhållandevis milda smällen, sen kom man ju ut som hivsmittad så att säga och mötas då av 99 % positiva gensvar och 1 % idioter.”

Intrigen som handlar om att han skapar en sida på Internet beskriver en strategi att bryta den regressiva utvecklingen till en mer kontaktsökande och prövande period. Han öppnar en medlemsida i ett community på Internet för att kontakta och göra sig tillgänglig för andra. Likt Lennart beskriver Staffan processen att berätta om sin hivstatus som en ny ”komma ut”-process men att det för honom upplevdes som svårare än då han kom ut som homosexuell. Intrigen som utgörs av den kontaktsökande fasen beskriver även ett tema i livsberättelsen, d.v.s. att när han väl berättade om sin hivstatus möttes han av mycket positiva gensvar. Idag är han helt öppen om sin hivstatus och det upplevs aldrig som problematiskt. Även om sexuallivet kan begränsas är han fast besluten om att vara öppen om sin hivstatus:

Staffan: ”(...) jag är ju fullkomligt öppen med min status när jag har sex med folk. Det är det första folk får reda på, det är att jag är hivsmittad och nu gäller det här, nu kör vi med kondom och allting. Jag kan väl bli lite kränkt när folk säger att, ja jag skulle gärna ha sex med dig men jag vågar inte, då känner jag någon slags men snälla, alltså jag vet ju riskerna, jag vet ju hur jag skyddar mig, om du inte vill ha sex med mig av den orsaken så tycker jag det är korkat.”

Ett underliggande tema i livsberättelsen är hur han använder andras tillkortakommanden för att bygga upp sin självbild och distansera sig från andra, t.ex. förhållningssättet till dem som inte vågar ha sex med honom av rädsla för hiv. Förhållningssättet beskrivs som en strategi som hjälper honom att möta och förutse andras reaktioner på hans hivstatus. Forskning visar att hivpositiva homosexuella män efter ett tag lär sig hantera det sexuella behovet. Med tiden klarar de av att tala om sin hivstatus och att förutse andras reaktioner (se Bourne et al 2009, Westrell 1998, Dahl & Carstensen 2007, Schiltz & Sandfort 2000). Staffans sexualliv har idag karaktären av ett stabilt grundnarrativ d.v.s. utvecklingen ligger på jämn nivå och detta beror på att han idag inte vill förändra något i sitt sexualliv:

Staffan: ”(...) ingenting faktiskt, det finns ingenting som jag känner att, jag har inget behov av att ändra någonting. Utan som ett ex sa till mig att du vinner i längden, du är som person, rak öppen och trevlig så att du liksom står över dom här människorna som har något behov att visa en ytlighet så att säga. Jag är den jag är och dom människor som betyder något för mig dom älskar mig och dom som inte gör det är synd om dom.”

Livsberättelsen beskriver sambandet mellan hans upplevda grundtrygghet och sexuallivet och ett genomgående tema i livsberättelsen är upplevelsen av att inte vilja förändra något i sexuallivet. Idag är han fullt tillfredsställd med hur han har det. Ett tema i livsberättelsen utgörs av hans exhibitionistiska sida:

Staffan: ”(...) jag tycker det är lite häftigt, lite provocerande så att säga och sen får jag naturligtvis reaktioner på det, positiva och negativa. Oavsett om man är exhibitionistisk eller om man går ut med politiska åsikter så får man alltid reaktioner va. Både ris och ros, både att de tycker man är vettig och trevlig och allting och andra som tycker att man är ett jävla svin (...)

det är det i viss mån en sexuell handling, därför att eftersom jag är lite exhibitionistiskt lagd så tycker jag det är lite upphetsande att visa upp naturtillgångar om man säger så.”

Den exhibitionistiska sidan uppfattas som en sexuell handling och genom att visa upp sitt könsorgan ger han uttryck för sin sexualitet. Han är väl medveten om att exhibitionismen väcker uppmärksamhet men att leva ut sin sexualitet är det centrala oavsett hur andra uppfattar hans handling. Ett av livsberättelsens centrala teman utgörs av relationen mellan Staffan och hans älskare. Idag har han ett antal fasta älskare som han tar kontakt med när han känner för det eller som han gör sig tillgänglig för:

Staffan: ”(...) jag har gjort det så enkelt så jag har ju slängt ut mitt mobilnummer till ett antal personer som jag träffar sporadiskt. Och så sen kan man få ett sms: 'Har du lust?' och då känner jag efter nå inte idag, sen får jag ett sms dan efter och känner jag efter jomen idag har jag lust. Så jag har gjort mig ganska enkelt för mig så att säga, jag slipper gå den långa vägen. Eller också skickar jag ett sms till nån som jag upplever som attraktiv och får jag respons så nå inte idag så ja. Jag har försökt få det så enkelt som möjligt, jag har inte lust att komplicera det hela.”

I intrigen som utgörs av sättet på vilket han gör sig kontaktbar för sina älskare beskrivs att han väljer bort ett annat tillvägagångssätt. Intrigen markerar även att han är en väljande aktör som själv väljer och bestämmer på vilket sätt han gör sig tillgänglig för sina älskare. Intrigen som handlar om relationen mellan honom och hans älskare består av en rak kommunikation, som även avspeglar överenskommelsen dem emellan, d.v.s. de står till förfogande för varandra och behöver inte omskrivningar för att förklara att de vill ha sex med varandra. Utmärkande för relationen med hans älskare är tryggheten:

Staffan: ”(...) dom här killarna har jag haft sex med i flera år, dom vet hur jag ser ut och dom vet vad jag har för förutsättningar och sånt va, det är liksom inga märkvärdigheter så att säga. Dom vet vad dom får så att säga och det gör ju det att jag kan slappna av därför att jag går inte ut med någon falsk marknadsföring mot dom.”

I relationen till sina älskare beskriver han att han inte behöver utge sig för att vara någon annan vilket inger trygghet och hjälper till att avdramatisera det sexuella mötet. Utmärkande för relationen är att den inte enbart handlar om det sexuella mötet utan relationen beskrivs som mer kravfylld. Det sexuella utbytet är en del av något annat och i relationen finns en tydlig skillnad mellan det sexuella mötet och möjligheten till utbyte på ett annat plan:

Staffan: ”(...) t o g så att säga, töm och glöm det är inte min grej jag vill ha lite mer kött på benen och det har jag i mina sexuella relationer också med mina sexpartners. Jag har ett utbyte av dom som personer förutom att vi har trevligt ihop så har vi även trevligt ihop på det intellektuella planet man kan prata, sådär konversera, utbyte av tankar.”

Ett underliggande tema i livsberättelsen är att samma krav han ställer på sina älskare förväntar han sig även att de ställer på honom, d.v.s. han förväntar sig att relationen ska bygga på något utöver det sexuella mötet. Den raka kommunikationen avspeglar även hans relation till omgivningen och andra i samhället. Kommunikationen symboliserar att han tydliggör vad andra kan förvänta sig av honom och vad han förväntar sig av andra. Ett tema i livsberättelsen är förhållningssättet till informationsplikten. Alla hans älskare är hivpositiva och det finns en tyst överenskommelse dem emellan att inte använda kondom:

Staffan: ”(...) dom är hivsmittade hela bunten så att det finns en överenskommelse inbördes så att vi kör rakt av på nåt sätt (...) som jag sa förut, det vore skillnad om det vore nån person som jag skulle ljuga för att ha sex. Det skulle jag inte klara av men om jag har sex med en kk och den vill ha i samma premisser som jag då tycker jag det är okey. Det finns en begränsning i vart mitt ansvar ligger i på nåt sätt. Jag menar jag skulle ju nobba och säga att nå vi har kondom hela vägen och sen helt plötsligt har jag ingen att ha sex med därför att dom inte längre vill.”

I intrigen som utgörs av ett sexuellt möte med en älskare, menar Staffan att om båda är hivpositiva vuxna människor och båda vill avstå kondom bidrar det till konstruktionen av det sexuella mötet utan användning av t.ex. kondom. Intrigen symboliserar även att det från hans sida finns en rädsla att förlora sina älskare om han kräver kondomanvändning. Att avstå från kondom vid de sexuella mötena med sina älskare får därmed en stor betydelse för honom d.v.s. det blir en slags förutsättning för de sexuella mötena. Forskning visar att hivpositiva homosexuella mäns konstruerade system av övertygelser om risk låter dem ha det sex de önskar (se Bourne et al. 2009). I Staffans livsberättelse menar jag framträder flera aspekter som konstruerar den ”resolute homosexuelle mannen” karaktär bl.a. hans raka kommunikation och den fasta övertygelsen om hur sexuallivet ska konstrueras och gå till:

Staffan: ”(...) det är hemma hos mig eller hemma hos dom, för att det tycker jag det är den miljö jag vill ha sex i. Jag vill ha sex med en naken karl i en säng. Jag vill inte hålla på att springa ner på nån jävla videoklubb och sen så dela den här karlen med tre andra då som hoppar in emellan. Jag har varit med om det va och det är inte min grej.”

Karaktäristiskt för den ”resolute homosexuelle mannen” är även den kravfyllda relationen med hans älskare och hur han framställer sig själv som väljande aktör.

4.1.5 Magnus livsberättelse

Magnus är i 35 – årsåldern och har känt till sin hivstatus sedan mitten av 1990-talet. Han fick hiv via en sexuell kontakt. Signifikant för livsberättelsen är att den präglas av det regressiva och det progressiva grundnarrativet. Liksom för de andra informanterna uppkommer den regressiva perioden i sexuallivet när han diagnostiseras med hiv:

Magnus: "(...) efter att jag hade fått mitt besked det var kaotiskt till att börja med. Jag levde i ett förhållande varav den killen jag berättade först att jag har fått hiv och han tog det bra till att börja med men sen när han insåg verkligheten så vart han rädd så jag blev lämnad helt ensam med ett sånt besked. Och där kom ju in med det här med sexet också. I början lade jag det i en kartong för att stänga av känslor helt och hållet, jag blir ensam, jag vet inte hur länge jag lever."

Hivbeskedet innebär en naturlig vändpunkt i Magnus liv då det liksom för de andra informanterna har en sådan absolut inverkan på livet. Den regressiva perioden kännetecknas av att livet vänds upp och ner och för att klara av den uppkomna livssituationen känner han sig tvungen att för en period stänga av sitt känsloliv och med det även sexuallivet. Att han stänger av sina känslor beskrivs som en strategi för att ta sig igenom en kris och en traumatisk upplevelse. Han beskriver tydligt upplevelsen av att lämna ifrån sig känsloliv och fokusera på att för stunden överleva. Forskning visar att hivpositiva homosexuella män som en reaktion på hivbeskedet kan stänga av sina sexuella känslor (se Schiltz & Sandfort 2000, Bourne et al. 2009). I den regressiva perioden finns en övertygelse om att han ska dö:

Magnus: "(...) Det var drygt tre månader sen så började jag det här med att jag måste öppna det och ta itu med de problemen som ligger i och sen sakta men säkert så började livet komma tillbaka igen. När jag fick mitt besked så fanns ju inte bromsmediciner, jo det fanns en och den vart man dödssjuk på. Det visste man ju inte att antingen så överlevde man och mådde bra eller så dog man så man hade ju den sorgen för man visste inte hur framtiden såg ut. Inte förrän 97 när bromsmediciner kom då började ju hela livet på att strukturera upp och den kartongen har jag vänt upp och ner på den, nu behöver jag inte ha den och stoppa undan sakerna i."

Magnus diagnostiserades med hiv under en period när det ännu inte fanns några effektiva bromsmediciner, vilket han beskriver bidrog till en förstärkning av den regressiva perioden. Även om den regressiva perioden fått en stor negativ inverkan på hans livssituation beskriver han ett karaktäristiskt personlighetsdrag. Personlighetsdraget utgör även ett tema i livsberättelsen, d.v.s. han beskriver en handlingskraft att snabbt vända något negativt till något positivt. Efter ett par månader av den regressiva perioden börjar han sakta men säkert ta tillbaka det som han lämnat ifrån sig till följd av hivbeskedet. Perioden karaktäriseras av övergången från det regressiva till det progressiva grundnarrativet. Det progressiva grundnarrativet utformar sexuallivet till att vara mer sökande och kontaktskapande under en period:

Magnus: "(...) ett halvår senare, var det att jag träffade på en bekant som också hade fått besked och det var ju han som hjälpte mig och sa det, det är ju inte meningen att du ska leva utan sex och sa råd det och råd det och där var den grejen som släppte."

Vändpunkten i sexuallivet utgörs av att han får hjälp av en bekant att ta steget ut att våga vara sexuellt aktiv. Vändpunkten beskriver skiljelinjen mellan hur det var innan och hur det kom att bli och det visar även på saknaden efter sexualiteten i den regressiva perioden. Forskning

visar att sexuell glädje och tillfredsställelse är viktig för män oberoende av deras hivstatus (se Bourne et al. 2009, Westrell 1998, Nilsson Schönnesson 2001). När han börjar ha sex med andra efter att han diagnostiserats med hiv beskrivs öppenheten om hans hivstatus som en balansgång:

Magnus: ”(...) då kom just den här frågan när ska jag tala om det för folk, det här med sexuella kontakter så att då vart det att man hade ju som en balansgång, antingen så var det det här man skulle ha sex eller så skulle jag avstå ifrån det och det har gått struktur, vissa delar har jag inte haft sex vissa delar har jag haft sex hur mycket som helst.”

I intrigen som består i att berätta om sin hivstatus beskriver han att i perioden handlade valet att inte tala om sin status om att få tillgång till det sexuella mötet med någon annan. Valet stod mellan att tala om sin hivstatus och då riskera att bli avvisad eller att inte tala om sin status och inte bli avvisad, vilket beskriver det komplexa samspelet mellan att tala om sin hivstatus eller inte i en period då han konstruerade ett fungerande sexualliv som hivpositiv. Med tiden vågade han berätta om sin hivstatus vilket utgjorde en vändpunkt i livsberättelsen:

Magnus: ”(...) jag kom underfund med att ärligheten varar längst. Att börja på att inleda någonting att man inte hade berättat det var ju om man säger, det fungerar ju om man ses på krogen och man börjar umgås på en middag och så men när det kommer till det sexuella, ska jag tala om det när jag sitter på sängkanten och hur tar den personen det då? Och då insåg jag det här nej då är det bättre att jag talar om det från början, innan jag inleder någonting och då har den personen chans att välja bort mig eller kanske åt andra hållet bli mer intresserad.”

Att tala om sin hivstatus för presumtiva sexualpartners beskrivs som en strategi där han omvandlat något svårt till något annat. Han lär sig med tiden att förutse andras reaktioner och minskar risken att bli avvisad i ett senare skede i relationen:

Magnus: ”(...) i början var det jobbigt att bli bortträd och även om det kommer till den punkten att man ska ha sex sen får man frågan: 'Är du frisk?' Och den frågan om man säger det brukar jag vända tillbaka: 'Jag är frisk men jag är hivpositiv', för jag är ju frisk i min sjukdom men jag har ju en smitta däremot och då blir det här genast en pinsam situation för folk (...) till en början med så var det sårande man kände eller som man säger det jag duger inte men sen när tiden gick och man stötte på det flera gånger så började man bli starkare i det här. Man visste hur man skulle hantera situationen och där var det ju om man säger det duger jag inte där så kanske den personen där borta.”

Forskning visar att hivpositiva homosexuella män med tiden klarar av att tala om sin hivstatus och att förutse andras reaktioner (se Bourne et al. 2009, Dahl & Carstensen 2007, Schiltz & Sandfort 2000). Signifikant för livsberättelsen är att det hela tiden sker en utveckling i sexuallivet och det symboliserar det progressiva grundnarrativet:

Magnus: ”(...) jag har haft ett mer aktivt sexliv sen jag fick hivbeskedet. Det var ju om man säger i början om man säger som man hade det här men sen om man säger så har det blivit bättre och bättre (...) jag vet inte om det har med hiv att göra eller om det har att man åldras att man får, snarare är det här att man blir kåtare ju äldre man blir, annars brukar det bli tvärtom att det avtar. Så att jag ser inget negativt i det här efter mitt besked.”

Alla informanterna utom Claes och Bertil uttrycker att de är tillfredsställda med sina sexualliv och Magnus ger klart uttryck för att hans sexualliv inte påverkats negativt i och med hivinfektionen. Istället berättar han om en konstant utveckling av sexuallivet. Han uttrycker en tydlig skillnad i sexuallivet idag jämfört med vad han hade förut. Det aktiva sexuallivet avspeglar även tryggheten i relationen till hans man:

Magnus: ”(...) även om jag skulle bli missnöjd så kan man prata igenom det, att man har den dialogen är det någonting, så nämen det här tycker jag, det här funkar inte, nämen okey vi provar det istället. Det går att experimentera och det om man säger det känner jag att det är en väldig trygghet i också och det finns inget som skulle kunna förväxla i det sexuella heller utan jag har det bra som jag har det.”

Magnus ger inte uttryck för att utvecklingen i sexuallivet har stagnerat utan den fortsätter framåt. Forskning beskriver att en liten grupp homosexuella hivpositiva män upplever att deras sexualliv blivit bättre sedan de diagnostiserats med hiv (se Westrell 1998). Idag är Magnus fullt tillfredsställd med sexuallivet. Ett genomgående tema i livsberättelsen är att sexualiteten är en viktig del i relationen till hans man. Deras relation bygger på trygghet och tillit och de tillåter varandra att träffa andra sexualpartners:

Magnus: ”(...) ja det har jag men det är ju på partners godkännande också ingenting annat skulle det bli helt fel och man skulle må dåligt av att gå bakom ryggen på någon.”

Sexualiteten beskrivs som något som förenar och utgör en stor trygghet mellan dem och i relationen utgör inte andra sexuella kontakter något hinder. Tvärtom är detta en del av den trygghet de upplever i relationen, som bygger på förståelse och öppenhet. Ett tema i livsberättelsen avspeglas i ambivalensen kring öppenheten om hans hivstatus:

Magnus: ”(...) ibland kan det vara om man säger vara det här att man har de här smekningarna och helt plötsligt så märker man att man håller på att bli påsatt och kontrollerar, om man säger, att han använder inte kondom. Då är den första tanken vad gör jag, men sen är det ju det här att jag har intalat mig att han har gjort något som jag inte hinner reagera, då är det inte min business.”

I intrigen, det sexuella mötet vid en ragningsplats, beskrivs en situation där den stegrande handlingen försvårar att tala om sin hivstatus. Ju längre det sexuella mötet fortgår desto svårare blir det att tala om sin hivstatus. Det framkommer även att han skyddar sin egen självkänsla genom att känna att han gjort så mycket han förmår i situationen. Forskning visar att det finns direkta motsättningar mellan männens avsikter och deras beteende och att männens konstruerade system av övertygelser lät dem ha det sex de önskade (se Bourne et al. 2009). I livsberättelsen konstrueras den ”progressive homosexuelle mannens” narrativa identitet bl.a. utifrån den progressiva utvecklingen i sexuallivet. Karaktäristiskt är

utvecklandet av strategier för att vända svårigheter och misslyckanden till något annat och framställningen av sig själv som en aktiv och väljande aktör.

4.1.6 Bertils livsberättelse

Bertil är i 60 årsåldern och har känt till sin hivstatus sedan mitten av 1980-talet och fick hiv via en sexuell kontakt. I livsberättelsen framträder alla de tre olika grundnarrativen men signifikant för livsberättelsen är det regressiva grundnarrativen. Sexuallivets utveckling har i livsberättelsen gått från ett stabilt grundnarrativ till de senaste 15 årens regressiva utveckling och till att han idag inte upplever någon sexuell funktion. Livsberättelsen skiljer sig från de andra informanternas bl.a. för att han har haft hivdiagnosen längst och för att han idag upplever sig som näst intill impotent. Ett tema i livsberättelsen är beskrivningen av det sexualliv han hade förr:

Bertil: "(...) var det vackert väder en kväll på sommaren kunde inte 100 vilda hästar fått mig att sitta kvar hemma utan man var ju tvungen att gå ut i [tar bort för att undvika igenkännande]. Om vi säger då när jag bodde i [stad] åkte jag då någon gång hemifrån klockan åtta och var tillbaka klockan tolv på natten. De fyra första åren tror jag inte det gick en enda natt, jag kom hem att man då skulle upp i någon av barerna eller att nån mötte mig nere vid [tar bort för att undvika igenkännande]. Det kunde ju hända att det var något spännande på gång och så kom vi hemvandrande framåt tretiden och naturligtvis så hade man sex, om det bara var vi två eller om det var en tredje med."

Intrigen som utgörs av det aktiva sexuallivet beskriver att sexuallivet tidigare utgjorde en central aspekt i hans liv. Styrkan som avspeglar dåtidens livssituation och känslorna i sexuallivet symboliseras av "100 vilda hästar". Intrigen som utgörs av dåtidens relation med hans dåvarande partner beskriver ett öppet förhållande med aktivt sexualliv. I mitten av 1980-talet diagnostiserades han med hiv och åren efter infektionen var den sexuella funktionen som tidigare, men vid 1990-talets början kände han av en regressiv utveckling i sexuallivet:

Bertil: "(...) 93–94 då man mätte testosteronproduktionen i kroppen och det var långt under det normala så då började jag få testosteroninjektioner. Dels för att jag hade väldigt ont i ben och armar och det avhjälpde då testosteronet så man blir bättre. Till en början ville man inte ge testosteron för att man skulle bli sexgalningar men efter en del diskussioner med läkaren så har jag sen gått på det och till en början med så verkade det också positivt på sexlivet."

Intrigen som handlar om behandlingen med testosteron visar att hivpositiva homosexuella mäns sexualitet tidigt gavs negativ uppmärksamhet. Intrigen visar på den noggranna avvägningen i varje enskilt fall. Behandling som kunde bidra till ökad sexuallust uppfattades som problematisk och helst skulle sexualiteten begränsas.

Testosteronbehandlingen bidrar till att börja med till en ökad sexuell funktion:

Bertil: ”(...) i början hade det definitivt inverkan på sexlivet också man hade mycket hellre sex och man fick ett ordentligt stånd och så vidare. Men nu, numera så påverkar det definitivt inte. Om det då är ålderdomen eller jag vet inte eller psyket det kan det också vara.”

Här beskrivs att sexuallivet tar karaktären av ett mer progressivt grundnarrativ. Intrigen som utgörs av behandlingen med testosteron beskriver en tydlig skiljelinje mellan hur sexuallivet fungerade före behandlingen och efter behandlingen. Den progressiva utvecklingen varade i ett par år men mot slutet av 1990-talet märkte han återigen en regressiv inverkan på sexuallivet. Mot slutet kände han av en markant försämring i den sexuella funktionen:

Bertil: ”(...) till en början blev jag i alla fall lätt frustrerad och irriterad och faktiskt märkte att gud alltså jag skulle verkligen vilja uppleva det här igen för det var ju ändå förfärligt skönt och så kan man inte och det är mycket möjligt att om man hade gått hos en psykolog eller någon form av terapi så kan man kanske få den tillbaka men samtidigt är det så bekvämt.”

När den sexuella lusten började avta beskriver han hur han kände frustration. Frustrationen visar på upplevelsen av att något håller på att gå förlorat. Och intrigen som utgörs av att den sexuella funktionen snart är helt borta symboliserar den starka regressiva inverkan på sexuallivet. Ett genomgående tema i livsberättelsen är beskrivningen av att den sexuella funktionen helt har försvunnit och idag finns bara minnena av det sexuella mötet kvar:

Bertil: ”(...) om man säger som så jag skulle absolut inte säga nej om helt plötsligt blixten slog ner om man så här liksom, här är allt det där gamla tillbaka. Jag skulle nog inte tycka det var förfärligt. Det skulle nog kännas ganska bra men samtidigt så tror jag också det skulle vara lite grann besvärligt”

Ett tema i livsberättelsen utgörs av beskrivningen av saknaden efter det sexuella mötet. Han bedömer möjligheten att få tillbaka funktionen som högst osannolik. Temat synliggör att han idag vant sig vid den uteblivna sexuella funktionen. I intrigen som utgörs av att den sexuella funktionen en dag skulle fungera finns en underliggande oro att det skulle upplevas som något svårt. Idag beskriver Bertil att han är nästintill helt impotent:

Bertil: ”(...) sex har en otroligt liten betydelse för mig idag, jag känner mig till 99 % impotent. Eh ja, jag och min partner har inte haft sex på ja många år fem–sex år så sex betyder lite, jag blir inte ens upphetsad om jag tittar på en porrfilm längre”

Vad impotensen beror på vet han inte men menar att medicineringen till följd av hiv, något ”psykiskt” eller ålder kan ha bidragit till den. Forskning visar att sexuella problem som påverkade den sexuella tillfredsställelsen hos homosexuella män ökade med sjukdomens fortskridande (se Schiltz & Sandfort, 2000). Den uteblivna sexualiteten beskrivs som ett övergående problem men faktum är att det inte finns särskilt mycket forskning om hivpositiva

homosexuella mäns sexualliv sett över en längre period. Ett genomgående tema i livsberättelsen beskriver att sexualiteten finns kvar inom dem som rutin t.ex. i sitt tidigare liv konsumerade han ofta erotiska filmer:

Bertil: "(...) tittade man alltid på dom själv och ofta gjorde man alltid en kopia till sig själv. De där tre fyra sista åren stoppade jag för att kopiera när jag skulle gå och lägga mig och så var det färdigt när jag stiger upp så att jag tittade inte ens på filmerna när jag hade fått dom. För jag fick inte något ut av det. Nu kan det hända att jag hämtar eller laddar ner nå film från Internet så ligger den där i några månader så tänker jag men va fan varför ska den ligga här och ta plats, äh jag kastar bort den. Det är någonting, det sitter här fortfarande, det är någonting man ska göra, någonting man ska se."

Intrigen som utgörs av rutinen att uttrycka sexualiteten symboliseras av att "det är något man ska göra". Jag menar att bilden av sexualiteten är starkt förankrad som en del av människan och detta bidrar till att Bertil laddar ner en erotisk film från Internet som ett sätt att uttrycka sexualiteten. Bilden av sexualiteten som en del av människan kan ge upphov till ökad frustration men i livsberättelsen beskriver han hur han sedan länge vant sig vid den uteblivna sexuella funktionen:

Bertil: "(...) inte ens frustrationen finns kvar längre va, under en period så hade det varit förbaskat bra om jag hade fått hjälp på nåt sätt men (...) idag är det skönt att bara ligga här i sängen och bara hålla om utan att man förväntar sig att man ska göra någonting, så nu går vi i sängen klockan elva på kvällen och ligger och håller om varandra och man somnar gott så småningom."

I livsberättelsen konstrueras karaktären den "impotente homosexuelle mannens" karaktär. Karaktäristiskt är accepterandet av att den sexuella funktionen försvunnit. Idag trivs Bertil till fullo med sitt liv och vid hans sida finns pojkvännen som en trygghet och som förstår honom.

4.2 Analys utifrån Erving Goffmans teori om jaget och maskerna

I detta avsnitt görs en analys av Claes, Lennarts och Adams rollgestaltning i det sexuella mötet. Informanterna har valts ut därför att de skiljer sig sinsemellan och därför att deras berättelser karaktäriseras av olika platser för det sexuella mötet. Analysen fokuseras på det sexuella mötet tillsammans med någon annan, d.v.s. inte det som informanten har med sig själv.

4.2.1 Claes rollgestaltning i det sexuella mötet

Centralt för Claes sexuella möten är besöken på porr- eller bastuklubbar. Det är de som är platsen eller inramningen för det sexuella mötet. I Erving Goffmans (2000) teori delas individer upp efter två olika sorters framträdanden i interaktion med andra. De ena är de som inte tror på sitt eget agerande och de benämns cyniska och framträder med en rutin. De som tror på sitt framträdande benämns uppriktiga och de framträder med en roll (a.a., s. 25). Jag menar att Claes framträdande i interaktionen karaktäriseras av rutin, d.v.s. han är inte övertygad om sitt eget framträdande. I det här resonemanget fokuserar jag först och främst på öppenheten och slutenheten kring hivstatusen, eftersom det har en betydande inverkan på interaktionen mellan honom och de andra besökarna på en porr- och bastuklubb. Den främsta anledningen till att Claes inte tror på sitt framträdande är att han döljer sin hivstatus. Genom att dölja sin hivstatus i interaktionen ger Claes uttryck för en idealnorm som inte inkluderar att vara hivpositiv, d.v.s. det är något han döljer för att passa in. Det har tidigare framgått att Claes inte uppger sin hivstatus vid det sexuella mötet, vilket gör att han framträder som hivnegativ när han är hivpositiv. Av den anledningen måste han styra de andras uppfattning och övertygelse, vilket är ett mål i sig. Genom att styra de andras uppfattning kan Claes uppnå sitt syfte, d.v.s. få tillgång till det sexuella mötet. Detta bidrar till att han inte helt tror på äktheten i sitt framträdande, vilket resulterar i att framträdandet får en cynisk karaktär. Samtidigt finns det andra aspekter av hans framträdande som han tror på i interaktionen med andra, t.ex. bilden av en äldre, homosexuell, propert klädd man. Detta bidrar till att hans framträdande är cyniskt men att det finns uppriktiga inslag i det.

Enligt Goffman (2000) finns det olika skäl till att individer inte förmedlar den rätta bilden av sig själva i interaktionen med andra, t.ex. av "egennyttan" eller för att situationen inte tillåter dem att vara uppriktiga (a.a., s. 26). En anledning till att Claes döljer sin hivstatus kan vara att han vill lura sin publik för sin "egennyttan" eller för privata syften, d.v.s. genom att inte uppge

sin hivstatus får han tillgång till det sexuella mötet. Jag menar att Claes i interaktionen med de andra besökarna agerar utifrån viljan att få fördelar och/eller strävar efter att vara taktfull, för att kunna uppnå sitt syfte med besöket. En annan situationsbaserad svårighet handlar om dilemmat mellan att *uttrycka sig* och att *handla* – vilket jag återkommer till senare i analysen. Enligt Goffman (2000) beror en individs agerande i interaktionen med andra på hans egna speciella säkerhets- och försvarsmekanismer, och utifrån detta uppstår en benägenhet hos individer som dragits mot någon av polerna uppriktigt eller cyniskt att ta steget fullt ut (a.a., s. 26). Frågan är då vad det cyniska framträdandet har sitt ursprung i. Erving Goffman hävdar att en roll eller rutin kan ha sitt ursprung i cykeln av ”tvivel-till-tro“ men att det även kan gå åt andra hållet, d.v.s. det har börjat med övertygelse eller osäkra strävanden för att sedan konstrueras till cynism (a.a., s. 27). Sedan tidigare vet vi att Claes liv drabbades hårt av den konstaterade hivinfektionen och fortfarande idag har han svårt att acceptera och leva med sin hivdiagnos. Detta tyder på att Claes cyniska framträdande konstruerats ur hans osäkra och första stapplande steg som hivpositiv och sexuell:

Claes: ”(...) men då var jag redan, dels att jag var hivpositiv, dels att det var ålder. Jag sökte inte alls någon därför att jag upptäckte att det var ingen som ville ha en relation med en hivpositiv så det var sån uppgivenhet från första början.”

Som nysmittad fanns de sexuella känslorna, men snart upptäckte Claes att hiv utgjorde begränsningar och hinder p.g.a. att ingen ville ha en relation med en hivpositiv. Upplevelsen av att ha drabbats av något så hemskt, förödande, att bli ratad, bortvald i strävandet efter det sexuella mötet, har bidragit till konstruktionen av hans framträdande. Enligt Erving Goffman (2000) finns det en naturlig växelverkan mellan cynism och uppriktighet (a.a., s. 28). Tidigare nämnde jag att i Claes framträdande fanns förutom, karaktäristiska cyniska aspekter, även inslag av mer uppriktiga aspekter t.ex. medelålders man och propert klädd. Det är detta som Goffman uttrycker som växelverkan mellan cynism och uppriktighet, d.v.s. att det finns mer ”sanna” aspekter individen lyfter fram i ett cyniskt framträdande. Goffman menar att växelverkan sker naturligt men att det även kan upprätthållas med självbedrägeri (a.a., s. 28). I interaktionen vill Claes få de andra deltagarna att bedöma honom på ett speciellt sätt och detta är ett mål i sig, men han kan samtidigt inte helt tro på att han förtjänar den värdering han ber om. Det har tidigare framkommit att i Claes sexualliv dominerar de negativa känslorna över de positiva även om samma situation möjliggör båda upplevelserna. Det visar det självbedrägeri i växelverkan mellan cynism och uppriktighet, som Goffman beskriver.

”Fasaden” på hans framträdande förknippas med den urtyp av bild han avsiktligt eller omedvetet använder i sitt framträdande, utifrån vilken de andra definierar situationen. Erving Goffman (2000) beskriver att fasaden innehåller olika standardingredienser t.ex. inramning (the setting) och personlig fasad (a.a., s. 33–34). Som nämnts innan utgör inramningen för det sexuella mötet de porr- och bastuklubbar han besöker. Platsen är oftast en källarlokal med olika utrymmen att röra sig emellan, tv-apparater som visar erotisk film, dålig belysning m.m. Det är i den inramningen som det sexuella mötet äger rum. Inramningen bidrar till att Claes upplever att han träder in i rollen då han går in på porr- eller bastuklubb. Erving Goffman (2000) hänvisar begreppet inramning till den fysiska miljön och han använder begreppet personlig fasad för att beskriva andra detaljer i framträdandet (a.a., s. 28) Claes personliga fasad utgörs bl.a. av en äldre man, välklädd, västerländskt utseende, normalbyggd och korthårig. Goffman (2000) delar även upp framträdandet i två olika faktorer, uppträdande och manér, som han menar tillsammans konstruerar den personliga fasaden (a.a., s. 30). För Claes del handlar uppträdandet bl.a. om att lyfta fram symbolerna, som kläder, den äldre belevade mannen, ordningsam och stabil, för att upplysa de andra om hans sociala status. I det sexuella mötet på en bastuklubb utgör även gester och språk en möjlighet att skapa en bild av tillhörighet och social status i miljön. Claes använder sig av kodspråk för att göra sitt agerande i situationen meningsfullt. Erving Goffman (2000) menar att manér kan uttrycka aggressivitet för att antyda att den agerande räknar med att bli den som tar initiativet till en verbal interaktion och styr dess förlopp medan ett underlägset eller undanfallande manér visar att individen kan låta sig styras eller i alla fall kan förmås till att styras och ledas av andra (a.a., s. 30). Claes manér i interaktionen, menar jag, har karaktären av underlägsenhet och undfallenhet. Han tar inte gärna initiativet till en verbal interaktion eftersom detta ökar risken att bli avslöjad som något annat än vad man utger sig för att vara. Han agerar i högre grad för att bli ledd och styrd än tvärtom, t.ex. säger han följande om vad han tänker på i det sexuella mötet:

Claes: ”(...) uppriktigt talat så jag tänker inte så mycket för mig, utan jag tänker mest på det att jag uppfyller dessa förväntningar, som den andra människan har på mig och det kanske hänger med det där som jag sa tidigare att jag har väldigt svårt att få stånd. Det är hela tiden det där att får jag stånd eller får jag inte stånd, därför annars så blir han besviken.”

Erving Goffman (2000) hävdar att då en individ befinner sig tillsammans med andra utför han på ett karaktäristiskt sätt sina aktiviteter för att framhäva fakta som i andra fall kanske skulle vara svåra att förstå (a.a., s. 35). I Claes interaktion med de andra besökarna måste han förmedla sitt syfte för att hans besök ska bli meningsfullt. Vissa uttryck han använder sig av

faller sig naturliga under interaktionen. Den stegrande sexuella handlingen bidrar till att processen stadigt förs mot det sexuella umgänget och orgasmen. Handlandet kan mer eller mindre följa en axel och agerandet kan vara övertänkt, t.ex. användandet av kodspråk. Vissa uttryck måste däremot Claes på en bråkdel av en sekund reagera på och agera utifrån, t.ex. om någon frågar honom om hivstatus måste han snabbt hantera situationen innan någon misstänker att han är hivpositiv:

Claes: ”(...) jag försöker alltid vara så där försiktig när det gäller dessa sexuella, för att inte överföra det till någon annan men man är rädd hela tiden också, när man säger nu ska jag ha gummi såå hela tiden finns den rädslan att partnern ska börja vadå e du hivpositiv, du vill ha gummi eller (...), så då också den första tanken som dyker upp i mitt huvud så är det han kanske är hivpositiv därför han struntar i att ha safe sex, å det är väldigt svårt att skaffa sån där, mötas någonstans, att skaffa bra kommunikation mellan mig och partnern.”

Enligt Erving Goffman (2000) hamnar individen ofta i en situation som utgörs av dilemmat mellan att uttrycka sig och att handla (a.a., s. 37). Jag menar att Claes i interaktionen medvetet och omedvetet agerar mer för att handla än för att uttrycka sig. Den medvetna aspekten kan naturligtvis avspeglas i själva syftet med besöket, det sexuella mötet. Men det omedvetna menar jag avspeglar påtryckningar utifrån, som Claes har mindre möjlighet att påverka. Inramningen i sig har en tendens att i större utsträckning ge utrymme för handlandet än för att uttrycka sig, eftersom besökarna är mer benägna att ha sexuellt umgänge än att förmedla en bild av sitt liv och leverne.

Avslutningsvis vill jag nämna något om den idealisering och förvrängning Claes använder sig av i interaktionen med de andra besökarna. Jag menar att situationens bundna aspekter och främst samhällseliga påtryckningar är bidragande orsaker till att han idealiserar bilden av sig själv. Det är inte svårt att tänka sig att Claes upplever sig tvingad att utesluta eller dölja delar av sina personliga egenskaper i det sexuella mötet. Enligt Erving Goffman (2000) tenderar de egenskaper som döljs att uppfattas som olämpligt uppträdande och är detta dessutom tillfredsställande på något sätt tenderar individen att hänge sig åt det i hemlighet (a.a., s. 44). Tidigare har beskrivits att de sexuella mötena sker i det fördolda, att Claes inte uppger sin hivstatus, d.v.s. han döljer det som går emot idealnormen o.s.v. Detta menar jag visar att Claes hänger sig åt olämpligt uppträdande i hemlighet, i enlighet med Erving Goffmans teori. Med detta sagt vill jag förtydliga att det olämpliga uppträdandet inte har att göra med vad han gör utan hur och var han möter sina älskare. Erving Goffman menar att då en individ gör ett framträdande döljer han/hon i normala fall någonting mer än t.ex. opassande njutningar (a.a., s. 45). De opassande njutningarna utgörs av det som är tillfredsställande med ett olämpligt

uppträdande. Förutom att dölja de opassande njutningarna avser Claes att dölja flera andra saker i sitt framträdande. Sättet på vilket han agerar på interaktionen är förfinat genom tidigare misstag och fel. Han visar upp en slutprodukt och döljer den tid det tagit och det svåra arbete som krävts för att ta fram slutprodukten. Naturligtvis döljs även den bristande överensstämmelsen med verkligheten. T.ex. talar han inte om sin livsångest, att han känner sig som en smutsig människa. Han berättar inte om de två år efter den konstaterade hivinfektionen när han inte hade någon sexuell kontakt alls med någon annan. Goffman beskriver att det inom vardagslivet finns mängder av olika sorters kommunikationstekniker som anspelningar och taktiska tvetydigheter som gör det möjligt för ”felinformeren” att dra nytta av lögnen utan att tekniskt sett fara med lögn (a.a., s. 61):

Claes: ”(...) den svenska lagen som säger att om man inte talar om att man är hivpositiv så begår man brott varje gång, jag är medveten om det, det finns lite rädsla att någon vill göra mig illa så kan den människa som jag haft tillfällig sex ställa mig till svars, därför att jag hm uppriktigt talat, jag måste säga att jag har inte berättat, jag berättar inte för mina tillfälliga partners att jag är hivpositiv.”

Erving Goffman (2000) hävdar att lagar har en tendens att skära tvärs igenom de vanliga sociala spetsfundigheterna genom att införa egna sådana (a.a., s. 61).

4.2.2 Lennarts rollgestaltning i det sexuella mötet

Centralt för Lennarts sexuella möten är att han föredrar att träffa sin älskare hemma i sin egen säng. Det är alltså Lennarts hem som utgör själva platsen eller inramningen för det sexuella mötet. Utifrån Goffmans uppdelning av uppriktigt framträdande eller cyniskt framträdande, menar jag att Lennarts framträdande mer karaktäriseras av roll. Liksom i Claes fall fokuserar jag först och främst på öppenheten och slutenheten kring hivstatus eftersom detta utgör en central aspekt i interaktionen mellan honom och hans älskare vid det sexuella mötet. Till skillnad från Claes beskriver Lennart att han inte lika starkt måste dölja sin hivstatus vid de sexuella mötena bl.a. för att hans sexualpartners för det mesta är hivpositiva, vilket gör att Lennart inte upplever samma press att dölja något som går emot idealnormen i det sexuella mötet. Men även om inte Lennart blir helt hänförd av sitt eget uppträdande beskriver han att han äger mer tilltro till den. Det finns olika orsaker som kan ligga bakom varför Lennart tror mer på sitt framträdande än Claes tror på sitt. Generellt ligger bilden Lennart vill förmedla av sig själv närmare verkligheten, han uppfattar sig inte ha samma behov av att styra sitt agerande för att uppnå sitt syfte. En orsak kan även vara att framträdandet ligger närmare de uppriktiga delarna t.ex. medelålders man, välklädd, smal och kortklippt. Även om jag hävdar att hans uppträdande ligger närmare den uppriktiga sidan finns det aspekter som ligger

närmare den cyniska sidan, t.ex. har det tidigare framgått att Lennart inte tycker att man ska behöva berätta om sin hivstatus vid ett sexuellt möte:

Lennart: "(...) personligen eller, jag tycker inte man ska behöva berätta, däremot tycker jag att man ska absolut skydda sig, där tycker jag det är en självklarhet att man skyddar sig. Det ansvaret måste man ju ta, att man inte utsätter nån för fara, men den där informationsgrejen tycker jag är inhumant."

I de sexuella mötena, då han inte berättar om sin hivstatus i interaktionen med sin älskare, finns mer inslag av det cyniska framträdandet, eftersom han känner större behov att styra sin älskares uppfattning om honom i interaktionen enbart som ett medel att uppnå det sexuella mötet. Samtidigt har det också framkommit att han i de relationer som känns mer säkra vågar berätta om sin hivstatus för sin älskare. I det här avseendet präglas framträdandet mer av uppriktighet bl.a. eftersom hans framträdande ligger närmare verkligheten och av att han i den interaktionen upplever att han inte behöver styra sin älskares uppfattning om honom som ett medel till att uppnå ett annat syfte. Enligt Erving Goffman (2000) finns det en mängd olika skäl till att en individ inte förmedlar den rätta bilden av sig själv i interaktion med andra (a.a., s. 26). Lennarts anledningar till att dölja sin hivstatus kan beskrivas som att han vill lura sin älskare för sin "egennyttan" eller för privata syften. Likt Claes beskriver Lennart hur han i interaktionen, då han inte uppger sin hivstatus, agerar som om han vill få fördelar och han har en strävan att vara taktfull för att komma närmare målet d.v.s. det sexuella mötet. I interaktionen då Lennart talar om sin hivstatus för älskaren bygger relationen bl.a. på tillit och trygghet:

Lennart: "(...) då har jag konstaterat: 'Är det här okey?' Jag är väldigt noga med vilka jag ska berätta det här för, det måste kännas bra, då berättar jag det, om inte då avstår jag det helt och hållet. Då han som jag berättade för, det kändes bra att berätta och han förstod hur jobbigt det var att berätta."

I likhet med hos Claes karaktäriseras hans framträdanden av hans subjektiva säkerhets- och försvarsmekanismer. Frågan är då varifrån karaktärsdragen i framträdandena vuxit fram. Erving Goffman (2000) hävdar att karaktärsdragen har sitt ursprung i cykeln av tvivel-till-tro men att de även kan ha uppkommit av motsatt cykel (a.a., s. 27). Generellt beskriver Lennart att hans framträdanden uppkommit ur hans osäkra och första stapplande steg som hivpositiv och sexuell och sedan har de utvecklats till att mer låta situationen avgöra karaktären i framträdandet:

Lennart: "(...) det blev ju att man började våga mer och mer och mer, och man blir mer och mer avslappnad. Det var inte så smärtfritt i början det var på nåt sätt lite grann som första gången man har sex."

Även om Lennarts framträdande generellt ligger närmare den uppriktiga sidan finns även cyniska inslag, som vi nämnt tidigare. Det finns alltså en naturlig växelverkan mellan dem. – Jag menar att Lennarts växelverkan i framträdandet till skillnad ifrån Claes präglas i mindre utsträckning av självbedrägeri, d.v.s. han upplever inte en lika stark strävan och som ett mål i sig att hans älskare ska bedöma honom på ett speciellt sätt och Lennarts autenticitet i framträdandet överensstämmer mer med verkligheten än t.ex. Claes. Utifrån Erving Goffmans (2000) teori delas fasaden in i olika aspekter, t.ex. inramningen och personlig fasad (a.a., s. 28–31). Som beskrivits tidigare utgör hemmet Lennarts inramning för det sexuella mötet. Inramningen utgör en trygghet bl.a. för att Lennart lätt kan identifiera sig med den. Att inramningen endast ger utrymme för ett begränsat antal individer utgör också en trygghet. En skillnad mellan Claes och Lennart är att Lennart inte i lika stor utsträckning präglas av att han träder in i rollen, utan inramningen bidrar till att han inte behöver samma starka identifikation med rollen vid det sexuella mötet. Karaktäristiskt för inramningen är de olika rummen, möblerna, belysningen och tavlorna. Lennarts personliga fasad utgörs bl.a. av en medelålders man, västerländskt utseende och välklädd. Erving Goffman (2000) särskiljer uppträdande och manér utifrån att de fyller olika funktioner i konstruerandet av den personliga fasaden (a.a., s. 30). Lennarts uppträdande avser att lyfta fram symboler som kläder och belevat språk för att upplysa om hans sociala status. Jag menar att Lennart till skillnad ifrån Claes i större utsträckning använder sig av ett överlägset och aggressivt manér för att antyda att han är den som tar initiativ till den verbala interaktionen och styr händelseförloppet:

Lennart: ”(...) så då dejta vi, vi hade jättetrevligt och sen hamnade vi i den sitsen att han ska sova över hos mig. Så då aha vad gör man nu då? Och då hitta man ju på massor med orsaker, nej det går inte riktigt, jag är frusen [hör inte] så måste man ju liksom, bara för man inte törs berätta så avstår man den här spontaniteten, men där gick ju fint, där sov vi på natten och på morgonen därpå så berättade jag.”

Erving Goffman (2000) menar att i interaktionen med andra överdriver individen på ett karaktäristiskt sätt på för att belysa eller framhäva något som annars kunde ha varit otydligt. Genom att överdriva sitt agerande förmedlar individen det som han/hon vill förmedla för att göra interaktionen meningsfull (a.a., s. 35). Vissa ageranden faller sig mer naturliga i det sexuella mötet än andra och i likhet med Claes måste Lennart hantera uppkomna situationer i interaktionen, se t.ex. citatet ovan. Skillnaden mellan Lennart och Claes menar jag dock vara att Lennart har större utrymme att uttrycka sig än att handla. Detta skulle kunna ha att göra med att interaktionen för det sexuella mötet sker i en inramning som inte fokuserar på handlandet, vilket ökar möjligheten att uttrycka sig. Avslutningsvis vill jag säga något om den idealisering och de förvrängningar Lennart använder sig av i interaktionen med sin älskare.

Här utgör situationsbundna aspekter orsaken till idealiserande och förvrängningar t.ex. att interaktionen inte ger den trygghet och tillit som gör att Lennart känner sig bekväm i att berätta om sin hivstatus. En skillnad mellan Lennart och Claes är att Lennart inte i lika hög grad uppfattar sitt sexuella agerande som ett olämpligt uppträdande, bl.a. för att Lennart inte i lika stor utsträckning behöver dölja något som krockar med en idealnorm. Lennart behöver inte heller gömma undan de sexuella mötena som Claes, utan inramningen för det sexuella mötet är oftast hemma hos honom själv. Erving Goffman (2000) menar att när en individ gör ett framträdande döljer han/hon i normala fall någonting mer än t.ex. opassande njutningar (a.a., s. 45). Även om Lennart inte döljer en lika hög grad av opassande njutningar som Claes, döljer Lennart flera olika saker i sitt framträdande. Han visar bl.a. upp en idealiserad bild av en färdig produkt, vilket gör att han döljer arbetet bakom. I de stunder han inte berättar om sin hivstatus döljs den bristande överensstämmelsen med verkligheten. T.ex. har det framkommit att han väntar och dejtar lång tid innan han talar om sin hivstatus. Detta är även en strategi för att rätta till tidigare misstag och fel som gjorts. I stort sett döljer han sitt mödosamma arbete, tankar kring livet, och den väg som tagit honom till där han är idag. I interaktionen med sin älskare använder Lennart sig av det som Erving Goffman (2000) menar med vardagslivets olika kommunikationsstrategier för att anspela, uttrycka taktiska tvetydigheter m.m. (a.a., s. 61):

Lennart: "(...) Vi hade jättetrevligt och sen hamnade vi i den sitsen att han ska sova över hos mig så då aha vad gör man nu då? Och då hitta man ju på massor med orsaker. Nej det går inte riktigt, jag är frusen [ohörbart] så måste man ju liksom bara för man inte törs berätta så avstår man den här spontaniteten."

Lennarts berättelse beskriver olika aspekter på om han döljer eller väljer att berätta om sin hivstatus vid det sexuella mötet. Vissa fall beskriver han att han mer kontrollerar själv medan han upplever att han inte i lika hög grad kan påverka andra fall.

4.2.3 Adams rollgestaltning i det sexuella mötet

Adam har två olika sorters inramningar som är centrala vid det sexuella mötet. Den ena är hemmet i det sexuella mötet med hans man och den andra utgörs av ett ragningsställe t.ex. porrklubbar, offentliga parker och toaletter. Det är dessa miljöer som utgör platserna för Adams sexuella möten. Utifrån Erving Goffmans uppdelning i rutin och roll menar jag generellt att Adams framträdande lutar mer åt den uppriktiga än åt den cyniska karaktären. Framträdandets karaktär varierar utifrån platsen för det sexuella mötet. På ett ragningsställe har han större anledningar att styra de andras uppfattningar och övertygelser som ett medel att

uppnå målet som är det sexuella mötet. I den inramningen tenderar framträdandet att ha en mer cynisk karaktär. I likhet med Claes ger Adam uttryck för en idealnorm som inte innefattar att vara hivpositiv, eftersom han måste vidta åtgärder för att dölja sin hivstatus i de sexuella mötena på t.ex. ett ragningsställe. Vid interaktionen med sin man har han inte samma behov att styra den andres uppfattning som ett medel för att uppnå ett annat mål. När hemmet utgör inramningen karaktäriseras hans framträdande mer av uppriktighet. Liksom när det gäller Claes och Lennart fokuserar jag först och främst på öppenheten och slutenheten kring hivstatus, eftersom det även för Adam är centralt i det sexuella mötet, framförallt i mötena på ett ragningsställe. När inramningen utgörs av ett ragningsställe menar jag att den cyniska karaktären i framträdandet symboliseras av att han döljer sin hivstatus:

Adam: "(...) dom tankarna har funnits och jag har gjort det också att jag har valt att inte berätta för att jag har känt nånstans har jag, behovet av sexet och närheten har blivit större."

Adam: "(...) man smeker varandra, man runkar varandra man suger och slickar, vad den andra vill då det kanske blir en påsättning eller att man blir påsatt. Oftast har jag då inte använt gummi."

Citaten visar på cynismen, d.v.s. han vet att äkthetsintrycken inte stämmer överens med verkligheten och att han känner sig manad att styra andras uppfattningar om honom. I och med att hivstatus inte utgör något hinder i interaktionen med hans man kommer det framträdandet att få en mer uppriktig karaktär. Även om Adams agerande ibland tenderar att präglas av cynism finns det andra aspekter av hans framträdande som han tror mer på i förmedlandet av bilden av honom själv, t.ex. en man i yngre medelåldern, lite knubbig och välklädd. Erving Goffman (2000) räknar upp olika skäl till varför en individ väljer att inte förmedla den rätta bilden av sig själv i interaktionen med andra (a.a., s. 26). I likhet med Claes och Lennart påverkas även Adam av den konstruerade situationen då han döljer sin hivstatus i interaktionen med andra. Adams behov av bekräftelse bidrar till konstruktionen av det sexuella mötet. Tidigare har det framkommit att Adam har ett starkt behov av bekräftelse och att han använder sig av bekräftelseprocesser i det sexuella mötet:

Adam: "(...) Alltså jag har varit och är väldigt bekräftelsetorsk, jag har ett behov att bli bekräftad. Jag tror att det ligger med att jag var ganska utsatt när jag var yngre, jag var mobbad i skolan, eftersom jag var ganska kraftig, ja jag är väldigt knubbig idag också, mycket tacksam att reta i skolan, sex blev väl ett sätt att få eller rättare sagt jag blev bekräftad för någonting."

Till skillnad från Claes och Lennart beskriver Adam att hans anledningar att dölja sin hivstatus i interaktionen med andra i större utsträckning handlar om "egennyttan" eller privata syften p.g.a. hans behov av bekräftelse. Likt Claes och Lennart vill Adam skapa fördelar eller strävar efter att vara taktfull för att uppnå målet med besöket på ett ragningsställe. Eftersom

Adam upplever ett sådant bekräftelsebehov kan ytterligare ett syfte med det sexuella mötet vara konstruerandet av hans självbild och egenvärde. På så sätt uttrycker han i större utsträckning flera syften med det sexuella mötet än t.ex. Claes och Lennart. Även för Adam är hans subjektiva säkerhets- och försvarsmekanism betydelsefull och oavsett vilken riktning han väljer så hjälper den honom att leva upp till antingen det cyniska eller det uppriktiga förhållningssättet. Frågan är då varifrån hans karaktärer i tillvägagångssättet vuxit fram. I likhet med Claes och Lennarts har även Adams karaktärer sitt ursprung i hans osäkra och första stapplande steg som hivpositiv och sexuell. Till skillnad från Claes och Lennart upphörde aldrig Adam med sina sexuella möten efter den konstaterade hivinfektionen vilket, jag menar, hade betydelse för att lägga en grund för sexuallivet som hivpositiv. Hans senare upplevda erfarenheter av att bli ratad och bortvald blev inte lika förödande som t.ex. för Claes. Detta anser jag har i stor utsträckning bidragit till hans uppriktiga karaktär vid sexuella möten. Jag upplever att Adam befinner sig mellan Claes och Lennart vad det gäller den naturliga växelverkan mellan cynism och uppriktighet. Claes växelverkan präglas mer av självbedrägeri än Lennarts. Adam befinner sig mitt emellan Claes och Lennarts och hans växelverkan mellan cynism och uppriktighet sker naturligt och med en viss inverkan av självbedrägeri. I interaktionen med andra framträder Adam mer uppriktigt med hjälp av en naturlig växelverkan. Däremot kan hans framträdande präglas av självbedrägeri d.v.s. i interaktionen med andra på ett ragningsställe försöker Adam få de andra att bedöma honom på ett speciellt sätt och detta utgör ett mål i sig. Samtidigt kan han inte helt tro att han förtjänar det i och med att han även känner till att det äkta intryck som han ger inte stämmer överens med verkligheten:

Adam: "(...) just där i kåtruset i lusten då känner jag mig nog ganska okey. Jag ser mig inte som den där knubbiga killen, då är jag i sånt där vällusttillstånd så att jag mår bra i mig själv. Jag känner att folk tar mig för den jag är även om det bara är för stunden så känner jag i alla fall då dög. Jag var till för nån även om det bara var för den där korta stunden, just då så bara jag var bäst."

Fasaden definierar Erving Goffman (2000) som den expressiva utrustning av standardtyp som avsiktligt eller omedvetet används av individen under hans/hennes framträdande (a.a., s. 28). Det har redan nämnts att inramningarna för de sexuella mötena är dels i hemmet dels på ragningsplatserna. Det sexuella mötet i hemmet inramas av Adams egna möbler, belysning, rummen, tavlorna m.m. Adam kan, liksom Lennart, på ett betryggande sätt identifiera sig med inramningen av det sexuella mötet i hemmet. Även att det är få individer som har tillgång till platsen innebär en trygghet. Inramningen i hemmet innebär också att han inte behöver inta en roll i samband med det sexuella mötet. Ragningsställets inramning utgörs av t.ex. bås, olika

rum, möjlighet att cirkulera, läderattribut, poppers, dålig belysning, toaletter, träd och buskar, inomhus/utomhus, lite beroende på vad för ragningsställe det är. Vid inramningen på ett ragningsställe beskriver Adam att det finns en tydlig rollinträde:

Adam: "(...) går vi på en läderklubb så är det också lite tuffare sex i den bemärkelsen att det kanske är, man kanske har läderkläder på sig, olika läderattribut, kan vara poppers med i leken. Det är lite vulgärare språk. Det är annat än om man är hemma till exempel eller ute i skogen eller att man sitter och småflörtar någonstans. På en bastuklubb blir det också mer sådär subtila, visst det är nakna kroppar men man sitter och smårunkar men det är ändå annat typ av utspel."

Adams personliga fasad på ett ragningsställe utgörs av en medelålders man, lite knubbig, västerländskt utseende, utstrålar självsäkerhet, han använder sig av kodspråk som visas i gester, språk, agerande m.m. Kläderna är lite beroende på ragningsplatsen men besöker han en läderklubb utgörs den personliga fasaden av läderkläder, läderstövlar, läderbyxor, läderstraps m.m. Utifrån Goffmans uppdelning av de olika stimuli som tillsammans bildar den personliga fasaden kan man säga att Adams uppträdande beskriver hans sociala status. För att förstärka den sociala statusen används ett kodspråk t.ex. förhållningssättet till anonymiteten:

Adam: "(...) skulle det vara så att man ser en person som man känner igen antingen så nickar man bara till den personen eller så går man bara förbi precis som ingenting har hänt. Man visar inte för andra personer på porrklubben att den där människan känner jag, det gör man inte och det har hänt att medan jag bodde i [namn på stad] och jag och min kamrat oftast gick ner tillsammans i syfte för att ragga kuk hände det att han höll på att suga nån kille eller red nån kille öppet i nån av de större biosalongerna vände jag bara på ryggen och gick, det är en outtalad regel att anonymiteten är a och o."

Kodspråk som gester, ord och hur han agerar handlar om att öka hans sociala status, synliggöra för andra hans syfte och göra hans besök meningsfullt. Hans manér menar jag är mer undfallande när han agerar som om han låter sig styras av andra eller åtminstone som om han kan förmås till det:

Adam: "(...) man cirkulerar där och man kanske klämmer lite grann på nåns kropp, nåns rumpa eller om det är nån som står där med öppen gylf att man försiktigt sticker ner handen och känner vad som finns där. Den tysta överenskommelsen då när man är på en porrbio är att man försöker gå in i ett bås eller i ett annat litet rum där man får vara i fred och när man kommer in så oftast så åker brallorna ner, man smeker varandra, man runkar varandra, man suger och slickar vad den andra vill. Det kanske blir en påsättning eller att man blir påsatt."

Hans uppträdande och manér hjälper honom att förmedla syftet med besöket, d.v.s. han måste få de andra att förstå vad han vill för att uppnå det sexuella mötet. I likhet med för Claes och Lennart ger den stegrande handlingen en naturlig väg till syftet. I de sexuella möten då han inte uppger sin hivstatus måste han vara beredd på att snabbt vidta åtgärder för att styra de andras inställning, för att uppnå sitt syfte med mötet, vilket illustrerar Goffmans teori om dilemmat mellan att uttrycka sig och att handla. Jag menar att, i likhet med för Claes,

påverkar inramningen till det sexuella mötet på ett ragningsställe, hans möjligheter att uttrycka sig. Avslutningsvis vill jag även nämna något om den idealisering och de förvrängningar som Adam använder sig av i interaktionen med framförallt de andra besökarna på ett ragningsställe. Adam beskriver att hans hivstatus går emot idealnormen, vilket bidrar till att hans sexuella aktiviteter på ett ragningsställe blir ett olämpligt uppträdande. Eftersom det olämpliga uppträdandet är tillfredsställande menar Erving Goffman (2000) att individen hänger sig åt detta i hemlighet (a.a., s. 44). Adam fäster stor vikt vid ragningsställets betydelse bl.a. för olika specifika upplevelser han inte kan få någon annanstans, t.ex. konstruerandet av självbilden och utlevelsen av den sexuella fantasin, komplementet till hans övriga sexualliv. Detta menar jag visar på att han blir tillfredsställd av en aktivitet som han hänger sig åt i hemlighet, i inramningen för det undangömda sexuella mötet:

Adam: "(...) det är två helt skilda känslor, känslan på en porrbiograf är på nåt sätt mer råare, den är mer direkt pang på. Skillnaden när jag är med [makens namn] det kan vara mer subtilt, det kan vara med att man börjar med små fina smekningar eller att man leder in samtalet på ett spår på ett annat sätt, medan på en porrbiograf där är det oftast, sitter man nere i stolen ja då tittar man har killen byxorna nere eller sitter han och runkar med kuken i näven. Det är liksom det är som två skilda fastän det ändå ger samma känsla i slutet att utlösningen kommer. Det är två skilda också på porrbio är det med en avkörning, det är liksom mera en rå utlösande kraft, medan jag och [makens namn] blir det mycket mera intensivare orgasm än det blir på porrbio, det känns mycket mer hemma när man kan vara avslappnad."

Citatet ovan visar det olämpliga uppträdande som han hänger sig åt i hemlighet. Adam beskriver det sexuella mötet i hemmets inramning i mer värdeneutrala och utåt sett mer accepterande termer, medan han gömmer undan den råa, utlösande kraften för att hänge sig åt den i hemlighet på ett ragningsställe. Med detta sagt vill jag förtydliga att det olämpliga uppträdandet inte består i vad han gör utan hur och var han möter sina älskare. Goffman menar att individen tenderar att dölja mer än enbart en opassande njutning. I samma syfte som Claes och Lennart idealiserar sina framträdanden så idealiserar även Adam sitt framträdande i interaktionen med andra, framförallt i det sexuella mötet på ett ragningsställe. Han beskriver att i interaktionen med sin man behöver han inte lägga ner lika mycket kraft på att dölja sina personliga egenskaper. På ett ragningsställe tenderar han oftare att dölja sina personliga egenskaper t.ex. sin hivstatus. I interaktionen med de andra besökarna spelar han upp en roll där han döljer tidigare misstag och fel. Han tenderar att dölja den bristande överensstämmelsen med verkligheten. Även om det kan framgå av hans agerande att han har stort behov att bli bekräftad, bygga upp sin självbild och skapa ett eget värde genom det sexuella mötet sätts den sexuella handlingen främst, och han döljer alltså andra syften med det

sexuella mötet. Likt Claes och Lennart använder Adam sig av kommunikationstekniker vid interaktionen med andra och detta kan bli tydligt i konstruktionen av det sexuella mötet:

Adam: ”(...) när man känner behovet av att, du antingen har kåtheten som rusar i kroppen eller att du bara känner jag klarar inte ensamheten, att du rasslar ner på en porrbiograf som kanske jag har valt många gånger och då tänker jag nä jag skiter i informationsplikten för det finns massor av andra som gör det också, så jag blir bara en i mängden. Det finns så många hivpositiva som blir så trötta på den här smittskyddslagen om vad den gör och vad den ställer till med.”

Likt Claes och Lennart beskriver Adam att delar av smittskyddslagen (2004:168) bidrar till att han känner sig ensam och utlämnad.

4.3 Uppsummering

Erving Goffmans dramaturgiska perspektiv och den narrativa teorin ryms båda inom det socialkonstruktivistiska perspektivet. Det socialkonstruktivistiska perspektivet är inte så teoriorienterat, utan själva ”avslöjandet” av hur företeelser är socialt konstruerade blir det som står i fokus (Alvesson & Sköldberg 2008, s. 81). Individer delar vardagsvärlden med andra. De andra upplevs mest karaktäristiskt i situationer face to face där individen använder sig av ”typifieringar” och ”objektifieringar” i interaktionen. Med typifiering avses att individen etiketterar andra utifrån kön, nationalitet, ålder m.m. Med objektifiering menas att ett visst meningsinnehåll ges ett materiellt uttryck som blir mer permanent och överskrider den omedelbara face to face-relationen. Tecken, symboler och språk är exempel på objektifieringar i interaktionen med andra (a.a., s. 85). Erving Goffmans modell om begreppsapparaten, det s.k. dramaturgiska perspektivet jämför den sociala interaktionen med en teaterföreställning. Augustsson (2007) beskriver att utifrån det dramaturgiska perspektivet präglas även den sociala interaktionen av ritualer och att ritualerna kan uppfattas som ömsesidiga föreställningar eller förväntningar som människor delar med varandra under interaktionen. Genom ritualer och dramaturgi konstrueras självet under varje interaktionstillfälle mellan personerna (a.a., s.79). Erving Goffman (2000) beskriver att individen i en interaktion med andra vill bli klar med situationens fakta och för att få alla fakta måste individen känna till alla relevanta sociala data om de andra. En fullständig information om de andra är svår att få, och i brist på detta brukar individen använda sig av substitut som vinkar, test, antydningar och statussymboler. för att kunna göra förutsägelser (a.a., s. 215). Det dramaturgiska perspektivet beskriver alltså hur handlingar, roller och identiteter utvecklas i ett samspel med en omgivning och att individen i interaktionen använder sig av bl.a. symboler och tecken. Den narrativa teorins frammarsch inom samhällsvetenskapens forskning menar Hydén (1997) utgörs av språkets nya förhållande till hur den sociala verkligheten konstrueras (a.a., s. 16). Idag ses språket i större utsträckning som en social aktivitet och genom berättelser, beskrivningar och förklaringar skapas våra identiteter, relationer, värderingar och normer (Johansson 2005, s.17ff.). Genom att studera berättelser studerar vi hur vi gestaltar och upplever vår fysiska och sociala värld, oss själva och andra (Hydén 1997, s. 16). Den narrativa teorin utgår ifrån att handlingar och identiteter utvecklas i ett samspel med en omgivning och att individer använder sig av symboler t.ex. språket för att förmedla hur vi upplever vår fysiska och sociala värld och hur vi uppfattar oss själva och andra. Johansson (2005) menar att definitioner och betydelser skapas och omskapas, etableras och

undermineras i och genom sociala processer och ett sätt som det sker på är just genom att berätta en berättelse – vilket gör berättandet till en social konstruktion (a.a., s. 26).

Avslutningsvis vill jag rikta uppmärksamheten på varför den sociala interaktionen utgör en viktig del av en kunskapsbildande forskning. Hall och White (2005) menar att vissa forskningsansatser inte blir tagna på allvar när det gäller anslag från forskningsråd och regeringar medan andra tycks passa den policyskapande processen eftersom problemen och de sociala insatserna förenklas, kodifieras m.m. Det finns inte samma legitimitet i den komplexa naturen hos interaktiva möten d.v.s. det sociala samspelet människor emellan (a.a., s. 379–380). Goffmans teori om jaget och maskerna (2000) beskriver just det område som Hall och White (2005) vill fästa uppmärksamheten på, d.v.s. den mellanmänskliga interaktionen, det komplexa mönster och den beteendeprocess då individen i interaktion med sin omgivning konstruerar sin egen värld och personlighet. Även om det har skett en framväxt av ett forskningsfält som benämns berättelseforskning kvarstår dock frågan vilken legitimitet forskningsfältet har i jämförelse med andra. Hall och White (2005) ifrågasätter bl.a. värderingar och formuleringar som tas för givna i annan forskning. Samtidigt lyfter författarna fram andra begrepp som visar på varför det är viktigt att fördjupa kunskapen om den komplexa naturen hos interaktiva möten t.ex. begreppet *turn to language*. Begreppet *turn to language* betyder att hur vi talar och skriver har en mycket stor effekt på hur vi bygger upp våra personliga och sociala världar (a.a., s. 380–381). Samma egenskaper beskriver Johansson (2005) och Hydén (1997) som kärnan i berättelseforskning och studiet av berättelse. Hall och White (2005) refererar till Gubrium och Holstein som menar att "*Fler och fler lär vi oss att livet kommer till oss i form av berättelser.*" (fritt översatt ifrån Hall & White 2005)). Hall och White (2005) beskriver att ansatser i narrativ är förenade med en syn på hur folk bygger upp sin identitet, hur de "berättar" om sig själva (s. 381). I examensarbetet har vi fått ta del av sex informanters berättelser om hur de konstruerar sitt sexualliv, vad som utmärker dem som individer, personliga egenskaper, beskrivningar av hur de tolkar situationer och vad som avgör deras handlingar. Examensarbetet är ett bra exempel på att individers tal och berättelser ges en unik inblick i deras personliga och sociala värld. Hall och White (2005) hänvisar till forskningsansatsen ethnography som kommer från antropologisk tradition och som placerar forskaren mitt i den sociala världen, i syfte att förstå människor och företeelser i deras vardagliga kontext. Utifrån t.ex. arbetsfarenheten eller deltagande observation får forskaren en förståelse för vardagliga processer och dilemman och gör sin analys utifrån denna förståelse. Denna förmåga att göra "täta beskrivningar" av det sociala fältet ger bränsle åt

stark kritik av det förenklade kodandet i empiristiska ansatser (a.a., s. 382). Examensarbetet visar att täta beskrivningar utgör det mest centrala i förståelsen för berättelserna som informanterna förmedlar. Det är genom de täta beskrivningarna som vi kan förstå informanternas handlingar och konstruktionen av en självbild skapas ur interaktionen med andra d.v.s. utifrån en social process. Hur skulle t.ex. handlingen att inte uppge sin hivstatus vid ett sexuellt möte förstås om forskaren inte satte sig in i informantens täta beskrivningar i berättelserna? Hur skulle en konstaterad hivdiagnos och dess subjektiva negativa inverkan på sexuallivet som informanterna beskriver kunna förstås och ges en processliknande innebörd om forskaren inte sätter sig in i deras berättelser? Hur skulle informanternas beskrivningar av sexualitetens många olika funktioner och värden förstås utan de täta beskrivningar som Hall och White (2005), Jonsson (2005) och Hydén (1997) ger uttryck för? Hur skulle empirin i examensarbetet kunna omvandlas till ny kunskap om vi inte på djupet tar del av informanternas berättelser? Hall och White (2005) anser att forskning och praktik måste knytas an på ett bättre sätt. Studier bl.a. kring kritisk reflektion som i stort handlar om utbildning, tillsyn och utveckling där forskaren sätter sig in i de sociala förhållandena kan bidra till att hjälpa den professionella praktiker i han/hennes utövning, (a.a., s. 387). Författarna menar att begreppen discourse, narrativ och etnografiskt arbete gör att vi ägnar större uppmärksamhet åt de interaktiva, sociala och kulturella kontexter där de professionella bedömningarna ofta äger rum. Begreppen öppnar även för möjligheten för att föra ett etiskt resonemang kring moral i interaktioner med andra. Den tysta dimensionen i de professionellas praktik är ofta svår att ta fram och uttrycka men just därför att den är social kan den inte finnas enbart inom praktikerna själva utan på något sätt måste det sociala göras synligt, tillgängligt och möjligt att förmedla (a.a., s. 389). Jag menar att examensarbetet tydligt visar på vikten av att avspegla och fördjupa sig i informanternas sociala livsvärld.

5. Avslutande diskussion

För ett tag sedan var jag på en fest hos en vän och när vi på det sedvanliga sättet kom in på vad de olika gästerna gjorde, förklarade jag att jag skriver ett arbete om hivpositiva homosexuella mäns berättelser om sexuella möten. Jag beskrev att jag uppfattar att informanterna varken ser eller beskriver sig som offer utan lär sig leva med en sjukdom liksom andra människor får lära sig att leva med en annan sjukdom. Jag nämnde även att informanterna nog bör ses som lika sexuella människor som vem som helst av oss i samhället. En kvinna i sällskapet reagerade mycket kraftigt och tyckte absolut inte man skulle framställa hivpositiva som sexuella och menade att det var stor skillnad mellan att ha hiv och att ha andra sjukdomar. Hon gick på om att hivpositiva är offer, några det är synd om eftersom hiv raserar en människas liv.

Händelsen speglar enligt mig en vanlig uppfattning om hivpositiva i samhället d.v.s. föreställningen om ”offret” och den förbrukade rätten till sexualitet. Det kan naturligtvis finnas inslag av hur hiv för en period eller för alltid begränsar sexuallivet mycket, lite eller inte alls, *men* jag menar att begränsningarna på grund av hiv i hög grad beror på omgivningens/samhällets inställning till hivpositiva homosexuella mäns sexualliv. I examensarbetet framträder att informanternas upplevda begränsningar i sexuallivet är av mycket subjektiv karaktär *men* att informanterna generellt inte ser sig som varken offer eller individer med förbrukad sexualitet. Tvärtom framträder stolta hivpositiva män med aktivt sexualliv *men* som påverkas mycket av en fientlig inställning från samhällets sida, av fördomar, normer, lagar m.m. Centralt för examensarbetet är att sexuell glädje och tillfredsställelse är viktiga för informanterna och detta menar jag är en viktig ledstjärna för kommande forskningsinsatser och utformandet av samhällsstöd för hivpositiva homosexuella män.

Jag menar att samhället idag har ett problematiskt förhållningssätt gentemot hivpositiva homosexuella mäns sexualliv. Smittskyddslagen (2004:168) sänder fel signaler om hivpositiva homosexuellas livssituation och deras sexualliv. Så vitt jag vet är ”gruppen” hivpositiva homosexuella män en av få grupper i samhället där sexualiteten regleras i lag. Hivpositiva homosexuella mäns sexualliv regleras i lag p.g.a. myndigheternas vilja att begränsa hivspridningen. Även om syftet är beaktansvärt, menar jag att det inte går att lagstifta bort hiv. Smittskyddslagens (2004:168) reglering av hivpositiva mäns sexualliv ter sig föråldrad och alldeles för fyrkantig för att reglera hivspridningen. I examensarbetet framträder istället att lagen i mångt och mycket är rent kontraproduktiv. Det har skett en medicinsk utveckling som smittskyddslagen (2004:168) inte tar hänsyn till. Då regleringarna av hivpositivas sexualliv kom in i smittskyddslagen (2004:168) handlade det om att reglera aidssjukas sexualliv i livets slutskede. På den tiden det inte fanns effektiva bromsmediciner

m.m. kunde kanske en reglering av sexuallivet förstås men idag är reglering av hivpositivas sexualliv inhumant. En människa kan idag i Sverige leva ett långt liv med hiv och i takt med att hivpositiva lever ett långt liv, har regleringen som förut handlade om ett par månader eller några år, kommit att bli en reglering som sträcker sig över 40–50 år eller mer. Smittskyddslagen (2004:168) står som symbol för samhällets brist på kunskaper om hivpositiva homosexuella mäns livssituation och det är nu viktigt att byta spår i det hivpreventiva arbetet. Med nya forskningsrön inom hivområdet, t.ex. när det gäller smittrisk och medicinering menar jag att det är dags att avskaffa de delar i smittskyddslagen (2004:168) som reglerar hivpositiva homosexuella mäns sexualliv. Istället borde samhällets stöd utgå ifrån en mer tolererande attityd, t.ex. bör det hivpreventiva arbetet ta sitt avstamp i variationsmängden när det gäller säkrare sex. Det går idag att som hivpositiv ha mer eller mindre säkrare sex utan att använda kondom, då deltagarna i ett sexuellt möte vidtar aktiva åtgärder som kraftigt reducerar risken att föra hiv till en annan person vid en sexuell kontakt. En tolerant inställning gentemot hivpositiva homosexuella män borde i stället utgå ifrån en diskussion hur ett sexuellt möte kan bli mer eller mindre säkert utan att man för den skull har en tvingande lag som kräver informationsplikt om hivstatus och som kräver användandet av kondom.

Erving Goffmans teori beskriver hur individen i interaktionen med andra tenderar att ge avkall på att visa sina personliga egenskaper för att t.ex. leva upp till en idealnorm. Jag menar att examensarbetet tydligt visar hur individer påverkas i interaktionen, det sexuella mötet, av varandra. Vad som också påverkar det sexuella mötet är samhällsnormer och värderingar, t.ex. samhällets sanktionerade idealnorm om en ”frisk” sexualitet. Jag menar att samhället sanktionerar bilden av en ”frisk” sexualitet genom att bl.a. i större utsträckning ge ”rätten” till sexualitet till individer som inte har några uppenbara skavanker. Detta bidrar till att t.ex. äldre och individer som lider av olika sorters handikapp/sjukdomar inte har lika stor rätt till sexualitet eller att deras sexualitet inte värderas lika högt. Detta är en allmän samhällelig hållning som påverkar alla människor men som dessutom läggs till samhällets specifikt fientliga inställning gentemot hivpositiva homosexuella mäns sexualitet. Det finns verkligen anledning för informanterna att inte tala om sin hivstatus vid ett sexuellt möte eftersom det inte ges något utrymme för det.

Goffman beskriver att det i vardagslivet finns en mängd olika sorters kommunikationstekniker t.ex. anspelningar och taktiska tvetydigheter som gör det möjligt för felinformeren att dra nytta av lögnen utan att tekniskt sett ha ljugit. Detta sätt att kommunicera med sin omgivning

ingår i vardagslivets interaktion och vi alla använder oss av olika kommunikationstekniker för att frångå den ”rätta” bilden. Jag menar således att enbart för att en hivpositiv person inte talar om sin hivstatus vid ett sexuellt möte behöver det inte betyda att han rent tekniskt sett gjort sig skyldig till lögn utan han använder kommunikationsstrategier för att av olika anledningar inte tala om sin hivstatus. Det är här den svenska smittskyddslagen (2004:168) blir så trubbig och fel eftersom den skär tvärs igenom vanliga sociala kommunikationsstrategier. Som smittskyddslagen (2004:168) är utformad idag, med informationsplikten, menar jag att den klart motverkar syftet att vara ett aktivt redskap för att förhindra spridningen av hiv. Det är den enskilda hivpositiva individen som utmålas som kriminell med ökad skuld och skam p.g.a. att han använt sig av vanliga sociala spetsfundigheter som vi alla använder i olika sammanhang. Dessutom vet vi att mycket av individernas handlingsmönster i interaktion med andra ligger utanför deras möjlighet att påverka. Därför blir smittskyddslagens (2004:168) regleringar än mer problematiska eftersom de enbart gäller en part i interaktionen med andra. Det är viktigt att förstå att en individs agerande inte enbart konstrueras av honom/henne själv utan att interaktionen till stor del konstrueras av andra.

I arbetet med examensarbetet har jag funderat mycket kring vad det är i begreppet hiv som väcker så mycket känslor. I detta avseende menar jag inte främst den traumatiska upplevelsen, då enskilda individer drabbas, utan mer generellt varför begreppet hiv är så värdeladdat. Jag vet inte, men jag tror att okunnigheten i samhället om hiv och hivpositivas livssituation är en bidragande orsak. Jag anser att kunskap är det enda fungerande verktyget när det gäller att skapa förståelse, förändringar och nya förhållningssätt. Genom kunskap kan vi förändra attityder, utveckla adekvat stöd och bättre hivpreventiva insatser, öka delaktigheten och förståelsen samt minska klyftor och segregation. I examensarbetets titel finns uttrycket *modus vivendi* vilket symboliserar två centrala aspekter i examensarbetet. För det första menar jag att samhället idag präglas av ett icke önskvärt tillstånd inom kunskapsområdet hivpositiva homosexuella mäns sexualliv – här måste samhället kraftfullt sätta in åtgärder för att fylla ut kunskapsluckorna. Det är min övertygelse att vägen till att förbättra hivpositivas livssituation går genom kunskapsinhämtande samt genom vetenskaplig och/eller beprövad erfarenhet. *Modus vivendi* symboliserar även återerövringen av sexualiteten d.v.s. den process informanterna så tydligt ger uttryck för i examensarbetet. En konstaterad hivinfektion innebär att lära sig hantera en komplicerad situation, att lära sig leva med hiv och att som hivpositiv leva med sexuell glädje och tillfredsställelse.

De reaktioner som informanterna beskriver till följd av en konstaterad hivdiagnos är av samma dignitet som krisreaktioner efter en traumatisk upplevelse. Här menar jag att det är problematiskt att inte samhället kan bistå med adekvat kunskap om hivpositivas livssituation, t.ex. i de professionellas praktik. Vad för slags stöd kan de professionella erbjuda om de inte har kunskap? Jag menar att forskningen och de professionella i större omfattning måste samarbeta för att täcka kunskapsbristen och skapa större kunskap om hivpositiva homosexuella mäns livssituation. Hall och White (2005) menar att det behövs kunskap för att bl.a. ge professionella nya tekniker som hjälper dem att göra det främmande mindre främmande och för detta krävs en bra dialog mellan forskning och praktik (a.a., s. 389). Det behövs mer kunskap om hivpositiva homosexuella mäns livssituation i olika skeden i livet, som professionella i praktiken kan använda sig av och luta sig mot. Det krävs ökade kunskapsinsatser för att bättre möta den problematik hivpositiva homosexuella män upplever till följd av en hivinfektion. Jag menar också att det behövs mer resurser för att tillgodose de behov som hivpositiva homosexuella män ger uttryck för, t.ex. för mer dialog och diskussioner kring sexualitet. Examensarbetet visar det nödvändiga i att erbjuda hivpositiva homosexuella män adekvat stöd i återerövringsprocessen av den glädjefyllda och tillfredsställande sexualiteten. Internationell forskning visar att de professionellas samtal om sexualitet bör präglas av öppenhet och av en icke fördömande attityd (se Schiltz & Sandfort, 2000). Jag menar att stödet till hivpositiva riskerar att försämrats p.g.a. att staten lagt över för mycket av ansvaret på enskilda organisationer, vilket gjort stödet mer sårbart. Denna utveckling har ökat utanförskapet och stigmatiseringen av hivpositiva homosexuella män. Stödet måste ges större legitimitet och staten måste ta ett större ansvar för utformningen av adekvat hjälp och stöd. En början kan vara att tillsätta en statligt sanktionerad utredning om hivpositivas livskvalitet som i våra grannländer. Det behövs även mer resurser för att motverka stigmatiseringen av hivpositiva homosexuella män. Insatserna kan både handla om skraddarsydd, målinriktade åtgärder och breda insatser för ”gruppen” hivpositiva. Internationell forskning visar även att insatser måste präglas av stöd och förståelse för den enskilde individen och den stigmatisering han/hon utsätts för (se Schiltz & Sandfort, 2000).

Idag innebär hiv inskränkningar i en människas liv, men jag anser att hiv inte borde betyda stigmatisering, utanförskap och inskränkningar. Idag finns det cirka 5 000 människor som lever med hiv i Sverige, vilket innebär att det handlar om en betydande grupp människor i samhället. Det är min förhoppning att examensarbetet kan bidra till ökad kunskap och förståelse för hivpositiva homosexuella mäns livssituation och sexualliv.

6. Referenser

- Ahlberg, Karin (2004) ”Att skapa och transkribera en berättelse – en del av tolkningen”. I: Skott, Carola (red.): *Berättelsens praktik och teori – narrativ forskning i ett hermeneutiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Alvesson, Mats & Sköldbäck, Kaj (2008) *Tolkning och reflektion – Vetenskapsfilosofiska och kvalitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Angelöw, Bosse & Jonsson, Thom (2000) *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Arver, Stefan (2001) *Den lilla boken om sex – om problem som kan lösas*. Stockholm: Sparre Medical.
- Augustsson, Gunnar (2007) *Socialpsykologins ansikten*. Lund: Studentlitteratur.
- Bell, Judith (2000) *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Bourne et al (2009) *Relative Safety II. Risk and unprotected anal intercourse among gay men with diagnosed HIV*. UK: Sigma Research.
- Dahl, Anders & Carstensen, Mie (2007) ”Hiv og levekår – en undersøgelse av hiv-smittades levekår og livskvalitet i Danmark” (elektronisk), *studiens officiella hemsida* ><http://www.levakaar.dk>< (080620).
- Denscombe, Marty (2004) *Forskningens grundregler: samhällsforskarens handbok i tio punkter*. Lund: Studentlitteratur.
- Drakos, Georg (2005) *Berättelsen i sjukdomens värld*. Stockholm: Symposion.
- Drugsmart 2009, Ungdomswebb-site för Centralförbundet för Alkohol och Narkotikaupplysning (CAN) ”Frågor och svar” (elektronisk), *officiell hemsida för Drugsmart* ><http://www.drugsmart.com/sa/node.asp?node=109&question=34#focus>< (090526).
- Eliasson, Rosmarie (1995) *Forskningsetik och perspektivval*. Lund: Studentlitteratur.
- Fangen et al. (2002) *Levekår og livskvalitet blant hivpositive*. Oslo: Fafos publikasjonssenter.
- Foucault, Michel (2002) *Sexualitetens historia. Viljan att veta*. Göteborg: Daidalos.
- Freud, Sigmund (2002) *Sexualiteten*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Frid, Ingmar (2004) ”Att ta del av en berättelse – en resa mot okänt mål”. I: Skott, Carola (red.): *Berättelsens praktik och teori – narrativ forskning i ett hermeneutiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Gergen, Kenneth J. (1997) *Realities and Relationships: Soundings in Social Constructions*. United States of America: Harvard University Press.

- Giddens, Anthony (1995) *Intimitetens omvandling: sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället*. Nora: Nya Doxa.
- Goffman, Erving (2000) *Jaget och maskerna – en studie i vardagslivets dramatik*. Stockholm: Prisma.
- Gregow, Torkel (2009) Sveriges Rikes Lag 2009. Finland: Norstedts Juridik AB.
- Hacking, Ian (2004) *Socialkonstruktion av vad?* Stockholm: Thales.
- Hall, Christopher & White, Sue J. (2005) "Looking Inside Professional Practice: Discourse, Narrative and Ethnographic Approaches to Social Work and Counselling" *Qualitative Social Work*, 2005, Vol. 4(4): 379–390. SAGE Publications.
- Heberlein, Ann (2004) *Den sexuella människan – Etiska perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Helmius, Gisela (1994) "Psykosexuell utveckling i barna- och ungdomsåren". I: Lundberg, P.O. (red.): *Sexologi*. Falköping: Liber Utbildning.
- Helsingborgs Dagblad (2008) "Kampanj ska stoppa HIV- ökningen" (elektronisk), *Helsingborgs Dagblads officiella hemsida*
><http://hd.se/skane/2008/09/30/kampanj-att-hiv-kan-smitta-alla/>< (080930).
- Henriksson, Benny (1987) *AIDS-föreställningar om en verklighet*. Stockholm: Glacio.
- Hiv-Sverige (2008) "HIV – quality of life survey. Omarbetad svensk version av delrapport presenterad i samband med WAD 2007" (elektronisk), *Hiv-Sveriges officiella hemsida* >
>[http://www.hiv-sverige.se/rfhpwww/main.nsf/0/BA1C1C60B1C77CFAC12570A50030BC19/\\$File/quaility%20of%20live%20svensk%20version%20for%20tryck%20nr2.pdf](http://www.hiv-sverige.se/rfhpwww/main.nsf/0/BA1C1C60B1C77CFAC12570A50030BC19/$File/quaility%20of%20live%20svensk%20version%20for%20tryck%20nr2.pdf)< (081115).
- Hulter, Birgitta (2004) *Sexualitet och hälsa: begränsningar och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur.
- Hydén, Lars-Christer (1997) "De otaliga berättelserna". I: Hydén, Lars-Christer & Hydén, Margareta (red.): *Att studera berättelser – samhällsvetenskapliga och medicinska perspektiv*. Stockholm: Liber.
- Hydén, Lars-Christer (2008) "Berättelseforskning". I: Meeuwisse, Anna et al (red.): *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Håkansson, Charles & Sandström, Erik (1994) "HIV-infektioner och aids". I: Sandström, Eric (red.): *Sexuellt överförbara sjukdomar*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Anna (2005) *Narrativ teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Levin, Claes (2008) "Att undersöka 'det sociala' – några ingångar". I: Meeuwisse, Anna et al. (red.): *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur.

- Lewin, Bo (1994) "Sexualiteten som social konstruktion". I: Lundberg, P.O. (red.): *Sexologi*. Falköping: Liber Utbildning.
- Lundby, Geir (2002) *Livsberättelser och terapi – om nyskrivning av historier och ett narrativt arbetssätt*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Lundmark, Gunilla & Sandler, Elisabeth (1998) *Sexualitet: lust eller plåga?* Stockholm: Carlsson.
- Mishler, Elliot G (1997) "Modeller för berättelseanalys". I: Hydén, Lars-Christer & Hydén, Margareta (red.): *Att studera berättelser – samhällsvetenskapliga och medicinska perspektiv*. Stockholm: Liber.
- Månsson, Sven-Axel & Hilde, Mats (1990) *Mellan hopp och förtvivlan – en studie om hiv och homosexualitet*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson Schönnesson, Lena (1994) "Den sexuella utvecklingen och den vuxna sexualiteten i ett psykologiskt perspektiv". I: Sandström, Eric (red.): *Sexuellt överförbara sjukdomar STD*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson Schönnesson, Lena (2001) *Med livet i fokus hos kvinnor och män med hiv strategier för att återerövra livskvaliteten*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Nilsson Schönnesson, Lena (2003) "Med livet i fokus", (elektronisk) *Bo Rikard Nilssons officiella hemsida*
>http://hem.bredband.net/borikard/Koepenhamn_paper_2003_11_28.pdf< (080813).
- NordPol (2007) *HIV Quality of Life Survey*. NordPol.
- Qruiser (2008) "Hiv-utvecklingen oroar Skånes smittskydd" (elektronisk), *Qruisers officiella hemsida* ><http://www.qx.se/samhalle/7933/hivutveckling-oroar-skanes-smittskydd>< (081001).
- Qruiser (2008) "Sveriges största gaynyhetssajt" (elektronisk), *Qruisers officiella hemsida* ><http://www.qx.se/>< (081105).
- Riessman, Catherine Kohler (1997) "Berätta, transkribera, analysera". I: Hydén, Lars-Christer & Hydén, Margareta (red.): *Att studera berättelser – samhällsvetenskapliga och medicinska perspektiv*. Stockholm: Liber.
- Riessman, Catherine Kohler (2002) "Narrative analysis" (elektronisk). *Catherine Kohler Riessmans officiella hemsida*
>[http://www2.bc.edu/~riessman/pdf/Narrative%20 Analysis.pdf](http://www2.bc.edu/~riessman/pdf/Narrative%20Analysis.pdf) (090115).

- Riessman, Catherine Kohler (2004) "Narrative analysis" (elektronisk), *Catherine Kohler Riessmans officiella hemsida* > <http://www2.bc.edu/~riessman/pdf/Narrative.pdf>< (090115).
- Riksförbundet för sexuell upplysning (2008) *Idéprogram*. Stockholm: Ljungbergs tryckeri AB.
- Ryen, Anne (2004) *Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Schiltz, M.A.T & Sandfort, TH.G.M.T (2000) "HIV-positive people, risk and sexual behaviour. I *Social Science & Medicine*, Vol. 50, s1571–1588. Elsevier B.V.
- Skott, Carola (2004) "Framväxten av narrativ forskning". I: Skott, Carola (red.): *Berättelsens praktik och teori – narrativ forskning i ett hermeneutiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur
- Skånska Dagbladet (2008) "Forskare talar för kondom – antalet hivsmittade ökar" (elektronisk), *Skånska Dagbladets officiella hemsida* <<http://www.skd.se/apps/pbcs.dll/article?AID=/20080520/NYHETER/870752086>> (080930).
- Smittskyddsinstitutet (2009) "Statistik för hivinfektion" (elektronisk), *Smittskyddsinstitutets officiella hemsida* ><http://www.smittskyddsinstitutet.se/statistik/hivinfektion>> (090527).
- Smittskydd Skåne (2008) "HIV i Skåne, antal nya pr år pr grupp" (elektronisk), *Smittskydd Skånes officiella hemsida* <<http://www.skane.se/templates/Page.aspx?id=23348>> (080901).
- Starrin, Bengt (2007) "Om distinktionen kvalitativ–kvantitativ i social forskning". I: Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar (red.): *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Statens folkhälsoinstitut (2008) "Sexualitet och reproduktiv hälsa" (elektronisk), *Statens folkhälsoinstituts officiella hemsida* <<http://www.fhi.se/sv/Vart-uppdrag/>> (080912).
- Sydsvenskan (2008) "Läkare befarar stark ökning av hiv" (elektronisk), *Sydsvenskans officiella hemsida* <<http://sydsvenskan.se/skane/article29890/Lakare-befarar-stark-okning-av-hiv-html>> (080930).
- Säkersex.nu (2008) "Historia och framtid med hiv" (elektronisk), Röda Korsets ungdomsförbunds hemsida Säkersex.nu ><http://www.sakersex.nu/hiv.htm>< (081216)
- Thurén, Torsten (2005) *Källkritik*. Stockholm: Liber.
- Trost, Jan & Levin, Irene (2004) *Att förstå vardagen: med ett symbolisk interaktionistiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Wennberg, Søren Barlebo (2001) *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber Ekonomi.

- Westrell, Mikael (1998) *Vart tog den lustfyllda sexualiteten vägen? – Hivpositiva homo- och bisexuella mäns erfarenheter av att leva med HIV*. Stockholm: Ph-Center.
- World Association for Sexology (2008) “Working Definitions after WHO Technical Consultation on Sexual Health” (elektronisk), *officiell hemsida för World Association for Sexology* >http://www.worldsexology.org/who_def.asp< (080912).
- World Health Organization (2008) “Sexual health” (elektronisk), *officiell hemsida för World Health Organization (WHO)* ><http://www.who.int/reproductive-health/gender/sexualhealth.html#2>< (080912).

6.1 Bilagor

Bilaga 1. Humant immunvirus (Hiv)

Sommaren 1981 rapporterades de första fallen av aids i USA (Håkansson & Sandström 1994). Bland unga homosexuella män upptäcktes ett flertal fall av lunginflammation, orsakade av *Pneumocystis carinii*, och Kaposi sarkom. Immunologiska undersökningar påvisade likartade och svåra störningar i dessa patienters immunförsvar. Brister i framförallt det cellulära immunförsvaret gjorde att relativt harmlösa virus, svampar och parasiter hos dessa patienter orsakade livshotande infektioner (a.a., s. 22). Den första tidens patienter var oftast homo- eller bisexuella män och därför kallade man snart den nya sjukdomen *Gay-Related Immunodeficiency* (GRID), det vill säga att immunbristen ansågs hänga samman med manlig homosexualitet och homosexuella mäns livsstil (Säkersex.nu). Snart upptäcktes sjukdomsfall bland andra grupper t.ex. intravenösa narkotikamissbrukare, blödarsjuka och heterosexuella (Håkansson & Sandström 1994, s. 222). På ett tidigt stadium misstänkte man att smittämnet för denna nya sjukdom var ett virus. Smittvägarna liknade dem för hepatit B-virus, nämligen via blod och genom sexuella kontakter. År 1983 lyckades en forskargrupp kring Luc Montagnier i Paris påvisa ett tidigare okänt retrovirus, som misstänktes vara associerat till aids. Detta virus isolerades från en patient med lymfadenopati och benämndes Lymfadenopathy Associated Virus (LAV). I USA kunde Roberto Gallo och hans medarbetare 1984 få en cellinje från en aidspatient att producera ett retrovirus, vilket p.g.a. sin likhet med av forskargruppen tidigare upptäckta retrovirus, HTLV 1 och 2, fick beteckningen Human T-cell Lymphotropic Virus typ 3 (HTLV 3). Senare undersökningar visade att LAV och HTLV 3 var identiska och överensstämde med ett tredje av fransmännen isolerat virus som de tillhandahållit åt de amerikanska forskarna. Enligt internationell överenskommelse 1986 fick det nya viruset benämningen Humant Immunbrist Virus (HIV) och ordet kommer av engelskans *human immunodeficiency virus* (a.a., s. 222).

Bilaga 2. Intervjuguide

Bakgrund: sexuell läggning, äktenskaplig status, hur länge du vetat om din hivstatus

Gemensamma frågor

1. Kan du beskriva vad sex är och betyder för dig?
2. På vilket sätt skulle du kunna beskriva ditt behov av sex?
3. Hur upplever du att din hivstatus har betydelse för din möjlighet till sex?
4. Anta nu att lusten till sex börjar väckas. Kan du beskriva vilka sorters känslor som väcks då lusten till sex väcks?
5. Anta nu att du har lust till sex. Kan du beskriva hur du ser på dig själv när du har lust till sex?
6. Du har fortfarande lust till sex. Kan du beskriva hur du går tillväga nu när du är har lust till sex och vill övergå till att ha sex?

Sex tillsammans med någon 7–12

7. Vi antar att du ska träffa någon för sex. Kan du beskriva hur ett sådant möte går till?
8. Vi antar att du har sex med någon. Kan du beskriva hur du ser på dig själv i det sexuella mötet tillsammans med en annan?
9. Vilka känslor väcks i det sexuella? Kan du beskriva känslorna som väcks inom dig när du har sex?
10. Kan du beskriva hur den sexuella praktiken d.v.s fungerar praktiska möjligheten att genomföra ett samlag.
11. Nu har du haft sex. Kan du beskriva vad som händer efter du haft sex?
12. Nu har du haft sex. Vad är det för känslor som kommer till dig efter du har haft sex?

Sex ensam 13-18

13. Vi antar att du vill ha sex. Kan du beskriva hur det går till när du vill ha sex?
14. Vi antar att du har sex. Kan du beskriva hur du ser på dig själv när du har sex?
15. Vilka känslor väcks i det sexuella? Kan du beskriva den eller de känslor som väcks inom dig när du har sex?

16. Kan du beskriva hur den sexuella praktiken fungerar då du har sex med dig själv?
17. Nu har du haft sex. Kan du beskriva vad som händer efter du haft sex?
18. Nu har du haft sex. Vad är det för känslor som kommer till dig efter du har haft sex?

Avslutningsfrågor

19. Upplever du att du är tillfredsställd med det sex du har idag?
20. Om du fick ändra något i ditt sexliv – vad skulle du vilja ändra då?
21. Skulle du kunna beskriva hur ditt sexliv kommer se ut i framtiden?
22. Vill du tillägga något i intervjun?

Avslut.

Bilaga 3. Mer utförlig beskrivning av urvalsprocessen av informanter

Två av informanterna fick jag kontakt med via intresseföreningar för hivpositiva i Sverige. I december 2008 tog jag kontakt med intresseföreningarna och beskrev examensarbetets bakgrund, syfte och den tilltänkta problemformuleringen. Därigenom fick jag kontakt med två informanter. Fyra av informanterna fick jag kontakt med via Internetsajten Qruiser. Qruiser är Nordens största community för homo-, bi-, trans- och queerpersoner samt deras vänner (www.qx.se). På Qruiser går det att lösa medlemskap och då får varje medlem möjlighet att lägga upp en medlemssida. På medlemssidan kan medlemmarna lägga upp bilder, skriva egen text, föra dagbok och ta kontakt med andra Qruiser-medlemmar. För att få tillträde till Qruiser blev jag medlem och skapade en medlemssida "Hivpositiv och sexuell?". På sidan beskrev jag kortfattat vem jag var, går information om syftet med examensarbetet och skrev att jag sökte informanter för intervjuer till den kommande studien. I beskrivningen av mig själv skrev jag mitt namn, att jag var 32 år gammal, bodde i Malmö och studerade för en masterexamen vid Lunds universitet. Vid den tidpunkten i urvalsprocessen kändes det inte nödvändigt att lämna ut mer information om mig eller visa bild, delvis för att de tänkta informanterna inte skulle påverkas av vem jag var utan endast visa intresse för att vara med i studien.

Som medlem i Qruiser går det att starta forum och klubbar där andra medlemmar kan söka medlemskap. Forumen/klubbarna kan vara slutna eller vara öppna för alla Qruisers medlemmar. Är det slutet forum/en sluten klubb blir Qruiser-medlemmarna medlemmar efter de har ansökt om medlemskap och fått det beviljat av klubbens grundare eller administratörer. Är det ett öppet forum/en öppen klubb går det att bli medlem utan en ansökan. Medlemskap löses på forumets eller klubbens medlemssida på Qruiser. Blir man medlem i något/någon av forumen/klubbarna går det även att se dess övriga medlemmar och på så sätt komma åt de enskilda medlemmarnas personliga sida på Qruiser. För att öka möjligheterna att få kontakt med hivpositiva män använde jag mig av Qruisers olika forum/klubbar för hivpositiva män. Bland annat blev jag medlem i ett par av klubbarna. Detta gjorde jag för att jag ville få tillgång till forumets/klubbens medlemsregister för att få möjlighet att kontakta medlemmar. Jag blev även medlem i klubbarna för att kunna lägga upp information om den kommande studien på klubbens "klotterplank". Informationen bestod av samma, men mer kortfattad, information än som den som var på min medlemssida. När jag kontaktade enskilda

medlemmar så visste jag att de var medlemmar av en viss klubb, jag besökte deras hemsida och sände ett meddelande till dem till deras brevlåda. Meddelanden i deras egen brevlåda kan inte andra se utan bara den person som har tillgång till sidan. Framgick det av informationen att de var hivpositiva, att de inte bodde allt för långt bort och att det var i "rätt" ålder för att passa in i examensarbetet kunde jag skicka iväg ett meddelande med kortfattad information och en förfrågan om de var intresserade av att delta i en kommande studie. Med rätt ålder menar jag att jag aktivt sökte informanter med olika bakgrund och olika åldrar för att få en spännvidd av informanter för att få varierande svar. Detta resulterade i att två av informanterna har utländsk bakgrund, två informanter är runt 35 år, två runt 45 år och två runt 60 år. I första meddelandet, där jag själv tog kontakt med presumtiva informanter, hänvisade jag till min hemsida där det stod ytterligare information. De personer som inte svarade på min första kontakt tog jag inte kontakt med igen utan jag ansåg att de inte ville delta. De som var intresserade skickade jag en längre information om det tilltänkta examensarbetet och studien. Se bilaga fyra för informationsbrevet. Var de även intresserade efter det längre informationsbrevet togs en kontakt via mail och sedan telefon för att ytterligare beskriva examensarbetet och hur de tänkta intervjuerna skulle gå till. Efter att sex personer bestämt att de ville vara med började planeringen av intervjuerna som sedan skedde i januari månad 2009.

Bilaga 4. Informationsbrev för deltagandet i examensarbetet

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Sökes informanter för en studie av: hivpositiva mäns berättelser om sexuella möten

I Sverige råder kunskapsluckor om hivpositivas erfarenheter av det sexuella mötet/sexuella möten. Kunskapsinsamlandet inom detta område är viktigt bl.a. för att kunna ge effektivt stöd till hivpositiva i samhället. Det är av största vikt att lyfta fram hivpositivas egna kunskaper och erfarenheter inom detta område. Genom att delta i denna studie kan du, som hivpositiv, bidra till att värdefull information samlas in och att ny kunskap förmedlas.

Studien bygger på hivpositiva mäns berättelser om det sexuella mötet/sexuella möten och syftet med studien är att fördjupa kunskapen om detta område. Studien är kvalitativ i sin form och det empiriska underlaget utgörs av berättelser ifrån sex stycken informanter. Studien är på avancerad akademisk nivå då den är ett examensarbete för masterexamen i samhällsvetenskap med inriktning socialt arbete. Studien ska läggas fram i juni månad 2009 vid Socialhögskolan i Lund.

Jag som skriver examensarbetet heter Carl Julius Charpentier, är 32 år gammal och bor vid Möllevångstorget i Malmö tillsammans med min flickvän. Jag är socionom i grunden och studerar för en masterexamen vid Lunds universitet.

Jag söker dig som är: man, vars hivstatus är positiv, och som bor i Skåne-regionen eller i närheten. Du ska vara intresserad, vilja berätta och ge din kunskap om dina personliga

erfarenheter av det sexuella mötet/sexuella möten. Att närma sig området väcker många olika tankar och frågor och därför kommer underlaget för intervjuerna kring fyra teman: 1. Platsen/platser för det sexuella mötet/de sexuella mötena. 2. Öppenhet/slutenhet kring hivstatus och dess påverkan på det sexuella mötet/de sexuella mötena. 3. Hur fungerar det sexuella mötet/de sexuella mötena d.v.s. praktiken. 4. Självuppfattning relaterat till det sexuella mötet/de sexuella mötena.

Tid och plats för intervjun mellan den 5 och 28 januari 2009 i Skåne. Om du, som är intresserad av att delta i examensarbetet, inte kan komma till Malmö kommer jag gärna till dig för en intervju. Intervjun kommer att ske på en plats där vi kan vara ostörda och intervjun kommer att spelas in på diktafon. Deltagandet i examensarbetet bygger på full anonymitet, d.v.s. ditt deltagande kommer inte att kunna synas under examensarbetets framställning och i det färdiga examensarbetet. Det finns olika tekniker för att garantera anonymitet, t.ex. att fingera namn, ålder och bakgrund.